Informatīvais ziņojums
Par makroekonomisko situāciju valstī

RĪGA
2011.gada oktobris

Ievads

Ekonomikas ministrija sadarbībā ar Finanšu ministriju ir sagatavojusi četrpadsmito informatīvo ziņojumu par makroekonomisko situāciju valstī.

Ziņojums sagatavots, pamatojoties uz Ministru kabineta 2008.gada 15.aprīļa sēdes protokola 43.§ 6.punktu, kas uzdod Ekonomikas ministrijai sadarbībā ar Finanšu ministriju līdz 2008.gada 15.jūnijam un turpmāk reizi divos mēnešos iesniegt kārtējo ziņojumu Ministru kabinetā par makroekonomisko situāciju valstī. Ziņojuma iesniegšanas termiņi ir precizēti Ministru prezidenta Valda Dombrovska 2009.gada 16.oktobra rezolūcijā Nr. 12/SAN-1005/21380, kas uzdod sagatavot kārtējo informatīvo ziņojumu līdz 2009.gada 29.decembrim un nākamos reizi trīs mēnešos.

Saskaņā ar 2008.gada 12.decembra sēdes protokola Nr.94 88.§ 2.punktu, Ekonomikas ministrija, sagatavojot kārtējo ziņojumu, ir iekļāvusi arī nozares ražotāju un pakalpojumu sniedzēju asociāciju prognozes. Atbilstoši 2009.gada 31.marta sēdes protokola Nr.22 29.§ 2.punktam, Ekonomikas ministrija sadarbībā ar iesaistītajām institūcijām ir papildinājusi ziņojumu ar ekonomikas attīstības prognozēm 2011.gadam.

Sagatavojot informatīvo ziņojumu, Ekonomikas ministrija ir iekļāvusi operatīvo informāciju par 2.ceturkšņa radītājiem, kas atbilst 2011.gada 26.aprīļa Ministru kabineta sēdēs protokola Nr.27, 28.§ 3.punktā uzdotajam.

Ziņojums ietver kopsavilkumu un 8 nodaļas – ārējā ekonomiskā vide, tekošās situācijas raksturojums reālajā, ārējā un finanšu sektorā, tendences darba tirgū, cenu izmaiņas, kā arī ekonomiskās attīstības prognozes.

Visa skaitliskā informācija un dati, izņemot īpaši norādītajos gadījumos, ir ņemti no Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes vai Eurostat datu bāzes. Latvijas Bankas un Finanšu un kapitāla tirgus komisijas dati ir izmantoti maksājumu bilances un monetāro rādītāju aprakstā. Finanšu ministrijas un Valsts kases dati izmantoti valdības finanšu raksturojumā.

Saturs

Attēlu un tabulu saraksts 5
Ekonomiskais stāvoklis: īss kopsavilkums 7
1. Ārējā ekonomiskā vide 8
2. Produkcijas izlaide 12
3. Pieprasījums 26
4. Ārējais sektors 31
5. Finanšu sektors 35
6. Darba tirgus 41
7. Cenas 43
8. Prognozes 49

Saīsinājumi

ASV	Amerikas Savienotās Valstis
ĀTI	Ārvalstu tiešās investīcijas
EE	Igaunija
ES	Eiropas Savienība
EUR	eiro, oficiālā Eiropas Savienības naudas vienība
EU-27	Eiropas Savienība (visas 27 dalībvalstis)
IIN	iedzīvotāju ienākuma nodoklis
IKP	iekšzemes kopprodukts
Ls	Lats
LT	Lietuva
LV	Latvija
NVS	Neatkarīga Valstu Sadraudzība
PVN	pievienotās vērtības nodoklis
RCI	ražotāju cenu indekss
VCI	ražotāju cenu indekss vietējā tirgū realizētajai produkcijai
XCI	ražotāju cenu indekss eksportētajai produkcijai

Attēlu un tabulu saraksts

Attēlu un tabulu saraksts **5**

Ekonomiskais stāvoklis: īss kopsavilkums **7**

1. Ārējā ekonomiskā vide **8**

1.1.tabula. IKP dinamika valstīs 11

2. Produkcijas izlaide **12**

2.1.tabula. IKP dinamika 15

2.1.attēls. IKP dinamika pa ceturkšņiem 15

2.2. attēls. Ekonomikas sentimenta indekss 15

2.3.attēls. Mazumtirdzniecība 16

2.4.attēls. Mazumtirdzniecības konfidences rādītājs 16

2.5.attēls. Būvniecību raksturojošie rādītāji 17

2.6.attēls. Kravu apgrozījums 17

2.7.attēls. Apstrādes rūpniecības produkcijas fiziskā apjoma indekss 18

2.8.attēls. Rūpniecības konfidences rādītājs un ražošanas jaudu noslodze 18

2.9.attēls. Jaunie pasūtījumi apstrādes rūpniecībā 19

2.10.attēls. Apstrādes rūpniecību raksturojošie rādītāji 20

2.11.attēls. Pārtikas un dzērienu ražošanu raksturojošie rādītāji 20

2.12.attēls. Vieglo rūpniecību raksturojoši rādītāji 21

2.13.attēls. Kokapstrādi raksturojoši rādītāji 21

2.14.attēls. Papīra ražošanu un izdevējdarbību raksturojoši rādītāji 22

2.15.attēls. Ķīmisko rūpniecību un tās saskarnozares raksturojoši rādītāji 22

2.16.attēls. Nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošanu raksturojoši rādītāji 23

2.17.attēls. Metāla un gatavo metāla izstrādājumu ražošanu raksturojoši rādītāji 23

2.18.attēls. Elektrisko un optisko iekārtu ražošanu raksturojoši rādītāji 24

2.19.attēls. Mašīnu un iekārtu ražošanu raksturojoši rādītāji 24

2.20.attēls. Transporta līdzekļu ražošanu raksturojoši rādītāji 25

3. Pieprasījums **26**

3.1.tabula. IKP no izlietojuma puses 28

3.1.attēls. Iekšzemes pieprasījuma izmaiņas pa ceturkšņiem 29

3.2.attēls. Privātā patēriņa izmaiņas pa ceturkšņiem 29

3.3.attēls. Sabiedriskā patēriņa izmaiņas pa ceturkšņiem 29

3.4.attēls. Investīcijas pamatlīdzekļos pa ceturkšņiem 30

3.5.attēls. Preču un pakalpojumu eksports pa ceturkšņiem 30

3.6.attēls. Preču un pakalpojumu imports pa ceturkšņiem 30

4. Ārējais sektors **31**

4.1.attēls. Preču eksports un imports pa mēnešiem 33

4.2.attēls. Pakalpojumu eksports un imports pa mēnešiem 33

4.3.attēls. Maksājumu bilance pa ceturkšņiem 34

4.4.attēls. Lata reālā efektīvā kursa indekss 34

5. Finanšu sektors **35**
5.1.attēls. Valsts konsolidētā kopbudžeta finansiālie rādītāji 39
5.2.attēls. Nodokļu ieņēmumi 39
5.3.attēls. Rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegtie kredīti 40
5.4.attēls. Vidējās svērtās % likmes izsniegtajiem kredītiem, (LVL; EUR) 40
6. Darba tirgus **41**
6.1.attēls. Nodarbinātība 42
6.2.attēls. Bezdarbs 42
6.3.attēls. Strādājošo mēneša vidējā bruto darba samaksa 42
7. Cenas **43**
7.1.attēls. Patēriņa cenu pārmaiņas 44
7.1.tabula. Patēriņa cenu pārmaiņas pa mēnešiem 44
7.2.attēls. Patēriņa cenu indekss grupās un apakšgrupās 45
7.3.attēls. Atsevišķu preču un pakalpojumu grupu ietekme uz kopējo patēriņa cenu indeksu 46
7.4.attēls. Saskaņotais patēriņa cenu indekss pa mēnešiem 47
7.5.attēls. Ražotāju cenu pārmaiņas 47
7.6.attēls. Ražotāju cenu dinamika apstrādes rūpniecībā 48
7.7.attēls. Patēriņa cenu, ražotāju cenu un tirgus pakalpojumu pievienotās vērtības deflatora izmaiņas 48
8. Prognozes **49**
8.1.attēls. IKP no izlietojuma puses 49
8.2.attēls. Nozaru attīstības tendences 50
8.1.tabula. IKP dinamika, % pret iepriekšējo gadu 51
8.3.attēls. Darba tirgus attīstības tendences 52
8.4.attēls. Patēriņa cenu tendences 53

Ekonomiskais stāvoklis: īss kopsavilkums

Latvijas ekonomikā 2011.gada 1.pusgadā turpinājās izaugsme, turklāt pieauguma tempi bija vieni no straujākajiem ES. Kopš ekonomikas zemākā punkta 2009.gada nogalē IKP ir pieaudzis par 7,5%. Šī gada pirmajā pusē IKP par 4,6% pārsniedza 2010.gada 1.pusgada līmeni.

Galvenais izaugsmes dzinulis joprojām ir eksports – šī gada septiņos mēnešos preču eksports faktiskajās cenās par 34% pārsniedza iepriekšējā gada atbilstošā perioda līmeni. Eksporta apjomu palielinājums ir vērojams visās preču eksporta grupās. Gandrīz pusi no visa eksporta pieauguma nodrošina koksnes un tās izstrādājumu, metāla izstrādājumu un ķīmiskās rūpniecības produkcijas eksports.

Eksporta iespēju paplašināšanās ir pamats apstrādes rūpniecības ražošanas apjomu palielinājumam, kas 2011.gada 1.pusgadā par gandrīz 15% pārsniedz 2010.gada atbilstošā perioda līmeni. Lielākais ieguldījums nozares izaugsmē ir kokapstrādei un metālapstrādei, strauji palielinās ražošanas apjomi tādās nozarēs kā elektronisko iekārtu, kā arī mašīnu un iekārtu ražošanā. Kopumā apstrādes rūpniecība ir nodrošinājusi trešdaļu no kopējā IKP palielinājuma.

Ienākumu pieaugums no eksporta stimulē arī ekonomisko aktivitāšu palielināšanos iekšējā tirgū. Iekšzemes pieprasījums 1.pusgadā bija par 6,8% lielāks nekā pirms gada. Divus ceturkšņus pēc kārtas investīciju pieaugums pārsniedz 20% salīdzinājumā ar 2010.gada attiecīgajiem ceturkšņiem, ko pamatā nosaka uzņēmumu ieguldījumi ražošanas iekārtās, kā arī valsts investīcijas saistībā ar ES struktūrfondu apguvi. Nodarbinātības un darba samaksas pieaugums veicina privāto patēriņu, kas 1.pusgadā bija par 4% lielāk nekā pirms gada.

2011.gada astoņos mēnešos patēriņa cenas ir palielinājušās par 3,5%, kas ir ievērojami straujāk nekā iepriekšējā gada attiecīgajā laika periodā. Cenu pieaugumu nosaka gan iekšējie faktori kā nodokļu likmju palielinājums, privātā patēriņa pakāpenisks pieaugums, gan cenu tendences pasaulē – cenu kāpums pārtikai un enerģētikas resursiem. Turpmākos gada mēnešos cenu izmaiņas preču un pakalpojumu grupās būs tuvas sezonālām svārstībām. Šāda cenu dinamika kopējo cenu līmeni 2011.gadā var palielināt par 4,5% salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu.

Tuvākajos gados Latvijas tautsaimniecības attīstības pamatā joprojām būs eksports, tomēr tas būs cieši atkarīgas no ārējā pieprasījuma dinamikas. Mūsu tirdzniecības partnervalstīs pieaug izaugsmes riski nākamajam gadam, kas galvenokārt saistīti ar spriedzes turpināšanos dažos eiro zonas un pasaules finanšu tirgus segmentos un iespēju, ka šis spiediens varētu tālāk izplatīties reālajā sektorā. Kopumā 2011.gadā IKP varētu pārsniegt 2010.gada līmeni vismaz par 4,5%. 2012.gadā, ņemot vērā pieaugošo nenoteiktību par pasaules ekonomikas attīstību, Latvijas tautsaimniecības izaugsme varētu būt 2,5 – 3% robežās.

1. Ārējā ekonomiskā vide

Pēdējo divu gadu laikā straujāk ir attīstījušās tās valstis, kuru ekonomikas pirms krīzes bija sabalansētākas un kuras krīzes laikā cieta salīdzinoši mazāk, kā arī tās, kurām bija lielākas iespējas īstenot ekonomikas atbalsta politiku pēckrīzes periodā.

Pasaules ekonomika 2011.gada 1.ceturksnī pieauga par 4,3%, turpretim 2.ceturksnī pieauguma tempi palēninājās līdz 3,6%. Lielākā daļa strauji augošo ekonomiku joprojām uzrāda stabilu izaugsmi, lai gan dažās Āzijas valstīs tā ir izlīdzinājusies saistībā ar ārējā pieprasījuma kritumu. Pasaules ekonomikas izaugsmi joprojām pavada augsta inflācija, ko pamatā nosaka augstās preču cenas. Inflācijas spiedienu lielākā mērā izjūt attīstības valstu ekonomikas.

Vienlaikus pēdējos mēnešos palielinās nenoteiktība par pasaules ekonomikas turpmākās attīstības perspektīvām. Izaugsmes tempu samazinājumam ir vairāki iemesli, kas ir saistīti gan ar reālo, gan finanšu sektoru. Reālajā sektorā ir piebremzējušies divi sabalansēšanās procesi. Pirmkārt, attīstītās tirgus ekonomikās tiek atcelti krīzes laikā ieviestie valsts atbalsta stimuli. Tajā pašā laikā privātais patēriņš joprojām ir vājš un tas nepieaug tik strauji kā tika prognozēts iepriekš. Ekonomikas izaugsme ir lēna un saglabājas augsts bezdarbs. Otrkārt, vairumam attīstīto valstu ar lielu tekošā konta deficītu ir nepieciešams vājo iekšzemes pieprasījumu kompensēt ar eksporta pieaugumu. Savukārt ekonomikās ar lielu tekošā konta pārpalikumu (piemēram, Ķīna) ir jāveicina iekšējais pieprasījums. Tomēr šīs izmaiņas norit ļoti lēni.

Vienlaikus finanšu sektorā pieaug bažas par valstu finansēm saistībā ar lielajiem budžeta deficītiem un valdību augsto parāda līmeni. Starptautiskie finanšu tirgi skeptiski vērtē atsevišķu valstu (piemēram, Grieķijas un Itālijas) spēju stabilizēt savas finanses, pie tam, mazinoties globālās ekonomikas izaugsmes tempiem, spriedze finanšu tirgos pieaug.

Kopumā **Eiropas Savienībā** (ES-27) 2011.gada 1.pusgadā ekonomikas izaugsme turpinājās, tomēr 2.ceturksnī izaugsme kļuva ievērojami lēnāka. 2011.gada 1.ceturksnī IKP pieauga par 0,7% (salīdzinot ar iepriekšējo ceturksni, pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem), bet 2.ceturksnī pieaugums bija tikai 0,2%. Konfidences rādītāji liecina, ka 2011.gada 3.ceturksnī izaugsmes tempi nepalielināsies. Ekonomikas izaugsmi ir ietekmējuši tādi faktori, kā augstās naftas cenas gada pirmajā pusē, mazāk labvēlīga ārējā vide (tostarp lielāks nekā gaidīts izaugsmes tempu samazinājums ASV), bilanču posteņu korekciju turpināšanās, kā arī spriedzes atjaunošanās finanšu sektorā, kas izriet no bažām par fiskālo un finansiālo problēmu dziļumu ASV un eiro zonā.

Attīstības tendences ES-27 valstīs palēninās, bet izaugsmes perspektīvas dalībvalstīs ir ļoti atšķirīgas. Vācijā un Francijā, kur stabila ekonomikas izaugsme bija vērojama gan 2010.gadā, gan 2011.gada 1.ceturksnī, – IKP 2.ceturksnī praktiski saglabājās iepriekšējā ceturkšņa līmenī. Arī Lielbritānijā 2011.gada 2.ceturksnī bija vērojams salīdzinoši neliels IKP pieaugums par 0,2%, salīdzinot ar iepriekšējo ceturksni. Stabili pieauguma tempi saglabājās Austrijā, Polijā, Baltijas valstīs, kā arī Somijā un Zviedrijā.

Saspringta ekonomiskā situācija saglabājas Grieķijā un Portugālē, kur šī gada 2.ceturksnī IKP bija mazāks nekā iepriekšējā gada atbilstošajā periodā. Šo valstu turpmāko attīstību ietekmēs nepieciešamība konsolidēt valstu budžetus un spēja nodrošināt finanšu sektoru stabilitāti.

Baltijas valstīs pēc dziļas ekonomikas lejupslīdes kopš 2009.gada 4.ceturkšņa ir atsākusies izaugsme. 2011.gada 2.ceturksnī pieauguma tempi Latvijā un Igaunijā ir visstraujākie ES. Latvijā 2011.gada 2.ceturksnī IKP pieauga par 2%, bet Igaunijā par 1,7%, salīdzinot ar 2011.gada 1.ceturksni. Lietuvā 2011.gada 2.ceturksnī, salīdzinot ar iepriekšējo ceturksni, IKP pieauga par 0,4%. Baltijas valstu ekonomikas izaugsmes pamatā ir ievērojamais eksporta pieaugums, ko sekmē ārējais pieprasījums, kā arī ražotāju konkurētspējas uzlabošanās krīzes laikā.

ASV ekonomikas atveseļošanos pēc krīzes periodā nosaka spēcīgi makroekonomiskās politikas stimuli un finanšu stabilizācijas pasākumi. 2011.gadā izaugsme turpinās, tomēr izaugsmes tempi ir ievērojami palēninājušies. IKP 2011.gada 1.ceturknī pieauga par 0,1% un 2.ceturksnī – par 0,2%, salīdzinot ar iepriekšējo ceturksni. Šī gada 1. un 2.ceturksnī IKP attiecīgi par 2,2% un 1,5% pārsniedza iepriekšējā gada atbilstošo ceturkšņu līmeni. Izaugsmes tempu samazinājumu galvenokārt noteica privātā patēriņa sašaurināšanās, joprojām zemā aktivitāte mājokļu tirgū, Japānas zemestrīces ietekme uz ASV apstrādes rūpniecību u.c. faktori.

Āzijas valstis globālo krīzi ir pārvarējušas veiksmīgāk nekā citu reģionu valstis. Lielākajā daļā Āzijas valstu ir noturīgs iekšējais pieprasījums, kas, pateicoties aktīviem politikas stimuliem, ir kompensējis ieņēmumu sarukumu no eksporta samazinājuma.

Japānā 2010.gada laikā bija vērojama salīdzinoši strauja ekonomikas izaugsme. Tomēr 2010.gada 4.ceturksnī ekonomiskās aktivitātes nedaudz saruka. To ietekmēja privātā patēriņa samazinājums, kas bija saistīts ar vairāku stimulu atcelšanu, kā arī neliels eksporta apjomu kritums. 2011.gada 1. un 2.ceturksnī IKP Japānā saruka attiecīgi par 0,7% un 1,1% (salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu), ko negatīvi ietekmēja vājāks nekā cerēts investīciju pieaugums cunami un zemestrīces izraisīto seku dēļ.

Ķīnā IKP 2010.gadā pieauga par 10,3%, bet 2011.gada 1. un 2.ceturksnī – attiecīgi par 9,7% un 9,5% (salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu). Izaugsmi galvenokārt nosaka privātais patēriņš, arī eksporta ieguldījums IKP izaugsmē 2.ceturksnī bija pozitīvs.

Indijā 2011.gada 2.ceturksnī IKP pieauga par 7,7% (salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu), kas bija lēnākais pieauguma temps pēdējos sešos ceturkšņos, bet joprojām augstāks nekā iepriekš prognozēja starptautiskās institūcijas. Turpmākais izaugsmes temps tiek prognozēts lēnāks, jo Indijas centrālā banka turpina paaugstināt procentu likmes, lai kontrolētu inflāciju, kura 2011.gada jūlijā sasniedza 8,4 procentus.

NVS reģiona atgūšanās pēckrīzes periodā balstās uz augstajām resursu cenām un kapitāla plūsmu atjaunošanos. Tāpat kā citos reģionos arī NVS valstu izaugsme nav vienmērīga – reģiona attīstību galvenokārt veicina Krievijas ekonomikas atveseļošanās. IKP Krievijā 2010.gadā pieauga par 4%, 2011.gada 1. un 2.cetruksnī –

attiecīgi par 4,1% un 3,4% (salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu). Tajā pašā laikā Krievijā strauji aug cenas – inflācija 2011.gada jūlijā bija 9,4%. Ņemot vērā, ka Krievija ir viena no lielākajām naftas un gāzes eksportētājām, tās turpmāka izaugsme lielā mērā būs atkarīga no šo preču cenu svārstībām pasaulē.

Ņemot vērā pieaugošo nenoteiktību, starptautiskās organizācijas ir samazinājušas globālās ekonomikas izaugsmes prognozes. Pēc Starptautiskā Valūtas fonda prognozēm, pasaules ekonomika gan 2011.gadā, gan 2012.gadā pieaugs par 4%. Līdzīgi kā iepriekšējos gados attīstīto valstu ekonomiskā izaugsme būs lēnāka nekā attīstības un jaunattīstības valstīs – ASV 2012.gadā tiek prognozēta izaugsme par 1,8%, savukārt eiro zonas valstīs – par 1,1 procentu.

Galvenie izaugsmes riski ir saistīti ar ASV izaugsmes tempu palēnināšanos, kā arī bažām par finanšu sektora nestabilitāti eiro zonas perifērijas valstīs saistībā ar lielajiem budžeta deficītiem. Līdz ar to izšķiroša nozīme būs nepieciešamo politikas pasākumu efektivitātei gan Eiro zonā, gan ASV. Eiro zonā svarīgi ir nepieļaut spriedzes palielināšanos finanšu sektorā, pakāpeniski īstenot valdību budžeta deficītu un parāda līmeņu samazināšanu, kā arī mazināt makroekonomisko nesabalansētību un palielināt ražotāju konkurētspēju. Savukārt iespējamā izaugsmes tempu turpmāka samazināšanās ASV ir saistīta ar nepieciešamo fiskālo konsolidāciju, kas nedrīkst būt pārāk strauja, turpmākajām tendencēm akciju tirgos, kā arī strauju mājsaimniecību uzkrājumu pieaugumu, kā rezultātā mazinātos privātais patēriņš.

Nodaļas turpinājumā tabulā sniegta informāciju par Eiropas ekonomiskās zonas valstu, kā arī ASV un Japānas ekonomiku attīstības tendencēm pēdējo astoņu ceturkšņu laikā.

1.1.tabula. **IKP dinamika valstīs**

	% pret iepriekšējā gada atbilstošo ceturksni (t/t-4), sezonāli neizlīdzināti dati								% pret iepriekšējo ceturksni (t/t-1), sezonāli izlīdzināti dati							
	2009		**2010**				**2011**		**2009**		**2010**				**2011**	
	III	**IV**	**I**	**II**	**III**	**IV**	**I**	**II**	**III**	**IV**	**I**	**II**	**III**	**IV**	**I**	**II**
ES-27	-4,2	-2,0	0,9	2,3	2,1	2,0	2,4	1,7	0,3	0,4	0,4	1,0	0,5	0,2	0,7	0,2
ES-15	-4,2	-2,0	0,9	2,3	2,1	2,0	2,3	1,5	0,3	0,4	0,4	1,0	0,5	0,2	0,7	0,2
Latvija	-18,0	-16,0	-5,5	-3,5	3,5	3,6	3,5	5,6	-6,9	1,2	1,1	0,0	1,1	0,8	1,1	2,0
Lietuva	-14,5	-14,5	-2,0	1,0	1,2	4,8	6,9	6,3	-0,1	-1,1	1,3	1,0	0,3	1,8	3,5	0,4
Igaunija	-17,6	-8,7	-4,2	2,5	4,5	6,0	9,5	8,4	-1,4	1,0	0,0	2,7	1,4	2,0	3,1	1,7
Austrija	-3,7	-0,3	0,2	2,6	3,6	2,6	4,2	3,4	0,6	1,6	-0,9	1,4	1,4	0,6	0,8	0,7
Beļģija	-2,5	-0,2	1,6	2,8	1,9	2,3	3,2	:	1,0	0,4	0,1	1,1	0,4	0,5	1,0	:
Bulgārija	-5,0	-7,6	-4,8	1,0	0,3	3,1	1,5	2,2	0,3	-3,1	0,9	1,6	0,7	0,5	0,5	0,3
Čehija	-5,0	-2,9	1,2	2,9	2,3	3,0	3,1	2,2	0,5	0,4	0,8	0,6	0,8	0,5	0,9	0,1
Dānija	-5,9	-3,3	-1,1	2,2	3,2	2,7	1,7	2,0	0,2	0,4	0,8	0,9	1,1	-0,3	0,1	1,0
Francija	-2,6	-0,7	1,0	1,9	1,7	1,3	2,4	1,8	0,2	0,6	0,2	0,5	0,4	0,3	0,9	0,0
Grieķija	-3,0	-1,1	0,7	-4,0	-4,8	-8,8	-8,1	-7,3	-0,6	0,7	-1,9	-1,3	-1,6	-2,8	0,2	:
Itālija	-4,3	-2,8	1,0	1,8	1,3	1,2	1,0	0,8	0,4	0,0	0,6	0,5	0,3	0,1	0,1	0,3
Īrija	-7,1	-5,5	-1,1	-0,7	0,3	-0,2	0,3	2,3	-0,7	-1,2	1,5	-0,4	0,2	-1,4	1,9	1,6
Kipra	-2,7	-2,8	-0,8	0,6	1,9	2,4	1,7	1,4	-0,8	-0,1	0,9	0,7	0,5	0,3	0,0	0,3
Lielbritānija	-4,3	-2,7	0,1	1,5	2,2	1,6	0,4	:	-0,3	0,5	0,4	1,1	0,6	-0,5	0,5	0,2
Luksemburga	-2,8	1,1	1,0	4,9	2,4	5,7	4,8	:	3,2	-0,5	0,9	1,3	0,7	2,8	0,1	:
Malta	-2,6	-0,2	3,8	2,4	1,7	3,0	2,3	2,8	1,1	0,8	0,8	-0,3	0,6	1,8	0,0	0,4
Nīderlande	-3,3	-2,0	0,5	2,1	1,8	2,3	2,8	1,6	0,7	0,4	0,5	0,7	0,1	0,7	0,8	0,2
Polija	1,1	3,5	2,7	3,5	4,8	4,1	4,1	4,4	0,4	1,5	0,7	1,1	1,3	0,9	1,1	1,1
Portugāle	-2,0	-1,1	2,0	1,6	0,9	0,9	-0,5	:	0,5	-0,4	0,9	0,4	0,3	-0,5	-0,6	0,0
Rumānija	-7,1	-6,5	-2,2	-0,4	-2,2	-0,6	1,7	1,4	-0,5	-1,1	0,0	0,1	-0,2	0,4	0,5	0,2
Slovākija	-5,0	-3,6	4,7	4,2	3,8	3,5	3,5	3,3	1,2	1,4	0,7	0,9	0,8	0,8	0,9	0,9
Slovēnija	-8,9	-5,3	-0,7	2,0	1,7	2,3	2,3	0,9	0,4	-0,2	0,1	1,3	0,3	0,5	0,1	0,1
Somija	-8,4	-6,0	0,5	4,9	3,4	5,6	4,8	2,9	1,4	-0,3	0,8	2,7	0,3	1,6	0,3	0,6
Spānija	-4,0	-2,6	-1,4	0,2	0,0	0,6	1,1	0,6	-0,3	-0,2	0,1	0,3	0,0	0,2	0,4	0,2
Ungārija	-7,5	-4,3	0,1	1,0	1,7	1,9	2,5	1,5	-0,9	0,2	1,0	0,4	0,8	0,2	0,3	0,0
Vācija	-5,0	-1,6	2,6	4,4	4,0	3,8	5,0	2,8	0,8	0,7	0,5	1,9	0,8	0,5	1,3	0,1
Zviedrija	-6,3	-1,0	2,9	5,0	6,9	7,7	6,6	4,4	-0,2	0,8	1,8	2,0	2,0	1,2	0,8	0,9
Islande	-6,3	-8,4	-6,6	-6,3	-2,9	-0,2	3,6	1,4	-1,3	-1,8	-1,5	-1,9	1,7	1,3	1,9	-2,8
Norvēģija	-1,3	-1,2	-0,7	1,8	-1,1	1,3	0,9	-0,4	0,5	-0,1	0,7	0,0	-1,7	2,3	-0,6	0,4
Šveice	-1,6	0,1	2,4	2,6	2,7	3,1	2,5	2,3	0,8	0,5	1,0	0,6	0,7	0,6	0,6	0,4
ASV	-3,7	-0,5	2,2	3,3	3,5	3,1	2,2	1,5	0,4	0,9	1,0	0,9	0,6	0,6	0,1	0,2
Japāna	-6,3	-1,5	5,7	3,1	5,0	2,2	-1,0	-1,1	-0,4	1,6	2,3	-0,2	1,0	-0,6	-0,9	-0,5

: - nav datu

2. Produkcijas izlaide

IKP 2011.gada 2.ceturksnī, salīdzinot ar iepriekšējo ceturksni, ir pieaudzis par 2% (pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem). Septiņus ceturkšņus pēc kārtas IKP apjomi pakāpeniski palielinās. Kopš ekonomikas zemākā punkta 2009.gada nogalē IKP ir pieaudzis par 7,5%. Šī gada 2.ceturksnī IKP par 5,6% pārsniedza 2010.gada 2.ceturkšņa līmeni.

2011.gada 2.ceturksnī joprojām bija vērojams būtisks eksporta apjomu pieaugums un eksporta iespējas ir pamats tirgojamo nozaru (jeb nozaru, kuru produkciju var brīvi eksportēt un importēt) salīdzinoši straujai izaugsmei. Apstrādes rūpniecība 2011.gada 2.ceturksnī par 14,6% pārsniedza iepriekšējā gada atbilstošā perioda līmeni. Lauksaimniecības, mežsaimniecības un zvejniecības nozare pieauga par 4,3%, savukārt pārējās rūpniecības nozares (ieguves rūpniecība, karjeru izstrāde, elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde, gaisa kondicionēšana, ūdens apgāde, notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana) gada laikā pieauga par 3,8%. Pateicoties ievērojamam kravu pārvadājumu apjomu pieaugumam dzelzceļā un ostās, 2011.gada 2.ceturksnī transporta un uzglabāšanas nozare par 8,1% pārsniedza 2010.gada 2.ceturkšņa līmeni. Tirgojamo nozaru izaugsme 2.ceturksnī kopumā deva 3,3 procentpunktu ieguldījumu IKP pieaugumā.

Pakāpenisks ienākumu pieaugums no eksporta pozitīvi ietekmē arī situāciju iekšējā tirgū. Tirdzniecības, ēdināšanas un izmitināšanas nozare pārsniedza 2010.gada 2.ceturkšņa līmeni par 8,4%. Straujais pieaugums galvenokārt saistīts ar vairumtirdzniecības apjomu pieaugumu. Neliels pieaugums 2011.gada 2.ceturksnī salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu ir vērojams arī citās pakalpojumu nozarēs. Pozitīvās tendences pakalpojumu nozares 2011.gada 2.ceturksnī deva 2,3 procentpunktus no kopējā IKP pieauguma. Savukārt būvniecības nozarē ražošanas apjomi, salīdzinot ar 2010.gada 2.ceturksni, saruka par 1 procentu.

2011.gadā pakāpeniski turpina palielināties **mazumtirdzniecības** uzņēmumu apgrozījums, ko pozitīvi ietekmē privātā patēriņa pieaugums. Mazumtirdzniecības apgrozījums 2011.gada augustā bija par 8,2% lielāks nekā iepriekšējā gada augustā (salīdzināmās cenās). Kopš 2010.gada decembra mazumtirdzniecības apgrozījums ir pieaudzis par 7,6%. Kopumā 2011.gada septiņos mēnešos mazumtirdzniecības apjomi par 3,1% pārsniedz 2010.gada atbilstošā perioda līmeni.

Jāatzīmē, ka dažāda veida mazumtirdzniecības uzņēmumos, tendences ir atšķirīgas. 2011.gada astoņos mēnešos auto degvielas mazumtirdzniecības apjomi par 10,7% atpaliek no 2010.gada atbilstošā perioda līmeņa, kopumā nosakot mazumtirdzniecības apjoma samazinājumu par 2 procentpunktiem. Šajā pašā laikā pārtikas mazumtirdzniecības apjomi ir saglabājušies iepriekšējā gada astoņu mēnešu līmenī. Pārtikas preču apgrozījums veido aptuveni 1/3 no kopējā mazumtirdzniecības apgrozījuma. Mazumtirdzniecības apjomu pieaugumu nodrošina nepārtikas preču tirdzniecības apjomu kāpums – 2011.gada janvārī-augustā par 11%, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu. Tas ir devis 5,1 procentpunktu ieguldījumu kopējā mazumtirdzniecības apgrozījuma pieaugumā.

Pretstatus mazumtirdzniecībai, jau kopš 2010.gada 1.ceturkšņa ir vairumtirdzniecības apjomu pieaugums gada griezumā, ko pamatā nosaka Latvijas ārējās tirdzniecības apgrozījuma palielinājums. 2011.gada 2.ceturksnī vairumtirdzniecības apjomi bija par 31,9% lielāki nekā 2010.gada 2.ceturksnī.

Būvniecības produkcijas apjomi 2011.gada 2.ceturksnī bija par 9% lielāki nekā iepriekšējā ceturksnī (pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem), tomēr nepārsniedza 2010.gada 2.ceturkšņa līmeni. Ceturkšņa laikā ēku būvniecības apjomi palielinājās par 12,9%, bet inženierbūvju – par 3,7%. Īpaši jāatzīmē rūpniecības, ražošanas ēku un noliktavu būvniecības apjomu pieaugums 2.ceturksnī par 38 procentiem.

2011.gadā pakāpeniski turpina palielināties izsniegto būvatļauju skaits. 2011.gada 2.ceturksnī būvvaldes izsniegušas 548 būvatļaujas viena dzīvokļa māju būvniecības uzsākšanai, kapitālajam remontam, rekonstrukcijai un restaurācijai, kā arī 91 būvatļauju rūpnieciskās ražošanas ēku un noliktavu būvniecībai. Jāatzīmē, ka 2011.gada otrajā pusē tiek turpināti vai tiks uzsākti apjomīgi valsts un pašvaldību investīciju projekti, kas liecina, ka situācija būvniecības nozarē pakāpeniski uzlabojas.

2011.gadā **apstrādes rūpniecībā** turpinās izaugsme – gada septiņos mēnešos saražotās produkcijas apjomi par 13,6% pārsniedz iepriekšējā gada attiecīgā perioda līmeni. Kopš 2010.gada decembra apstrādes rūpniecības izlaide ir pieaugusi par 8,6% (pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem).

2011.gada laikā lielākais devums apstrādes rūpniecības izaugsmē ir metālapstrādes nozarei, kurā ražošanas apjomi jūlijā par 23% pārsniedza iepriekšējā gada decembra līmeni, un šī gada septiņos mēnešos ražošanas apjomi par 39% pārsniedza 2010.gada janvāra-jūlija līmeni. 2011.gada laikā ievērojami pieauguma tempi ir vērojami vieglajā rūpniecībā, ķīmiskajā rūpniecībā, elektrisko un optisko iekārtu, kā arī transportlīdzekļu ražošanas un mašīnbūves nozarēs.

Joprojām nozīmīga loma Latvijas apstrādes rūpniecībā ir kokapstrādei, kurā ražošanas apjomi šī gada septiņos mēnešos par 12% pārsniedza 2010.gada janvāra-jūlija līmeni. Tomēr jāatzīmē, ka nozarē ražošanas apjomu pieauguma tempi pakāpeniski mazinās. Šī gada septiņos mēnešos salīdzinājumā ar citām rūpniecības nozarēm, lēnākos tempos ražošanas apjomi palielinās papīra ražošanā un poligrāfijā, kā arī nemetālisko minerālu ražošanā. Pārtikas rūpniecībā ražošanas apjomi kopš 2010.gada decembra ir pieauguši, tomēr gada septiņos mēnešos tie vēl nedaudz atpaliek no iepriekšējā gada atbilstošā perioda līmeņa.

Pēdējos mēnešos ir nostabilizējies eksporta īpatsvars apstrādes rūpniecības nozares realizācijā – 2011.gada janvārī-jūlijā 62% no kopējās nozarē saražotās produkcijas tika eksportēta. Aptuveni 70% no kopējā eksporta tiek realizēti ES valstu tirgos, savukārt uz NVS valstīm tiek izvesti 15% no visas eksportētās produkcijas.

2011.gadā turpina palielināties arī rūpniecības produkcijas apgrozījums, kas 2011.gada septiņos mēnešos par 22% pārsniedza 2010.gada janvāra-jūlija līmeni. Ja vēl 2010.gadā vājā iekšzemes pieprasījuma rezultātā produkcijas realizācija vietējā tirgū pieauga ļoti mēreni, tad 2011.gada septiņos mēnešos vietējā tirgū realizētās produkcijas apjomi jau par 15,6% pārsniedza 2010.gada janvāra-jūlija līmeni. Šajā

pašā laikā eksportētās produkcijas realizācija palielinājās par 26%. Apgrozījuma palielinājumu nozarē nosaka ne tikai ražošanas apjomu pieaugums, bet arī ražotāju cenu kāpums.

2011.gada jūlijā apstrādes rūpniecībā ražotāju cenas bija par 7,8% augstākas nekā gadu iepriekš. Pakāpeniski augošais iekšzemes pieprasījums ir veicinājis cenu kāpumu vietējā tirgū realizētajai produkcijai – ražotāju cenas 12 mēnešu laikā bija palielinājušās par 8,8%. Savukārt eksportētajai produkcijai ražotāju cenas būtiski pieaug kopš 2010.gada sākuma. Lai arī atsevišķos 2011.gada mēnešos ražotāju cenu kāpums piebremzējās, tomēr to līmenis ir augsts un šī gada jūlijā eksportētajai produkcijai ražotāju cenas bija par 7% augstākas nekā 2010.gada jūlijā.

2011.gada 2.ceturksnī stabili turpināja pieaugt jaunie pasūtījumi tādās nozarēs kā vieglā rūpniecība, elektriskās un optiskās iekārtas, transportlīdzekļu ražošana un mašīnbūve. Jāatzīmē, ka jauno pasūtījumu apjomi aug ne tikai eksporta tirgos, bet arī vietējā tirgū.

Atbilstoši ražošanas apjomu kāpumam, turpina palielināties ražošanas jaudu noslodze. 2011.gada 3.ceturksnī jaudu noslodzes līmenis apstrādes rūpniecībā bija 69,4%, par 2,7 procentpunktiem pārsniedzot 2010.gada 4.ceturkšņa līmeni. Jāatzīmē, ka 2011.gada 3.ceturksnī kokapstrādē, metālapstrādē, vieglajā rūpniecībā, papīra un papīra izstrādājumu, kā arī elektrisko un optisko iekārtu ražošanā ražošanas jaudu noslodzes līmenis pārsniedz 70 procentus.

Konjunktūras apsekojumu rezultāti liecina, ka uzņēmēju un patērētāju novērtējums par turpmākās izaugsmes iespējām kopš 2010.gada beigām būtiski nemainās. Latvijas ekonomikas sentimenta indekss 2011.gada augustā bija 102,8 punkti, kas ir tikai par 1 punktu vairāk nekā 2010.gada decembrī.

Arī apstrādes rūpniecības uzņēmumu konjunktūras apsekojumi rāda, ka uzņēmēju kopējais novērtējums par turpmākās izaugsmes iespējām neuzlabojas, vienlaikus optimistiskāk uzņēmēji vērtē eksporta attīstības iespējas. Kopējais rūpniecības konfidences rādītājs 2011.gada augustā bija 6,8 punkti, un, salīdzinot ar 2010.gada augustu, tas ir pasliktinājies par 1,7 punktiem. Tomēr jāatzīmē, ka 2011.gada augustā uzņēmēju konfidence par 29,5 punktiem pārsniedza 2009.gada februāra līmeni, kad rādītājs bija sasniedzis zemāko punktu.

Kopumā rūpniecības konfidences rādītāju dinamiku nosaka neskaidrība par galveno tirdzniecības partnervalstu attīstības perspektīvām, kā arī piesardzīgāka attieksme pret nākotnes perspektīvām saistībā ar valdības īstenotajiem budžeta konsolidācijas pasākumiem un neskaidrību nodokļu politikā.

Arī tirdzniecības un pakalpojumu konfidences rādītāji praktiski neuzlabojas. Savukārt būvniecības nozares un patērētāju konfidences rādītājs, lai arī pieaug, tomēr joprojām ir ļoti zemā līmenī.

Nodaļas turpinājumā sniegta detalizētāka statistiskā informācija par iekšzemes kopprodukta dinamiku un produkcijas izlaidi.

2.1.tabula. **IKP dinamika**, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

Pieauguma tempi, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu, sezonāli neizlīdzināti dati

	2009	2010	2009		2010				2011	
			III	IV	I	II	III	IV	I	II
Lauksaimniecība, mežsaimniecība	9,1	2,0	6,2	18,9	3,8	1,1	0,5	4,1	7,4	4,3
Apstrādes rūpniecība	-17,8	16,5	-16,0	-9,5	4,0	15,4	23,4	21,7	14,7	14,6
Pārējā rūpniecība	-3,9	6,2	-1,2	-7,8	8,5	5,8	3,6	6,0	-1,1	3,8
Būvniecība	-32,0	-23,9	-34,1	-35,8	-43,4	-35,3	-13,1	-9,6	-11,8	-0,9
Tirdzniecība, viesnīcas, restorāni	-25,2	3,1	-24,7	-18,7	-8,9	0,0	10,6	9,8	10,4	8,4
Transports un uzglabāšana	1,1	5,6	0,4	1,9	5,3	5,5	6,7	5,1	7,6	8,1
Sabiedriskie pakalpojumi	-9,3	-6,4	-13,8	-11,9	-5,5	-7,1	-4,0	-2,1	-1,5	2,4
Citi komercpakalpojumi	-14,7	-4,7	-6,7	-16,4	-10,9	-11,4	-2,6	-1,3	0,6	1,0
IKP	**-17,7**	**-0,3**	**-18,0**	**-16,0**	**-5,5**	**-3,5**	**3,5**	**3,6**	**3,5**	**5,6**

Ieguldījums pieaugumā, %

	2009	2010	2009		2010				2011	
			III	IV	I	II	III	IV	I	II
Lauksaimniecība, mežsaimniecība	0,3	0,1	0,3	0,5	0,1	0,0	0,0	0,1	0,2	0,2
Apstrādes rūpniecība	-2,3	1,3	-2,1	-1,1	0,4	1,5	2,8	2,2	1,4	1,8
Pārējā rūpniecība	-0,2	0,2	0,0	-0,4	0,4	0,2	0,1	0,2	-0,1	0,1
Būvniecība	-3,6	-1,3	-4,6	-4,3	-2,7	-2,7	-1,2	-0,7	-0,4	0,0
Tirdzniecība, viesnīcas, restorāni	-6,5	0,4	-6,7	-4,5	-1,8	0,0	2,3	1,8	1,7	1,7
Transports un uzglabāšana	0,1	0,5	0,1	0,2	0,7	0,7	0,9	0,6	0,9	1,1
Sabiedriskie pakalpojumi	-1,3	-0,6	-4,2	-3,5	-1,6	-1,7	-1,1	-0,5	-0,4	0,6
Citi komercpakalpojumi	-4,5	-0,9	-0,8	-2,9	-1,2	-1,4	-0,3	-0,2	0,1	0,1
IKP	**-17,7**	**-0,3**	**-18,0**	**-16,0**	**-5,5**	**-3,5**	**3,5**	**3,6**	**3,5**	**5,6**

2.1.attēls. **IKP dinamika pa ceturkšņiem**

Sezonāli izlīdzināti dati, 2005.g. IV cet. = 100

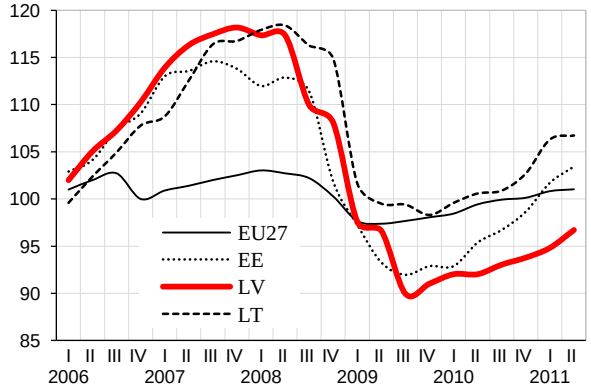

Pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %

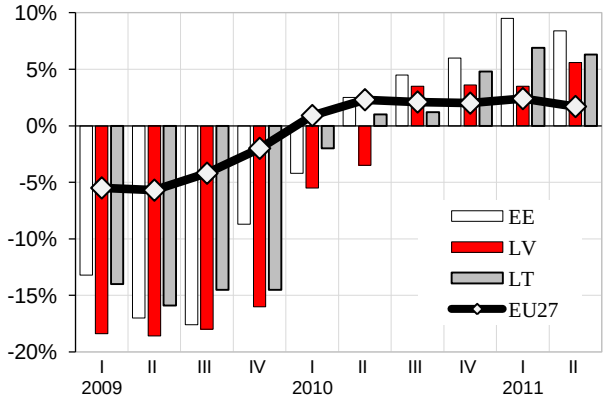

2.2. attēls. **Ekonomikas sentimenta indekss**, sezonāli izlīdzināts

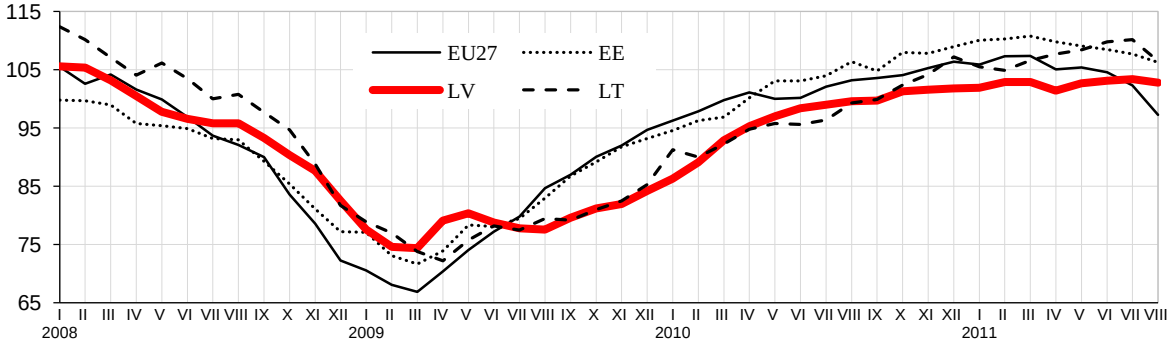

* Ekonomikas sentimenta indeksu aprēķina kā vidējo svērto lielumu no atbilstošā perioda apstrādes rūpniecības, pakalpojumu sektora, būvniecības un mazumtirdzniecības konfidences rādītājiem, kā arī patērētāju konfidences indikatora.

2.3.attēls. **Mazumtirdzniecība**

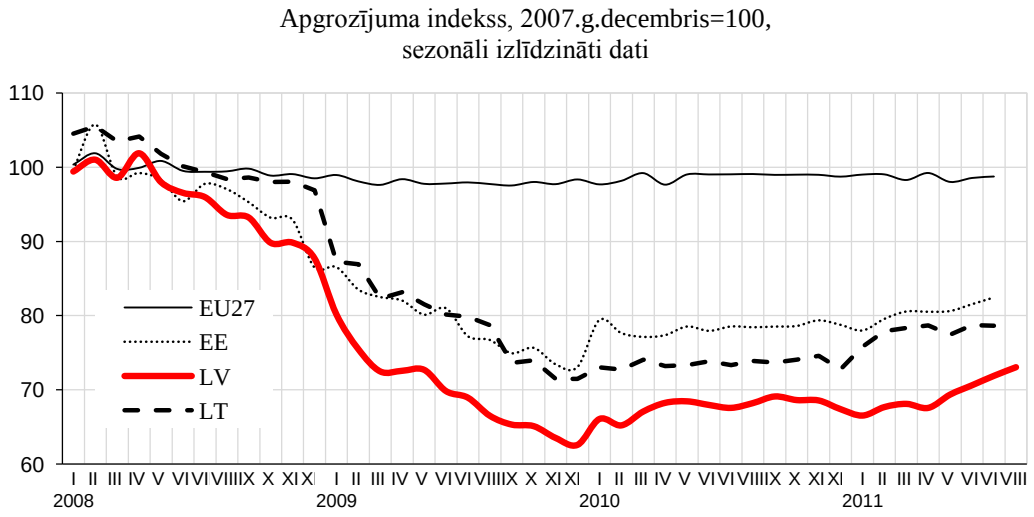

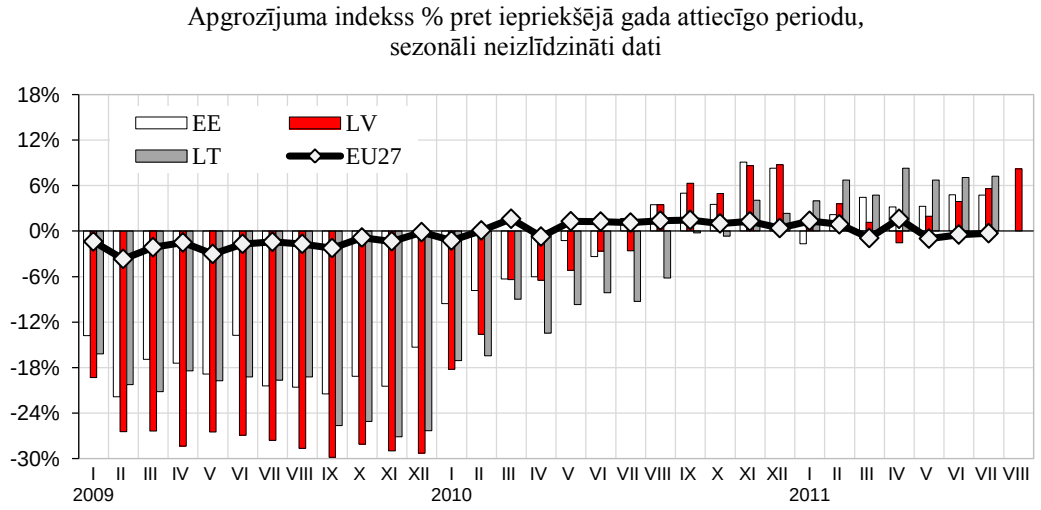

2.4.attēls. **Mazumtirdzniecības konfidences rādītājs**

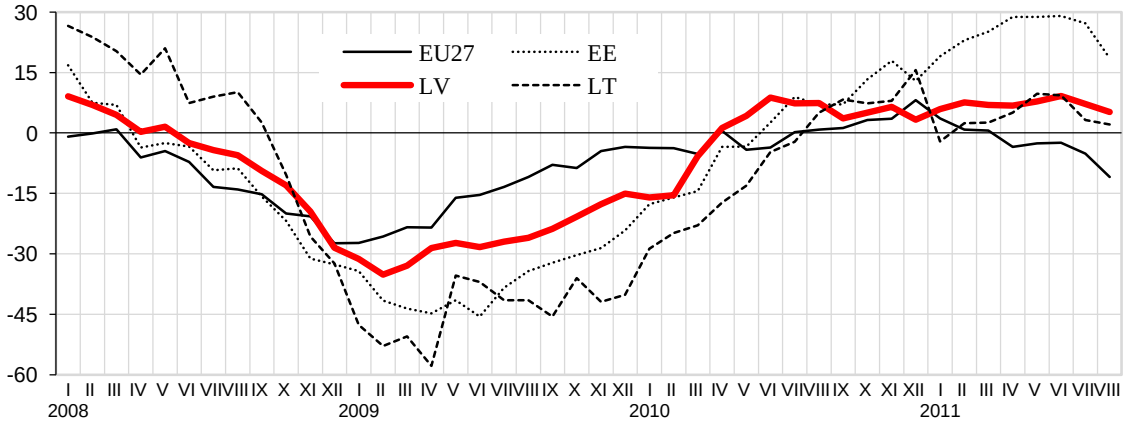

* Mazumtirdzniecības konfidences rādītāju aprēķina kā atbilžu saldo vidējo lielumu uz 3 jautājumiem: par uzņēmuma darbības aktivitāti pēdējos 3 mēnešos, uzņēmuma darbības aktivitāti turpmākajos 3 mēnešos un preču krājumu līmeni (šo rādītāju ņem ar pretēju zīmi). Saldo (bilanci) rēķina kā starpību starp galējo (t.i. pozitīvo un negatīvo) atbilžu īpatsvariem, kas izteikti procentos.

2.5.attēls. **Būvniecību raksturojošie rādītāji**

Būvniecības apjomi

Būvniecības apjomu indekss, 2005.g. IV ceturksnis=100

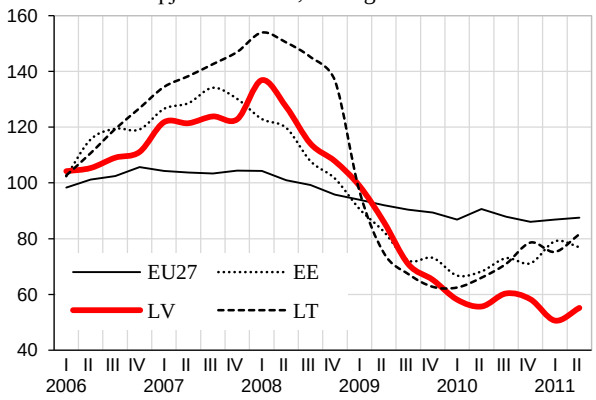

Pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %

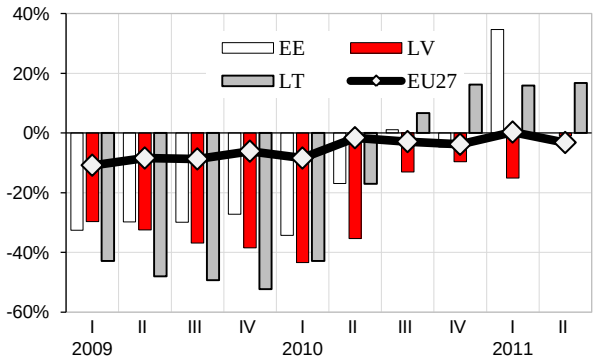

Būvniecības konfidences rādītājs

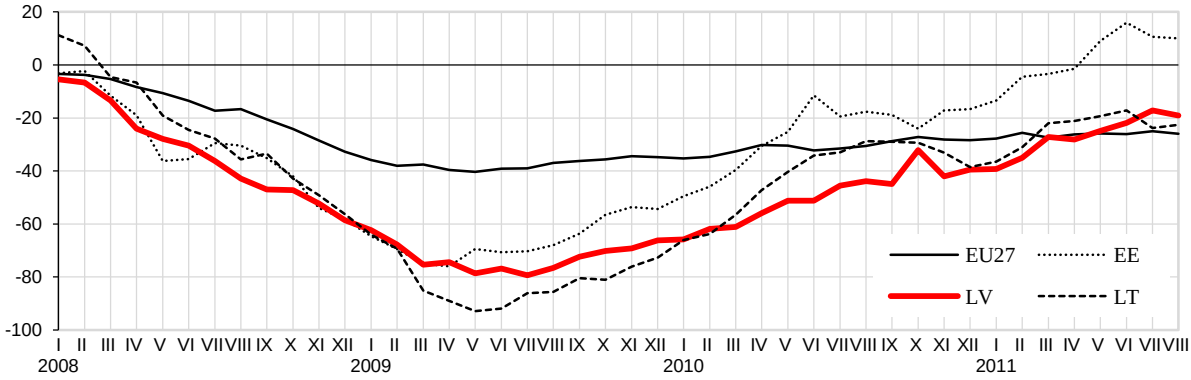

* Būvniecības konfidences rādītāju aprēķina kā atbilžu saldo vidējo lielumu uz diviem jautājumiem: pašreizējais pasūtījumu līmenis un gaidāmā nodarbinātība nākamajos 3 mēnešos. Saldo aprēķina kā starpību starp pozitīvajām un negatīvajām atbildēm, kas izteiktas procentos.

2.6.attēls. **Kravu apgrozījums**

Kravu pārvadājumi dzelzceļā, tūkst. t

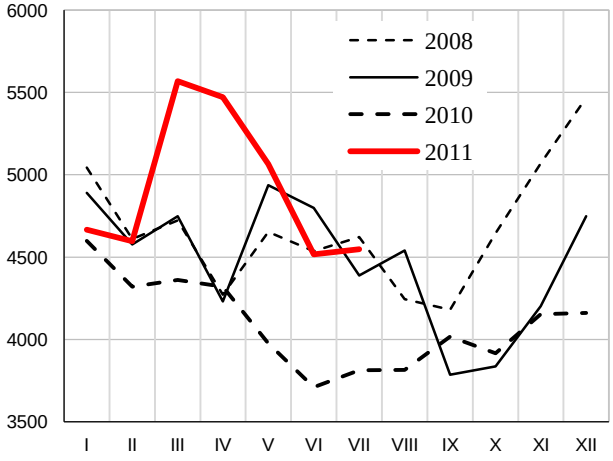

Nosūtītās un saņemtās kravas ostās, tūkst. t

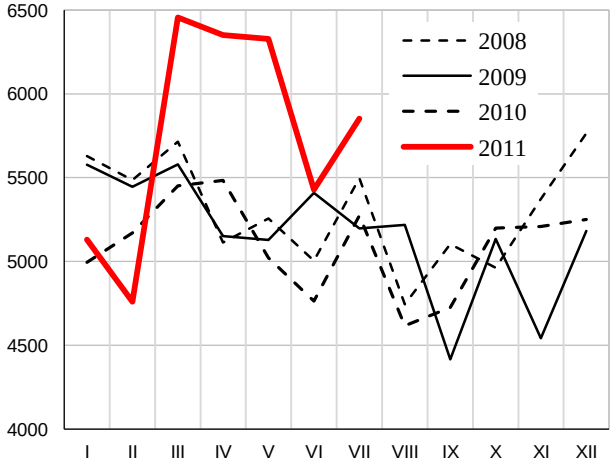

2.7.attēls. **Apstrādes rūpniecības produkcijas fiziskā apjoma indekss**

sezonāli izlīdzināti dati, 2007.g. decembris=100

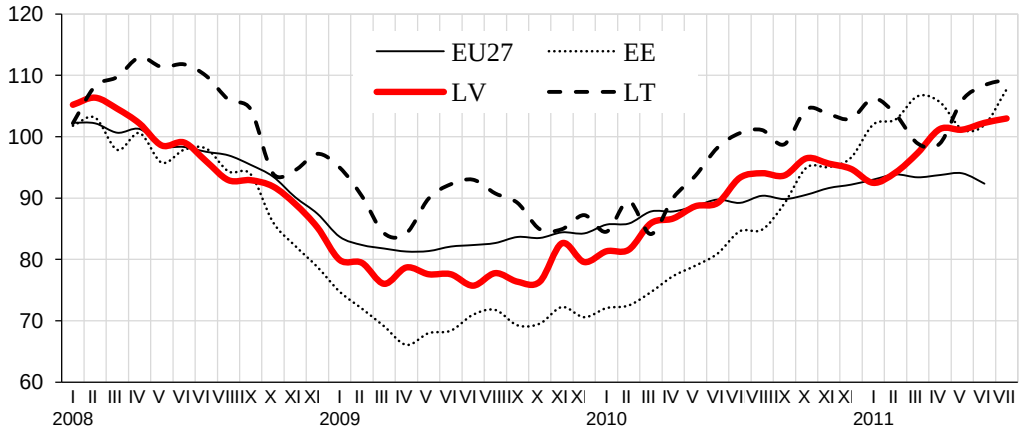

procentos pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, pēc darba dienu skaita izlīdzināti dati

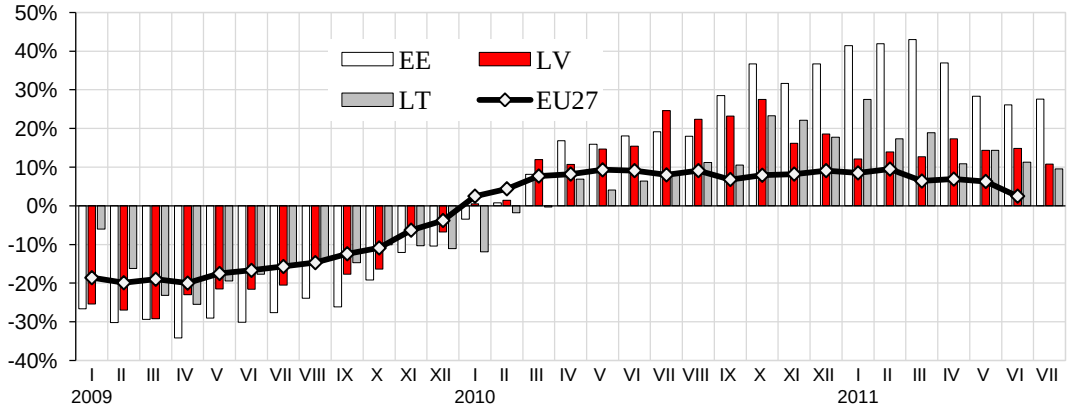

2.8.attēls. **Rūpniecības konfidences rādītājs un ražošanas jaudu noslodze**

Rūpniecības konfidences rādītājs

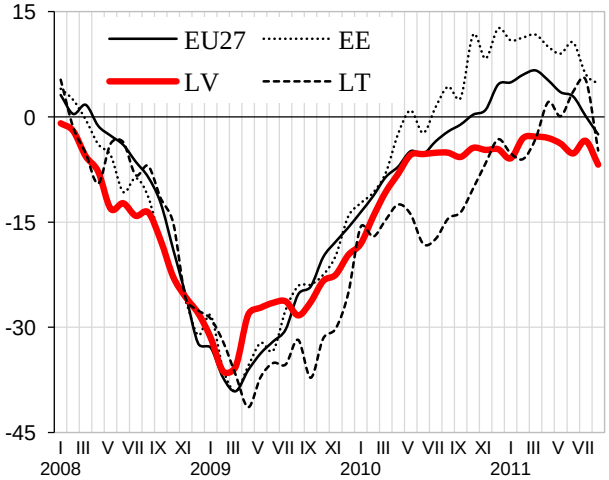

* Rūpniecības konfidences rādītāju aprēķina kā atbilžu saldo vidējo lielumu uz trim jautājumiem: kopējais produkcijas pieprasījuma līmenis; gaidāmās ražošanas aktivitātes izmaiņas un gatavās produkcijas krājumu līmenis ar pretēju zīmi.

Ražošanas jaudu noslodze, %

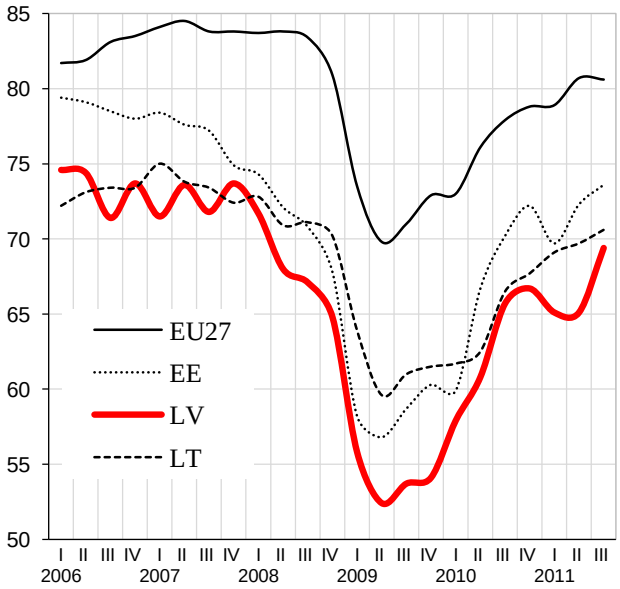

2.9.attēls. **Jaunie pasūtījumi apstrādes rūpniecībā**

Kopā apstrādes rūpniecības nozarēs, kas darbojas galvenokārt uz pasūtījumiem

% pret iepriekšējā gada attiecīgo ceturksni, sezonāli izlīdzināti dati

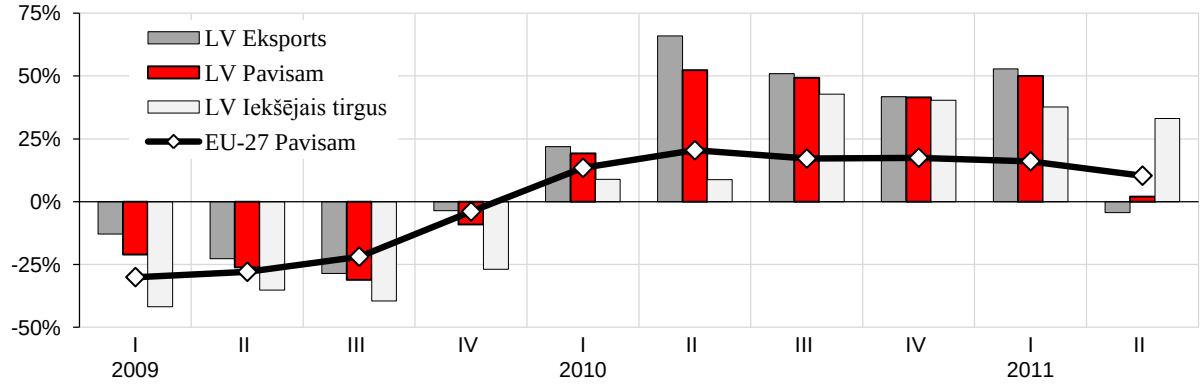

Jaunie pasūtījumi apstrādes rūpniecības apakšnozarēs

% pret iepriekšējā gada attiecīgo ceturksni, sezonāli izlīdzinātie dati

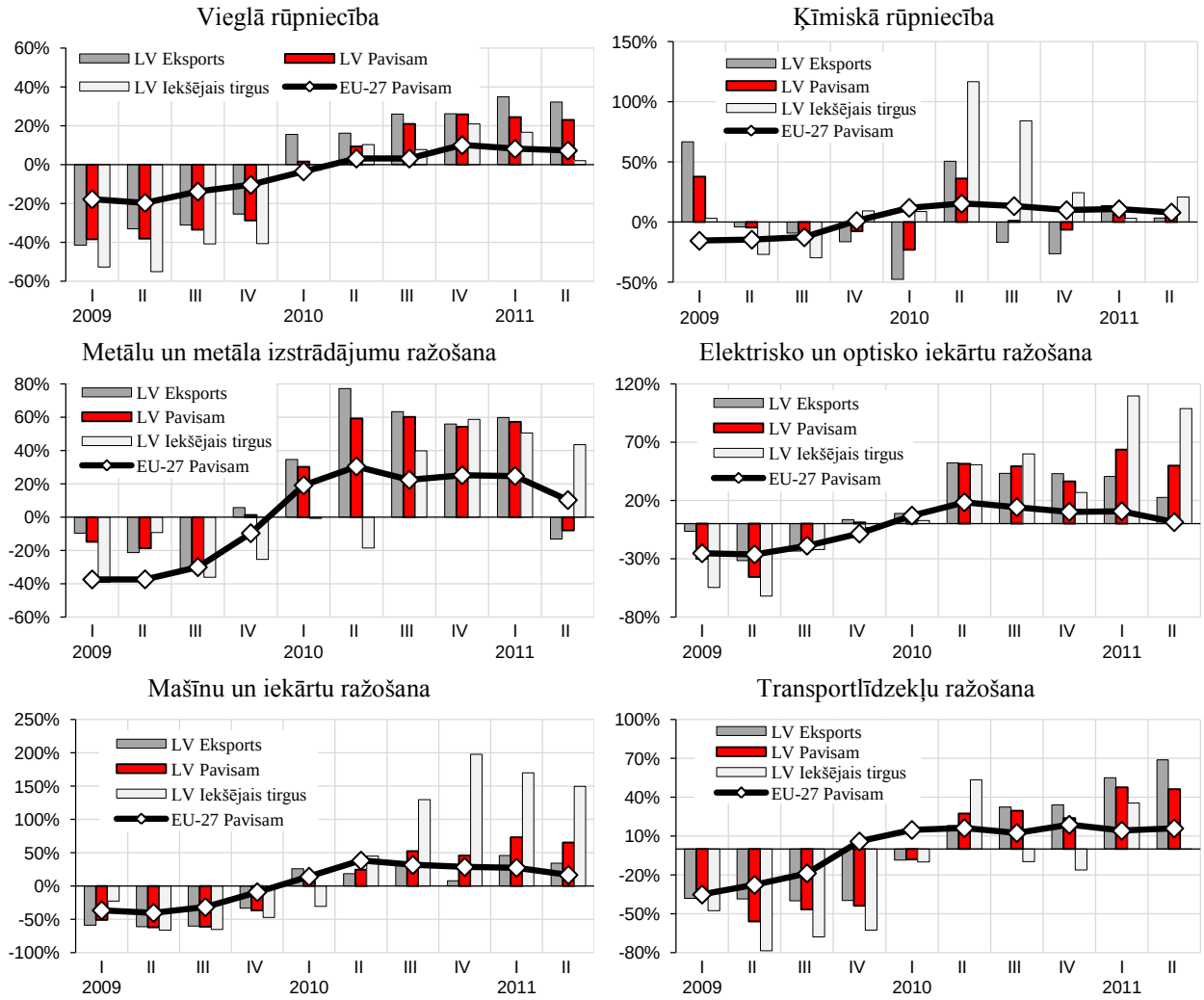

* Jauno pasūtījumu apjoms ietver visus pārskata periodā (mēnesī) noslēgtos, saskaņotos pasūtījumus (līgumi, kontrakti), kas saista ražotāju ar trešo pusi par preču vai pakalpojumu piegādi. Jauno pasūtījumu izmaiņas raksturo apstrādes rūpniecības nozarē saņemto jauno pasūtījumu apjoma izmaiņas pārskata periodā, salīdzinot ar bāzes periodu.

2.10.attēls. **Apstrādes rūpniecību raksturojošie rādītāji**

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2005=100

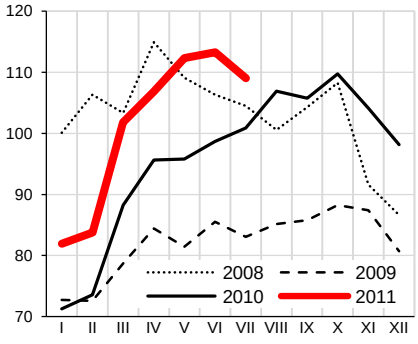

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli izlīdzināti dati, 2007 XII=100

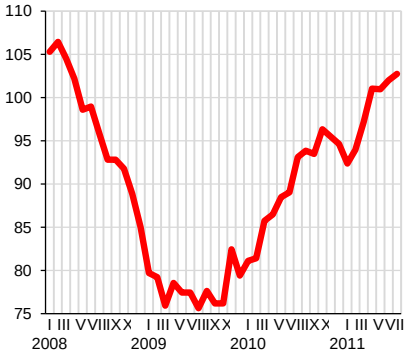

Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

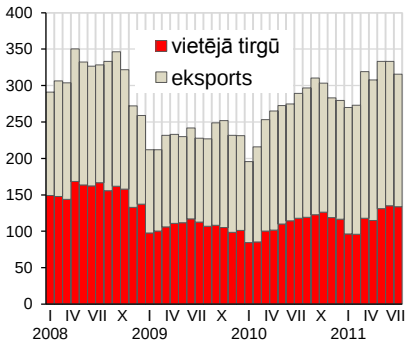

Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

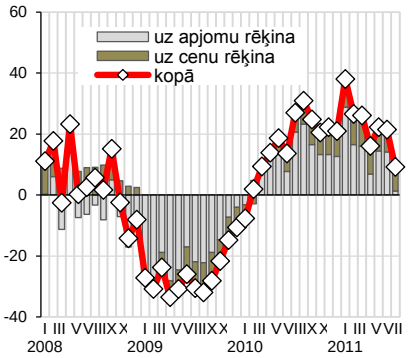

Ražotāju cenu izmaiņas, 2007.gada decembris =100

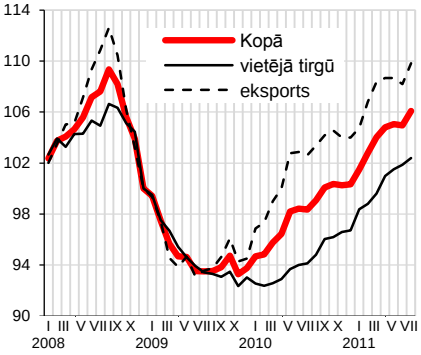

Nozares konfidences rādītājs

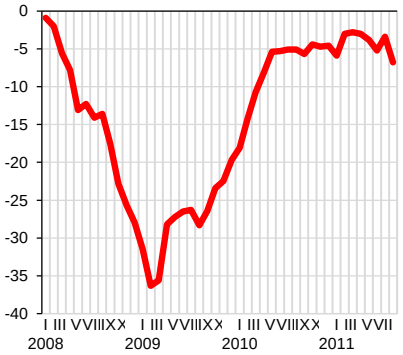

2.11.attēls. **Pārtikas un dzērienu ražošanu raksturojošie rādītāji**

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2005=100

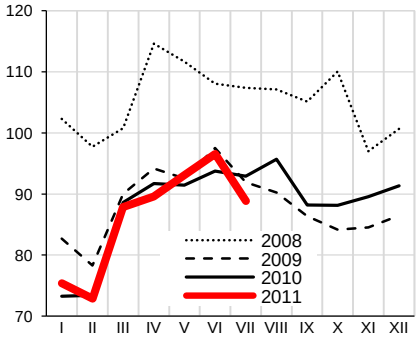

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli izlīdzināti dati, 2007 XII=100

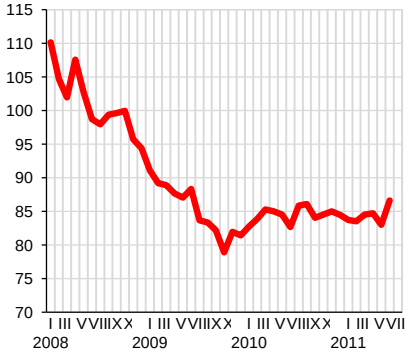

Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

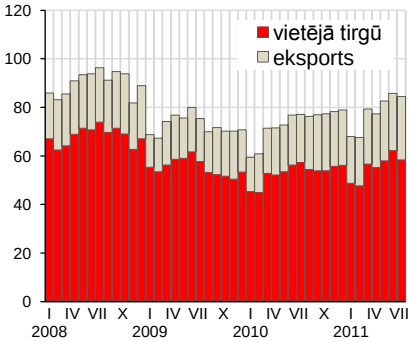

Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

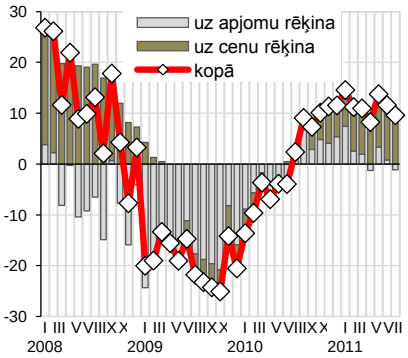

Ražotāju cenu izmaiņas, 2007.gada decembris =100

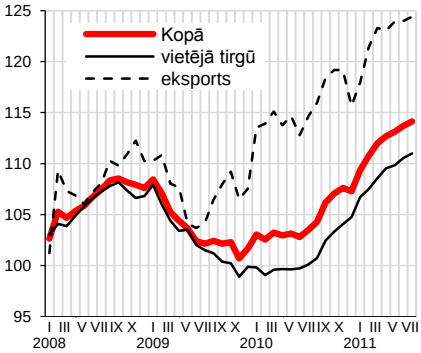

Nozares konfidences rādītājs

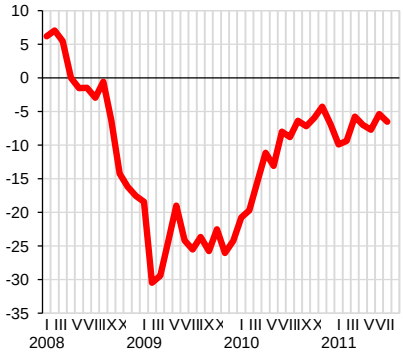

2.12.attēls. **Vieglo rūpniecību raksturojoši rādītāji**

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2005=100

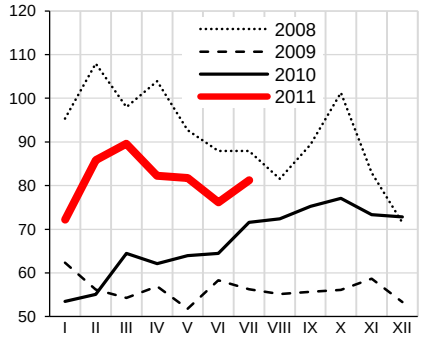

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli izlīdzināti dati, 2007 XII=100

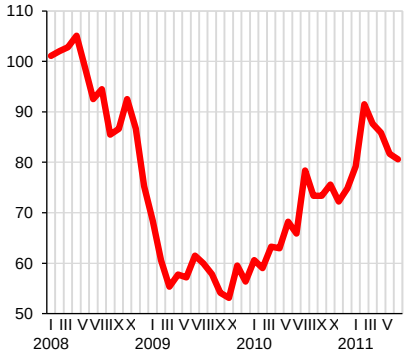

Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

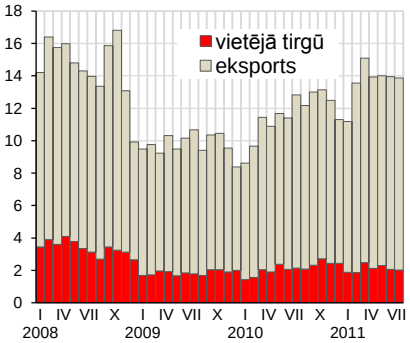

Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

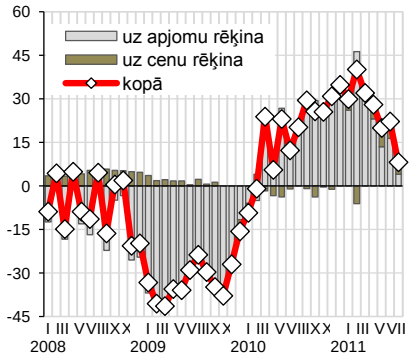

Ražotāju cenu izmaiņas, 2007.gada decembris =100

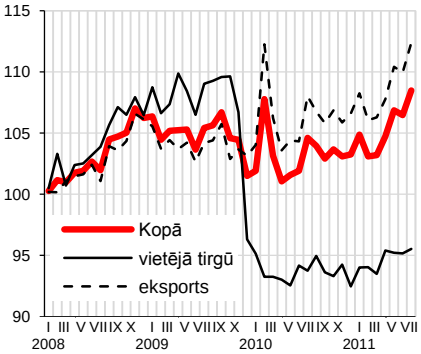

Nozares konfidences rādītājs

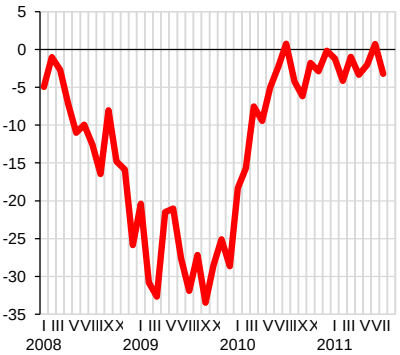

2.13.attēls. **Kokapstrādi raksturojoši rādītāji**

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2005=100

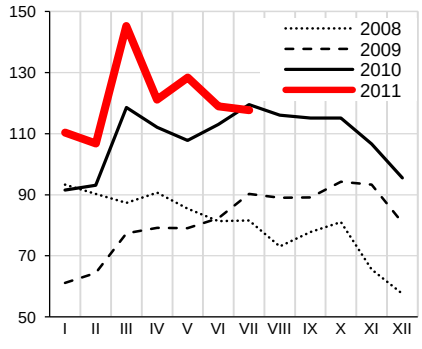

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli izlīdzināti dati, 2007 XII=100

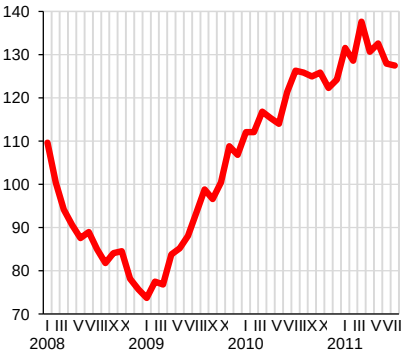

Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

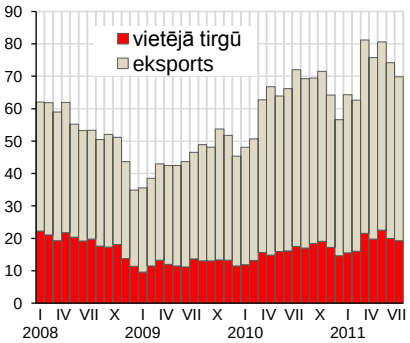

Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

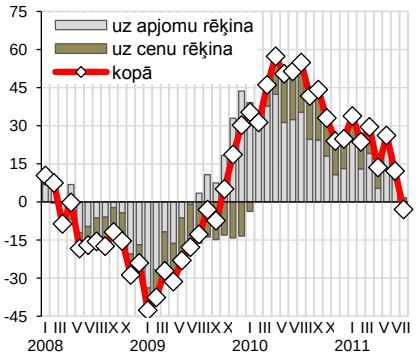

Ražotāju cenu izmaiņas, 2007.gada decembris =100

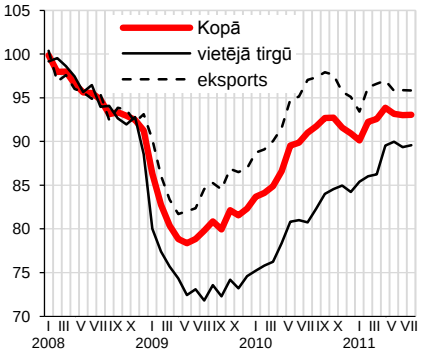

Nozares konfidences rādītājs

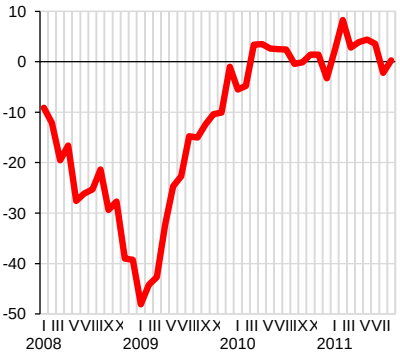

2.14.attēls. **Papīra ražošanu un izdevējdarbību raksturojoši rādītāji**

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2005=100

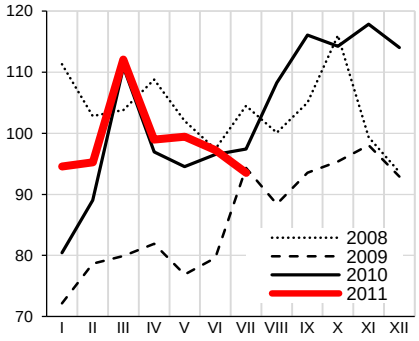

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli izlīdzināti dati, 2007 XII=100

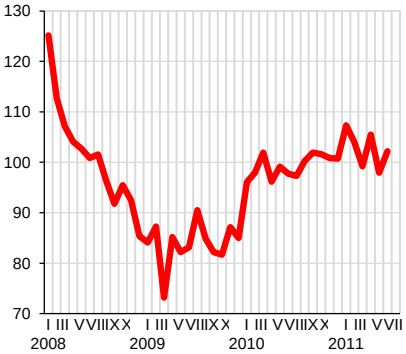

Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

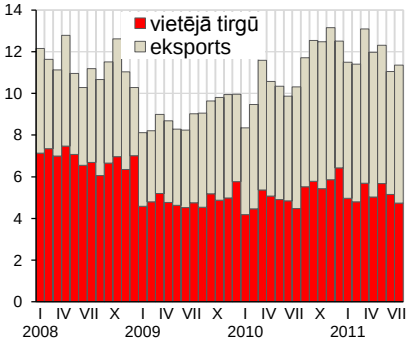

Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

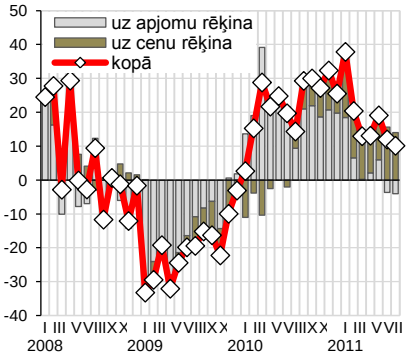

Ražotāju cenu izmaiņas, 2007.gada decembris =100

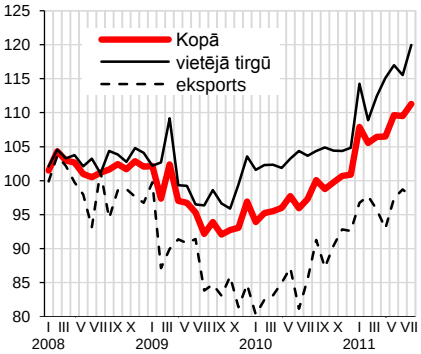

Nozares konfidences rādītājs

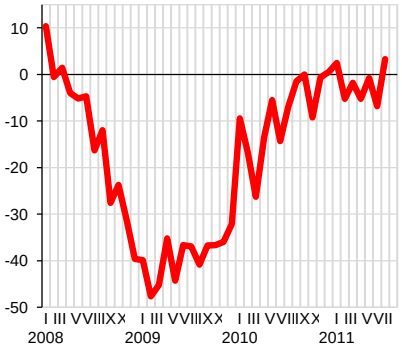

2.15.attēls. **Ķīmisko rūpniecību un tās saskarnozares raksturojoši rādītāji**

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2005=100

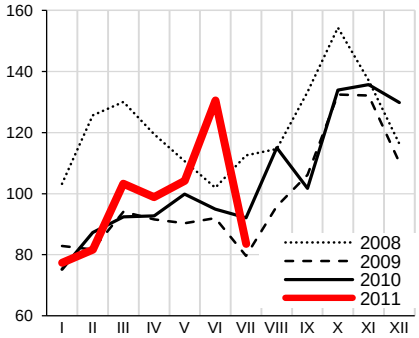

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli izlīdzināti dati, 2007 XII=100

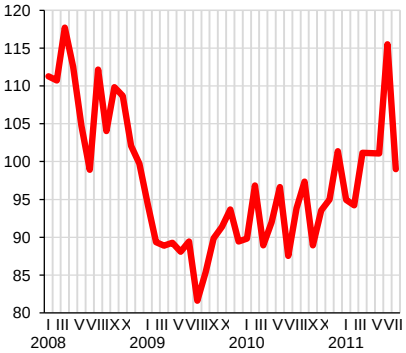

Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

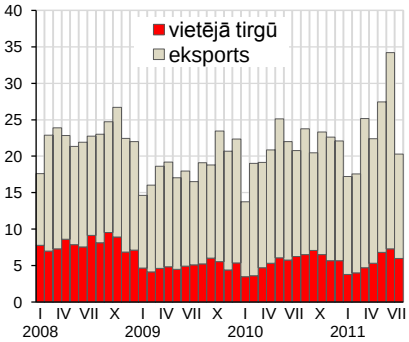

Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

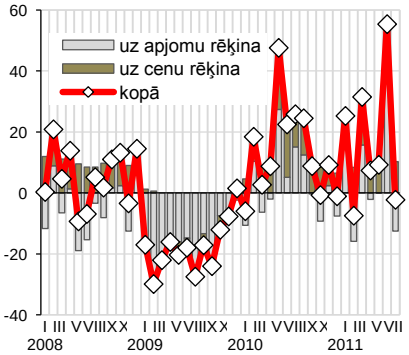

Ražotāju cenu izmaiņas, 2007.gada decembris =100

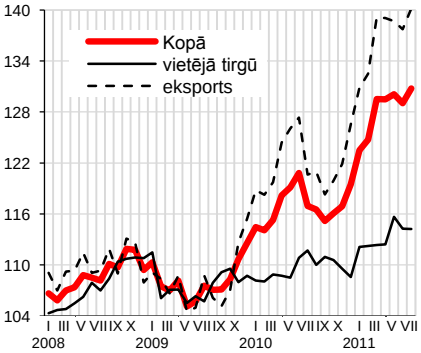

Nozares konfidences rādītājs

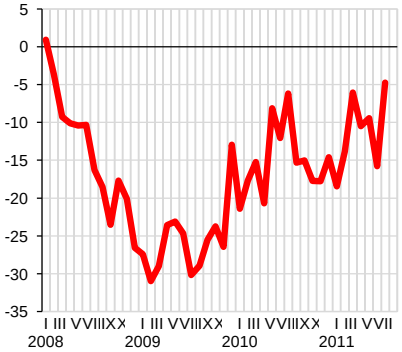

2.16.attēls. **Nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošanu raksturojoši rādītāji**

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2005=100

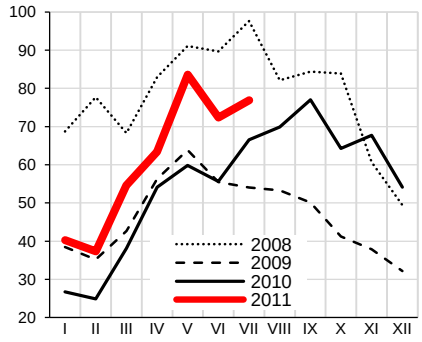

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli izlīdzināti dati, 2007 XII=100

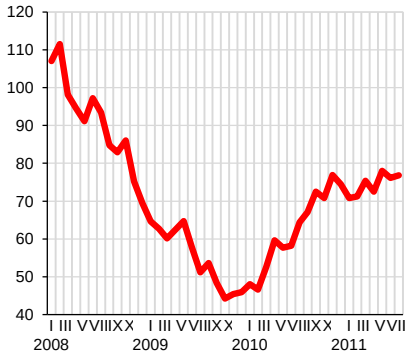

Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

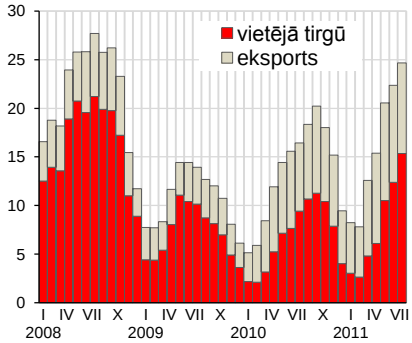

Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

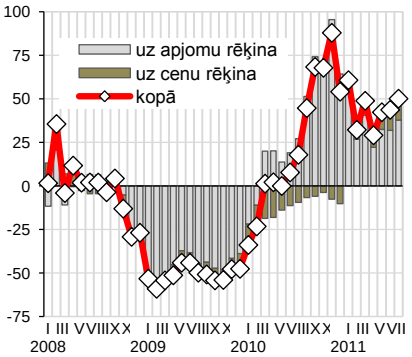

Ražotāju cenu izmaiņas, 2007.gada decembris =100

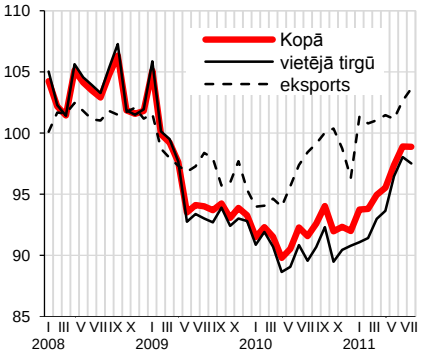

Nozares konfidences rādītājs

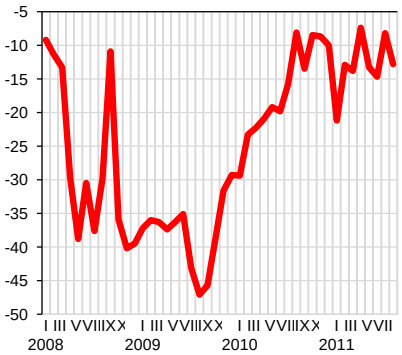

2.17.attēls. **Metāla un gatavo metāla izstrādājumu ražošanu raksturojoši rādītāji**

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2005=100

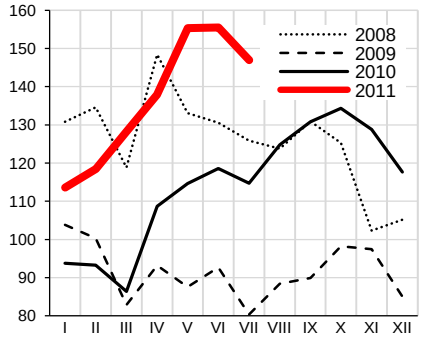

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli izlīdzināti dati, 2007 XII=100

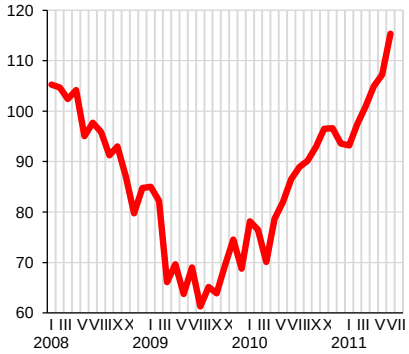

Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

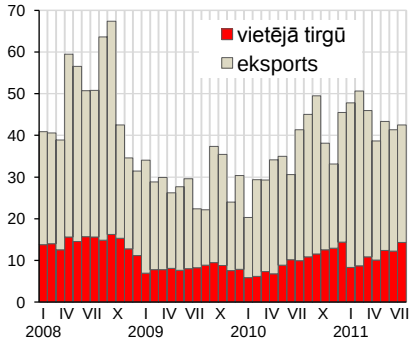

Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

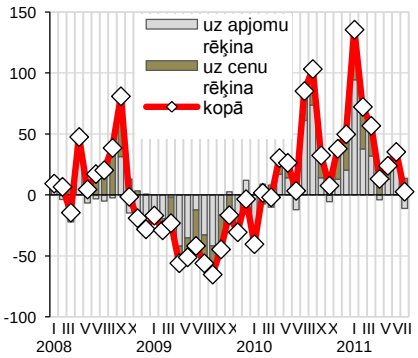

Ražotāju cenu izmaiņas, 2007.gada decembris =100

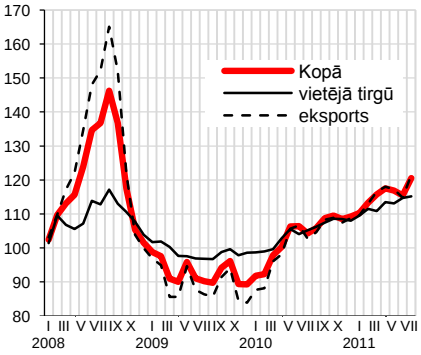

Nozares konfidences rādītājs

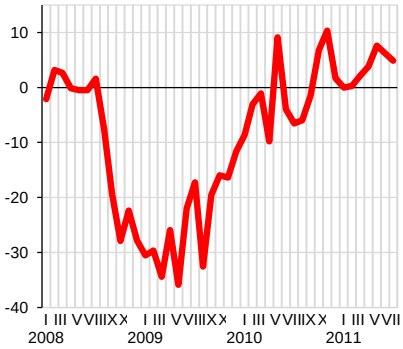

2.18.attēls. **Elektrisko un optisko iekārtu ražošanu raksturojoši rādītāji**

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2005=100

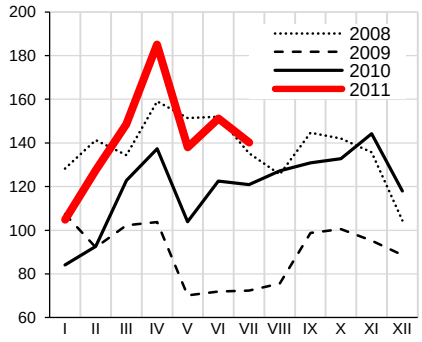

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli izlīdzināti dati, 2007 XII=100

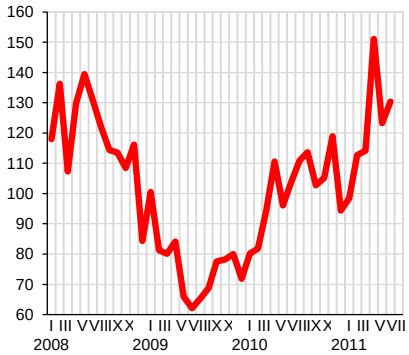

Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

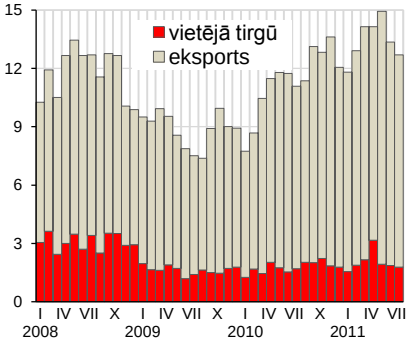

Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

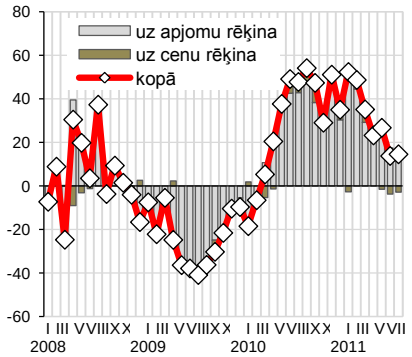

Ražotāju cenu izmaiņas, 2007.gada decembris =100

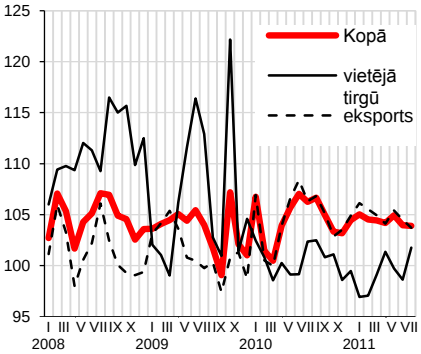

Nozares konfidences rādītājs

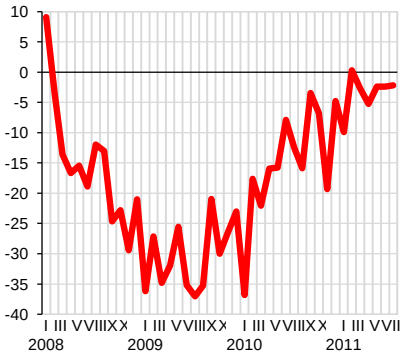

2.19.attēls. **Mašīnu un iekārtu ražošanu raksturojoši rādītāji**

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2005=100

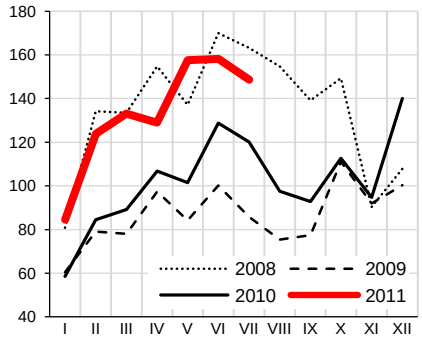

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli izlīdzināti dati, 2007 XII=100

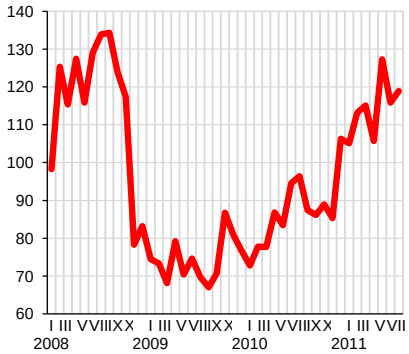

Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

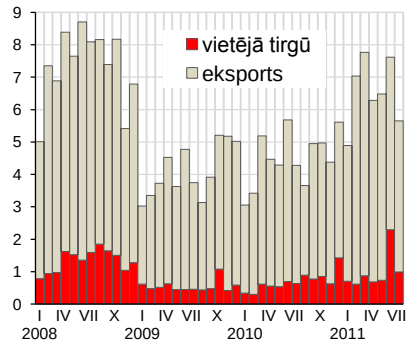

Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

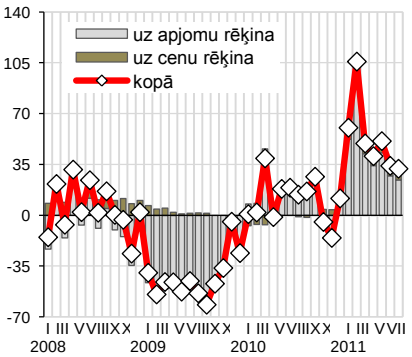

Ražotāju cenu izmaiņas, 2007.gada decembris =100

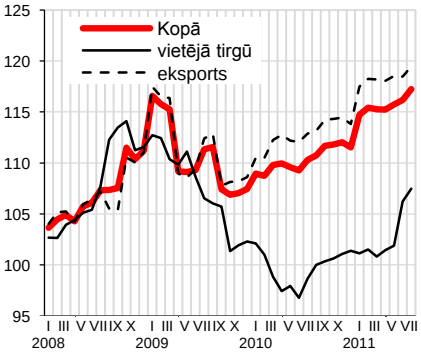

Nozares konfidences rādītājs

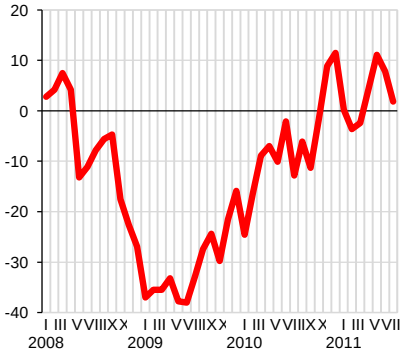

2.20.attēls. **Transporta līdzekļu ražošanu raksturojoši rādītāji**

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2005=100

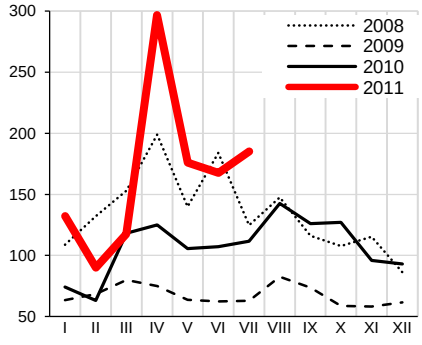

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli izlīdzināti dati, 2007 XII=100

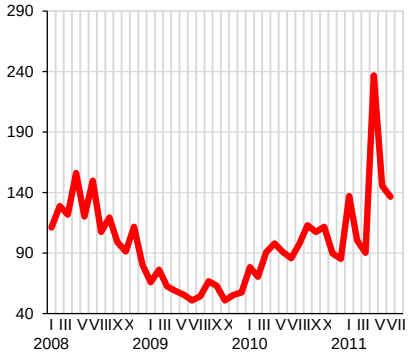

Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

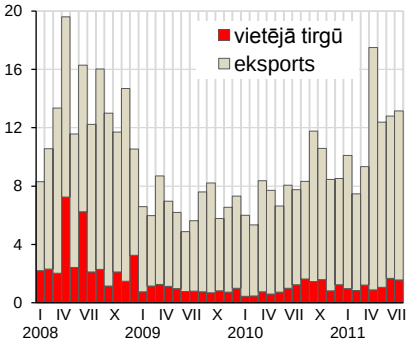

Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

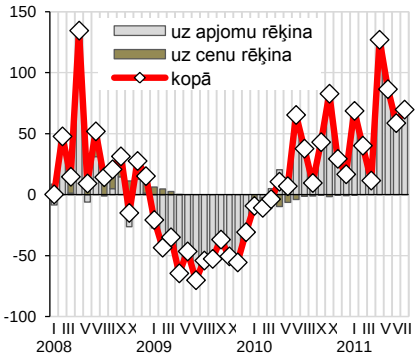

Ražotāju cenu izmaiņas, 2007.gada decembris =100

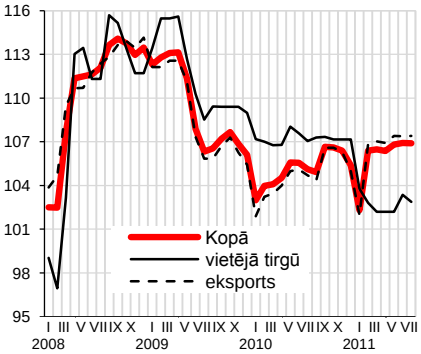

Nozares konfidences rādītājs

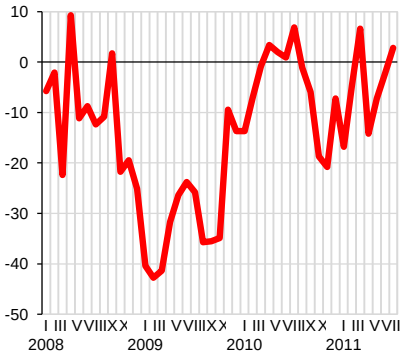

3. Pieprasījums

2011.gadā turpina palielināties **iekšzemes pieprasījums**. 2011.gada 2.ceturksnī iekšzemes pieprasījums pieauga par 2,3% (pēc sezonāli izlīdzinātajiem datiem). Salīdzinot ar iekšzemes pieprasījuma zemāko līmeni krīzes laikā (2009.gada 4.ceturksni), tas ir palielinājies par 11,9%. Iekšzemes pieprasījuma pieaugums 2011.gada 1.pusgadā lielā mērā saistīts ar investīciju un privātā patēriņa palielinājumu.

Kopš 2011.gada sākuma turpina palielināties privātais patēriņš, ko nosaka situācijas uzlabošanās darba tirgū – pieaug nodarbinātība un darba samaksa. 2011.gada 2.ceturkšņa laikā privātais patēriņš pieauga par 0,4% (pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem) un bija par 4,4% lielāks nekā 2010.gada 2.ceturksnī. Tomēr privātā patēriņa atjaunošanās noriet samērā lēni. 2011.gada 2.ceturksnī privātais patēriņš bija tikai 75% no 2008.gada 1.ceturkšņa līmeņa, kad aizsākās tā samazinājums. Privātā patēriņa straujāku atjaunošanos ierobežo liels mājsaimniecību parādu slogs, augošās cenas, īpaši pārtikai un degvielai, kā arī pirktspēju mazinošā nodokļu likmju palielināšana.

Valsts patēriņa apjomi ir saistīti ar valsts budžeta konsolidācijas pasākumu īstenošanu. Tāpēc arī krīzes laikā valsts patēriņš samazinājās un tā īpatsvars IKP struktūrā 2010.gadā bija 17,2% no IKP. 2011.gadā sabiedrisko pakalpojumu apjoms nedaudz palielinās – 2011.gada 1. un 2.ceturksnī tie bija tikai attiecīgi par 0,6% un 1,3% lielāki nekā gadu iepriekš.

Investīciju aktivitātes Latvijā kopš 2010.gada beigām pakāpeniski pieaug. 2011.gada 1. pusgadā investīciju apjomi Latvijas tautsaimniecībā bija gandrīz par 25% lielāki nekā 2010.gada atbilstošajā periodā. Lielā mērā to ietekmēja ieguldījumi tādās nozarēs, kā enerģētika, kokapstrāde, kā arī transporta un uzglabāšanas nozarē. Neraugoties uz būtisko pieaugumu 1.pusgadā, investīcijas joprojām ir ļoti zemā līmenī, pie tam investīciju apjomu ceturkšņu dinamika ir ļoti svārstīga. Kā nozīmīgāko investīcijas ierobežojošo faktoru Latvijas uzņēmēji joprojām atzīmē zemo pieprasījumu un finansiālās grūtības, lai gan šo faktoru ietekme nedaudz mazinās. Investīciju straujāku kāpumu ierobežo privātā sektora lēnā kreditēšanas atjaunošanās un nepietiekamie pašu līdzekļi investīciju finansēšanai. Kopš 2010.gada sākuma pakāpeniski pieaug jaudu noslodzes līmenis apstrādes rūpniecībā. 2011.gada septembrī tas sasniedza 69,4%, kas liecina, ka esošais ražošanas apjoms tuvinās potenciālam un kopējā pieprasījuma pieaugums, kā arī uzņēmēju pozitīvais nākotnes redzējums var stimulēt investīciju pieaugumu.

Preču un pakalpojumu **eksporta** apjomi pieaug jau devīto ceturksni pēc kārtas. 2011.gada 2.ceturksnī, salīdzinot ar iepriekšējo ceturksni, eksporta apjomi salīdzināmās cenās pieauga par 3,7%, (pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem), bet, salīdzinot ar 2010.gada atbilstošo periodu, eksporta apjomi ir auguši par 15 procentiem.

Eksports ir viens no svarīgākajiem Latvijas tautsaimniecības atveseļošanās procesa virzītājiem. Eksporta pieaugumu nosaka ne tikai situācijas uzlabošanās ārvalstu tirgos un pieprasījuma pieaugums, bet arī Latvijas ražotāju preču konkurētspējas palielināšanās.

Gan eksporta apjomu palielināšanās (starppatēriņa preču pieprasījuma pieaugums apstrādes rūpniecībā), gan situācijas uzlabošanās iekšējā tirgū (privātā patēriņa un investīciju palielinājums) veicina **importa** pieaugumu. 2011.gada pirmajā pusē importa pieauguma tempi apsteidza eksporta pieaugumu. 2011.gada 2.ceturkšņa laikā preču un pakalpojumu imports pieauga par 4,3% (pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem) un par 22,1% pārsniedza 2010.gada 2.ceturkšņa līmeni.

Jāatzīmē, ka krīzes ietekmē Latvijas eksporta-importa bilance ir krietni uzlabojusies. 2010.gadā eksporta-importa saldo bija -1,4% no IKP. Salīdzinājumam straujās izaugsmes gados eksporta-importa bilances negatīvais saldo bija 20% līmenī no IKP. Sakarā ar importa straujāku, nekā eksporta apjomu pieaugumu 2011.gada 1.pusgadā eksporta-importa negatīvais saldo bija -1,8% no IKP.

Nodaļas turpinājumā ir atspoguļota statistiskā informācija par IKP komponentēm no izlietojuma puses, t.i., privātā un sabiedriskā patēriņa, bruto pamatkapitāla veidošanas, kā arī eksporta un importa dinamiku, struktūru un devumu iekšzemes kopproduktā.

3.1.tabula. **IKP no izlietojuma puses**

Pieauguma tempi, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu, sezonāli neizlīdzināti dati

	2009	2010	2009		2010				2011	
			III	IV	I	II	III	IV	I	II
Privātais patēriņš	-22,6	0,4	-24,5	-18,1	-5,7	-1,9	3,4	5,7	3,6	4,4
Valsts patēriņš	-9,5	-9,7	-12,7	-14,5	-13,3	-12,6	-4,7	-7,9	0,6	1,3
Kopējā pamatkapitāla veidošana	-37,4	-19,2	-39,5	-38,4	-44,1	-36,1	0,7	-0,8	28,6	21,7
Eksports	-14,1	11,5	-13,8	-3,9	4,5	8,0	17,0	15,6	14,7	15,0
Imports	-33,3	11,5	-33,5	-26,3	-2,0	10,0	16,6	20,7	22,6	22,1
IKP	**-17,7**	**-0,3**	**-18,0**	**-16,0**	**-5,5**	**-3,5**	**3,5**	**3,6**	**3,5**	**5,6**

Struktūra, % no IKP

	2009	2010	2009		2010				2011	
			III	IV	I	II	III	IV	I	II
Privātais patēriņš	61,4	63,0	62,8	60,9	65,7	62,8	62,0	61,8	66,3	62,0
Valsts patēriņš	19,4	17,2	16,7	18,5	17,6	17,8	14,6	18,7	16,4	16,2
Kopējā pamatkapitāla veidošana	21,6	18,0	22,5	22,3	12,0	15,1	21,8	22,0	14,8	16,5
Izmaiņas krājumos	-0,9	3,3	-0,2	-2,7	5,4	4,4	4,2	-0,4	4,8	6,7
Eksports	43,9	53,8	46,2	47,8	49,6	52,3	56,4	56,1	60,7	59,3
Imports	45,4	55,2	48,0	46,8	50,3	52,4	59,0	58,2	63,0	60,6
Eksporta-importa saldo	-1,5	-1,4	-1,8	1,0	-0,7	-0,1	-2,6	-2,1	-2,3	-1,3
IKP	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**

Ieguldījums pieaugumā, %

	2009	2010	2009		2010				2011	
			III	IV	I	II	III	IV	I	II
Privātais patēriņš	-16,2	0,3	-17,5	-12,1	-4,1	-1,2	2,3	3,7	2,6	3,0
Valsts patēriņš	-1,4	-1,6	-1,7	-2,6	-2,3	-2,1	-0,7	-1,4	0,1	0,2
Kopējā pamatkapitāla veidošana	-12,2	-4,8	-13,2	-13,4	-10,5	-9,3	0,2	-0,2	4,0	3,7
Izmaiņas krājumos	-2,5	6,2	-0,9	-1,4	8,1	10,2	2,4	4,4	1,8	3,0
Eksports	-6,3	5,4	-6,2	-1,6	2,1	3,7	8,0	7,4	7,7	7,7
Imports	20,9	5,9	21,6	15,0	1,1	-4,7	-8,7	-10,3	-12,7	-12,0
IKP	**-17,7**	**-0,3**	**-18,0**	**-16,0**	**-5,5**	**-3,5**	**3,5**	**3,6**	**3,5**	**5,6**

Pieauguma tempi, % pret iepriekšējo ceturksni, sezonāli izlīdzināti dati

	2009				2010				2011	
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
Privātais patēriņš	-11,2	-5,5	-2,8	0,3	1,8	-0,8	2,2	2,0	0,1	0,4
Valsts patēriņš	-2,6	-3,0	-7,6	-3,1	-0,5	-0,8	-0,4	-7,2	10,1	-0,5
Kopējā pamatkapitāla veidošana	-11,0	-17,7	-10,3	-10,0	-12,5	-11,1	43,9	-11,7	15,9	-17,9
Eksports	-13,9	1,1	1,5	3,4	1,9	3,6	4,3	3,4	3,7	3,7
Imports	-22,4	-8,3	1,3	2,1	3,1	4,2	6,1	5,4	5,0	4,3
IKP	**-9,7**	**-1,0**	**-6,9**	**1,2**	**1,1**	**0,0**	**1,1**	**0,8**	**1,1**	**2,0**

3.1.attēls. **Iekšzemes pieprasījuma izmaiņas pa ceturkšņiem**

Sezonāli izlīdzināti dati, 2005.g. IV ceturksnis=100

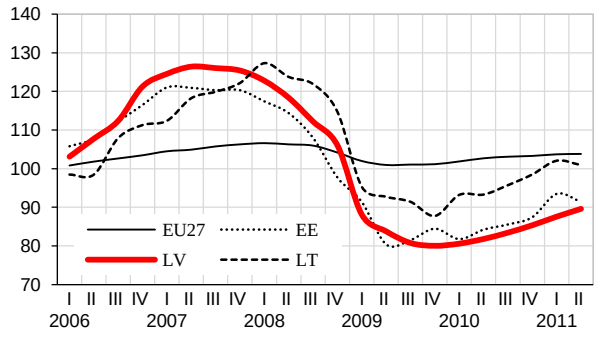

Pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %

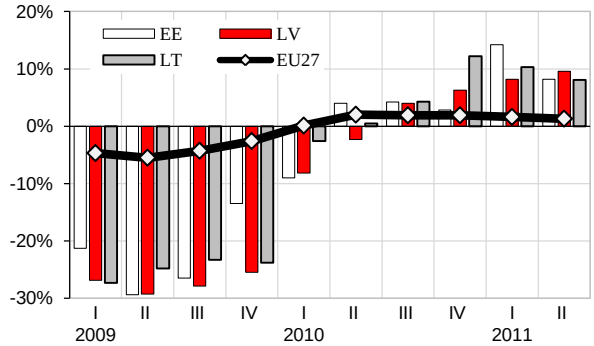

3.2.attēls. **Privātā patēriņa izmaiņas pa ceturkšņiem**

Sezonāli izlīdzināti dati, 2005.g. IV ceturksnis=100

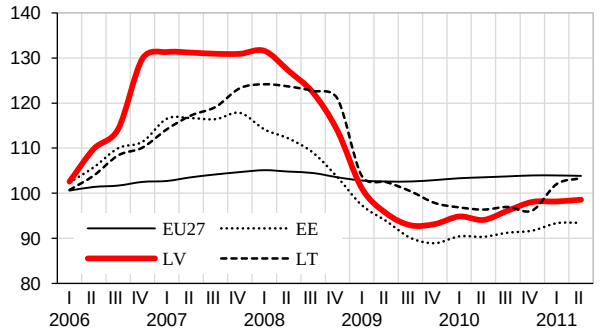

Pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %

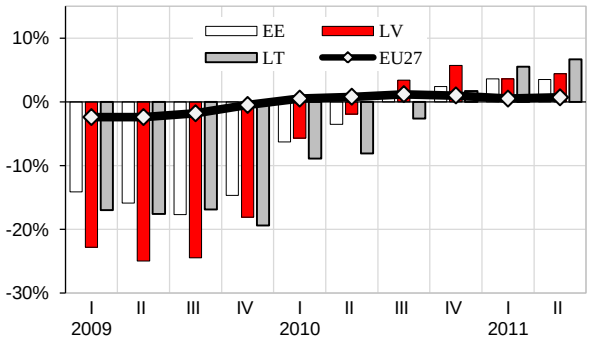

Patērētāju konfidences rādītājs*

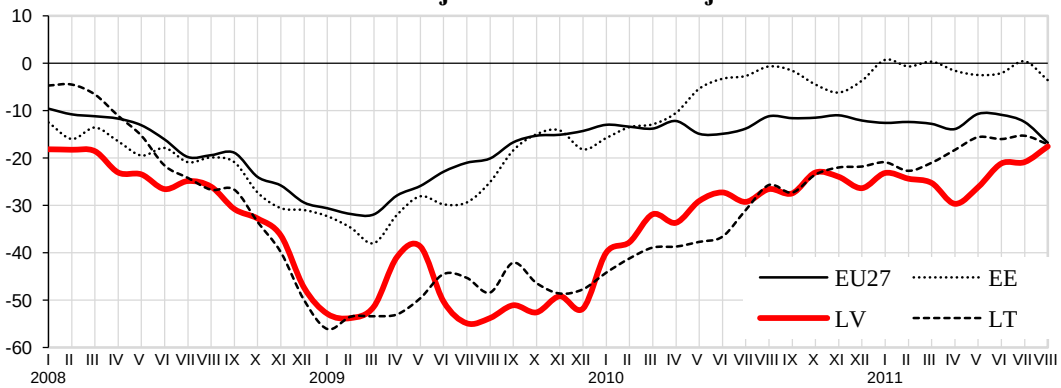

* Patērētāju konfidences rādītāju aprēķina kā atbilžu saldo vidējo lielumu uz 4 jautājumiem: par finansiālo situāciju, vispārējo ekonomisko situāciju, bezdarba novērtējumu un uzkrājumiem nākošos 12 mēnešos.

3.3.attēls. **Sabiedriskā patēriņa izmaiņas pa ceturkšņiem**

Sezonāli izlīdzināti dati, 2005.g. IV ceturksnis=100

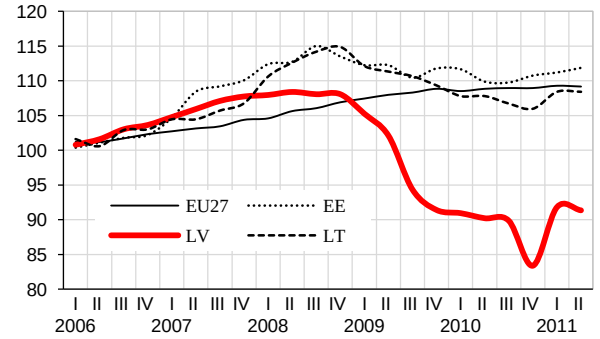

Pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %

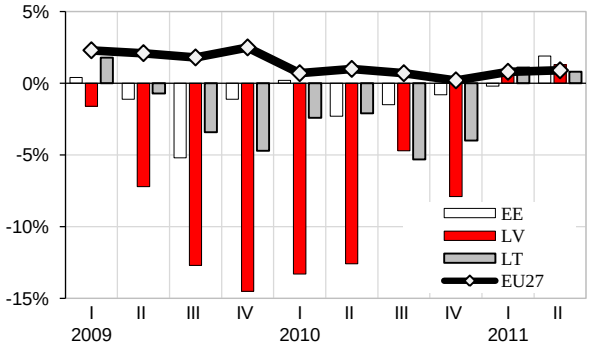

3.4.attēls. **Investīcijas pamatlīdzekļos pa ceturkšņiem**

Sezonāli izlīdzināti dati, 2005.g. IV ceturksnis=100

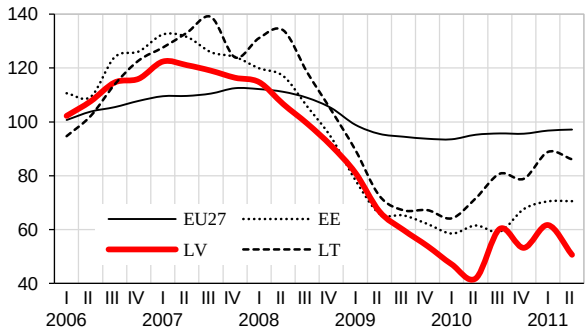

Pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %

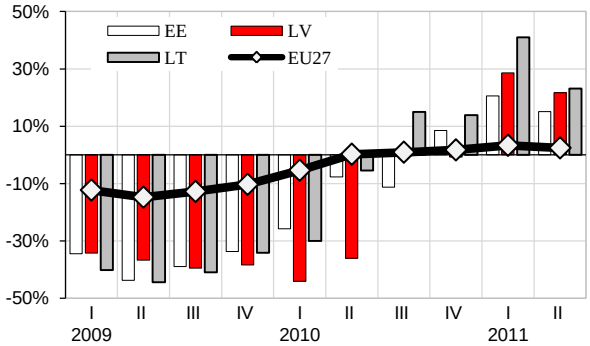

3.5.attēls. **Preču un pakalpojumu eksports pa ceturkšņiem**

Sezonāli izlīdzināti dati, 2005.g. IV ceturksnis=100

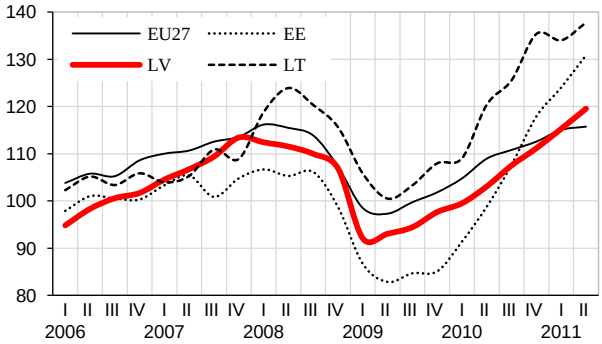

Pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %

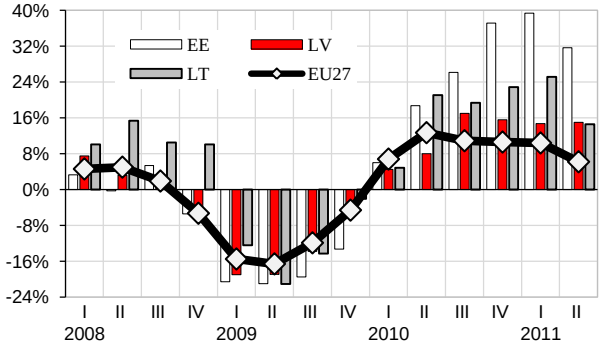

3.6.attēls. **Preču un pakalpojumu imports pa ceturkšņiem**

Sezonāli izlīdzināti dati, 2005.g. IV ceturksnis=100

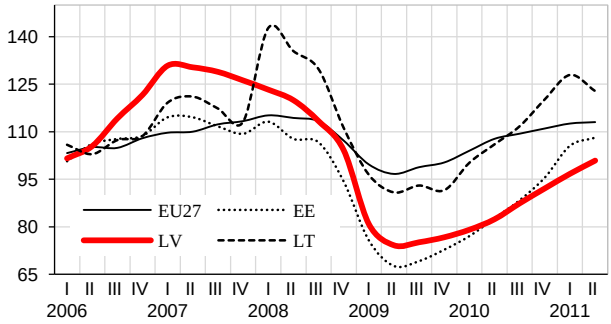

Pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %

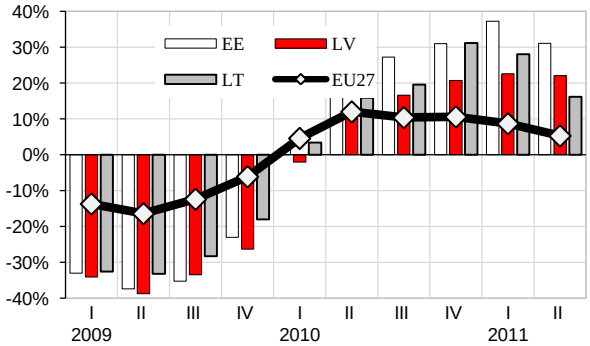

4. Ārējais sektors

Globālās finanšu krīzes ietekmē Latvijā ir notikusi maksājumu bilances tekošā konta nozīmīga korekcija. Strauji samazinoties ārvalstu kapitāla ieplūdei tekošā konta bilance no deficīta 24,7% no IKP (2007.gada 3.ceturksnī) sasniedza pārpalikumu 13,6% no IKP (2009.gada 2.ceturksnī). 2010.gadā, stabilizējoties ekonomiskai situācijai, tekošā konta pārpalikums sāka samērā strauji samazināties un 2010.gada otrajā pusē tekošā konta bilance bija negatīva. 2010.gadā kopumā tekošā konta bilances pārpalikums bija 3% no IKP, t.i., gandrīz trīs reizes mazāks nekā gadu iepriekš. Tekošā konta izmaiņas 2010.gadā galvenokārt bija saistītas ar izmaiņām ienākumu bilances posteņos un mazākā mērā ar izmaiņām ārējās tirdzniecības bilances posteņos.

2010.gadā **tekošā konta** dinamika liecināja par kārtējo virzienmaiņu, t.i., pozitīvā saldo samazināšanos un tuvināšanos deficīta stāvoklim, kas bija raksturīgs Latvijai vairāku gadu garumā. Arī 2011.gada 1.pusgadā tekošā konta saldo bija ar nelielu pārpalikumu – 1% no IKP. Jāatzīmē, ka kopš 2010.gada 3.ceturkšņa tekošā konta bilance ir tuvu nullei, liecinot par investīciju un uzkrājumu sabalansētību.

Latvijas **ārējās tirdzniecības** deficīts 2010.gadā bija 6,4% no IKP. To noteica preču eksporta straujāks pieaugums nekā importa kāpums. Tomēr jāatzīmē, ka, palielinoties ekonomiskajām aktivitātēm, importa dinamika kļūst arvien straujāka un ārējās tirdzniecības bilances stāvokļa turpmākas izmaiņas noteiks ražotāju konkurētspējas un pieprasījuma palielināšanās ārējos tirgos. 2011.gada 1.pusgadā ārējās tirdzniecības deficīts sasniedza 7,6% no IKP, kas bija nedaudz lielāks nekā 2010.gada atbilstošajā periodā.

Pakalpojumu bilances korekcija krīzes laikā bija mazāk nozīmīga. Tā galvenokārt notika 2009.gadā, kad pakalpojumu imports samazinājās divreiz straujāk nekā eksports. Tā rezultātā pakalpojumu bilances pārpalikums sasniedza 6% no IKP. Kopš 2009.gada 2.ceturkšņa gan importa, gan eksporta dinamika ir stabila. 2010.gadā pakalpojumu bilance bija 6,1% līmenī no IKP, bet 2011.gada 1. un 2.ceturksnī – attiecīgi 6,2% un 6,7% no IKP. Pakalpojumu bilance gandrīz pilnībā sedz preču tirdzniecības negatīvo bilanci.

Nozīmīgas izmaiņas notika tekošā konta **ienākumu bilancē**, kas kopš 2008.gada 4.ceturkšņa septiņus ceturkšņus pēc kārtas bija pozitīva. Ienākumu bilances pārpalikums 2009.gada 2.ceturksnī sasniedza 9,4% no IKP. Nākamajos periodos ienākumu bilance samazinājās un 2010.gada 3. un 4.ceturksnī bija negatīva (attiecīgi 0,7% un 3,6% no IKP). Arī 2011.gada 1. un 2. ceturksnī saglabājās ienākumu konta negatīvā bilance (attiecīgi 0,5% un 2,5% no IKP), ko galvenokārt noteica nerezidentu ieguldījumu ienākumu, t.sk. nerezidentu izmaksāto dividenžu apjomu pieaugums.

Atšķirībā no tekošā konta bilances, kas kopš 2010.gada 3.ceturkšņa ir samērā stabila, finanšu konta bilances ceturkšņu svārstības ir izteiktas, kas lielā mērā ir saistīts ar valdības finanšu plūsmām.

Kopš 2008.gada beigām vērojams maksājumu bilances **finanšu konta** pasīvu samazinājums. 2010.gada pirmajā pusē kapitāla aizplūde turpinājās, kaut arī daudz mazākos apjomos nekā pirms gada. 2010.gada 3. un 4.ceturksnī, pirmo reizi kopš 2008.gada beigām, bija vērojama kapitāla ieplūde privātajā sektorā, ko ietekmēja

reinvestētās peļņas pieaugums un apjomīgie noguldījumi banku sektorā. 2011.gada 1.pusgadā ārvalstu privātā kapitāla plūsmas bija negatīvas saistībā ar noguldījumu samazinājumu banku sektorā.

Līdz ar ārvalstu kapitāla plūsmu dinamikas un virziena maiņu ir mainījusies arī to struktūra. Ja 2009.gadā ienākošās ĀTI plūsmas bija tikai 7,8% no iepriekšējā gada rādītāja, tad 2010.gadā ienākošo ĀTI plūsmu apjoms bija gandrīz četras reizes lielāks nekā pirms gada un tās veidoja gandrīz trešo daļu no 2010.gadā piesaistītām ārvalstu investīcijām Latvijas ekonomikā. 2011.gadā ĀTI ieplūde Latvijas ekonomikā turpina palielināties. 2011.gada 1. un 2.ceturksnī tiešo investīciju apjoms Latvijas ekonomikā bija gandrīz divreiz lielāks par 2010.gadā kopumā ienākošajām ĀTI plūsmām.

Portfeļinvestīciju daļa ienākošās finanšu plūsmās ir neliela un pēdējos trīs gados nepārsniedz 10% no tām. 2010.gadā un 2011.gada 1.pusgadā portfeļinvestīciju saldo bija negatīvs, ko galvenokārt noteica banku sektora veiktā ilgtermiņa saistību atmaksa.

Nozīmīgas svārstības ir vērojamas citām investīcijām. 2010.gadā šī maksājumu bilances posteņa svārstības bija visai lielas. Kopumā 2010.gadā citu investīciju bilance ir bijusi ar nelielu deficītu (1% no IKP), ko noteica valdības ilgtermiņa aizņēmumi un banku citu ieguldījumu samazinājums. 2011.gada 1.pusgadā citu ieguldījumu negatīvais saldo palielinājās, sasniedzot 6,5% no IKP. Citu investīciju bilances rādītāja svārstības galvenokārt ietekmēja noguldījumu samazinājums banku sektorā.

Kopš 2009.gada sākuma maksājumu bilances finanšu konta bilance (bez rezerves aktīviem) ir negatīva. 2010.gadā finanšu kontā deficīts bija 5,4% no IKP, savukārt 2011.gada 1.pusgadā tas samazinājās līdz 1,4% no IKP. Privātā kapitāla aizplūšanas negatīvo ietekmi uz finanšu konta stāvokli mazināja valsts sektora ilgtermiņa aizņēmumi, kā rezultātā palielinās arī valdības ārējais parāds. Latvijas starptautisko investīciju bilances dati liecina, ka valdības bruto ārējais parāds 2011.gada 2.ceturkšņa beigās bija 4412,4 milj. latu apmērā (33,2% no IKP). Salīdzinot ar 2010.gada 2.ceturkšņa beigām, valdības ārējais parāds palielinājās par 12,6%. Vienlaikus jāatzīmē, ka Latvijas kopējais bruto ārējais parāds 2011.gada jūnija beigās bija 157,4% no IKP.

Straujās izaugsmes gados salīdzinoši augstās inflācijas dēļ **lata reālais kurss**[1] pieauga attiecībā gan pret attīstīto valstu valūtām, gan pret attīstības valstu valūtām. Kopš 2009.gada marta lata reālais efektīvais kurss pakāpeniski samazinājās, kas bija saistīts gan ar cenu līmeņa un darba algu samazināšanos, gan citu ar ražošanu saistīto izmaksu optimizāciju. Tomēr reālā efektīvā kursa samazināšanās tendences kopš 2010.gada aprīļa bija mērenas, bet kopš jūnija, atsākoties inflācijai, lata reālais efektīvais kurss jau palielinājās attiecībā pret attīstīto valstu valūtām un šāda tendence turpinās arī 2011.gadā.

Nodaļas turpinājumā grafiski attēlota preču un pakalpojumu eksporta-importa dinamika, maksājumu bilances tekošā un finanšu konta izmaiņas, kā arī lata efektīvā kursa izmaiņas.

[1] Latvijas Banka aprēķina lata reālo efektīvo kursu pret 13 galveno tirdzniecības partnervalstu valūtām. Lata reālais kurss ietver lata nominālā kursa izmaiņas pret Latvijas tirdzniecības partnervalsts valūtu, kā arī cenu izmaiņas Latvijā salīdzinājumā ar cenu izmaiņām tirdzniecības partnervalstī. Lata reālais efektīvais kurss parāda Latvijas relatīvo eksporta konkurētspēju pasaules tirgos

4.1.attēls. **Preču eksports un imports pa mēnešiem**

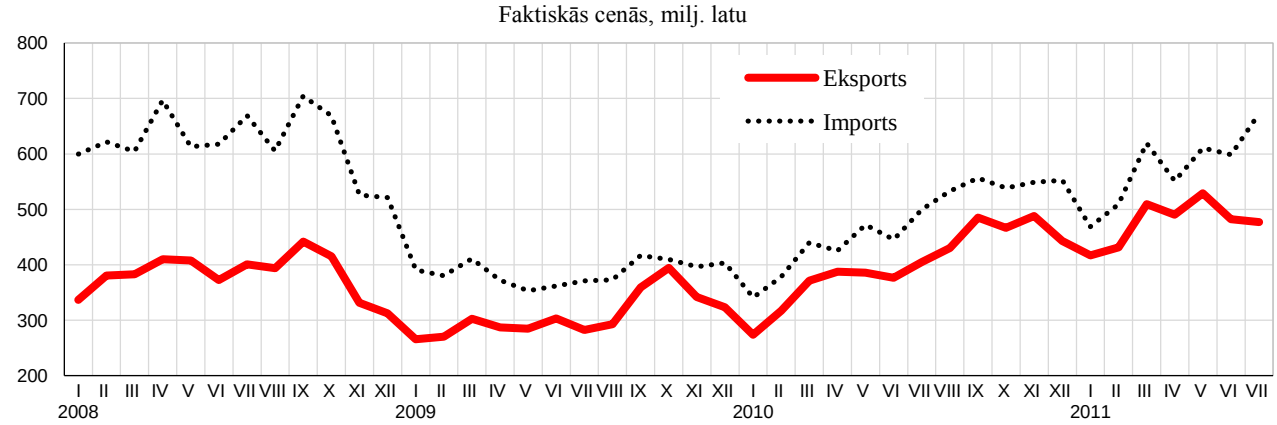

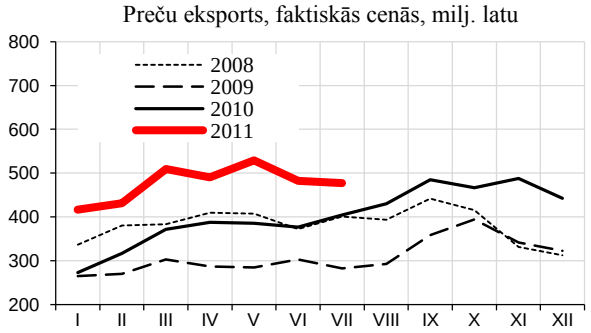

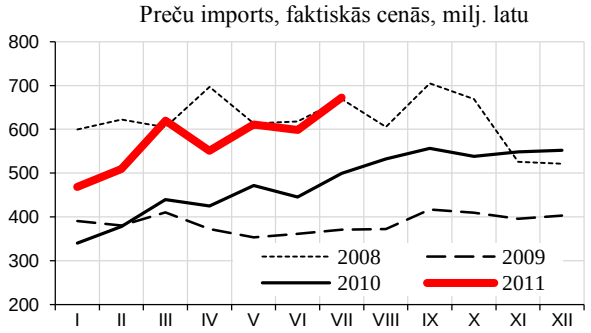

4.2.attēls. **Pakalpojumu eksports un imports pa mēnešiem**

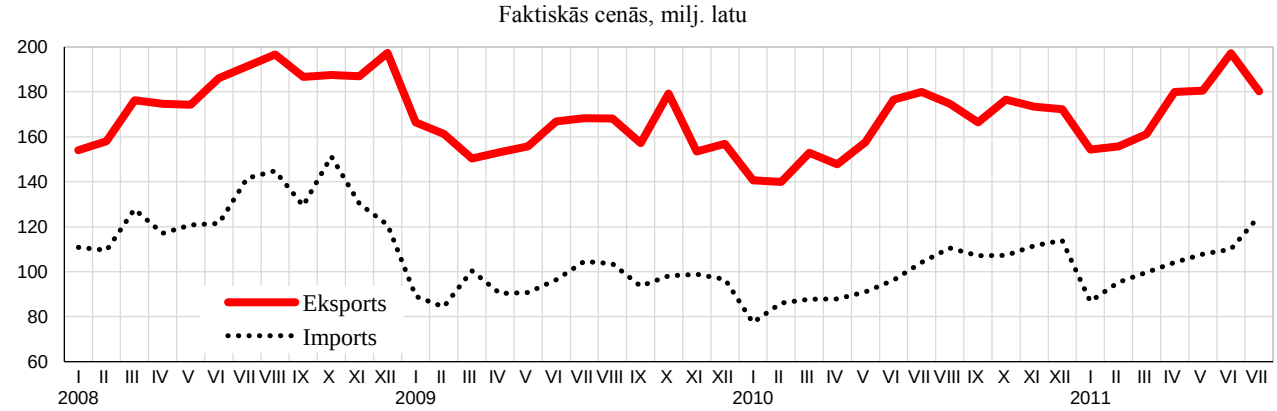

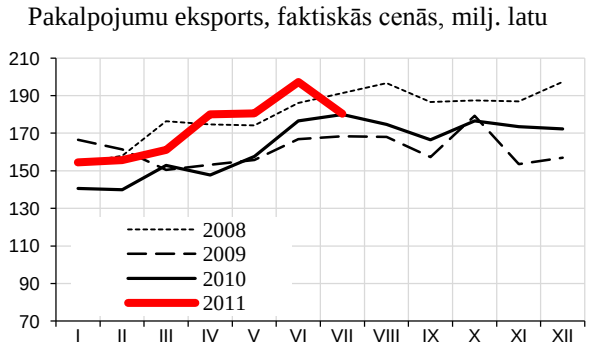

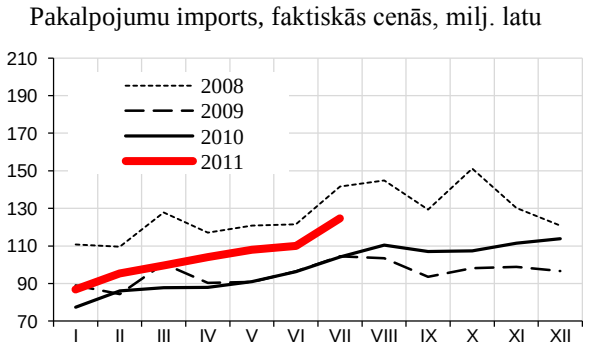

4.3.attēls. **Maksājumu bilance pa ceturkšņiem**

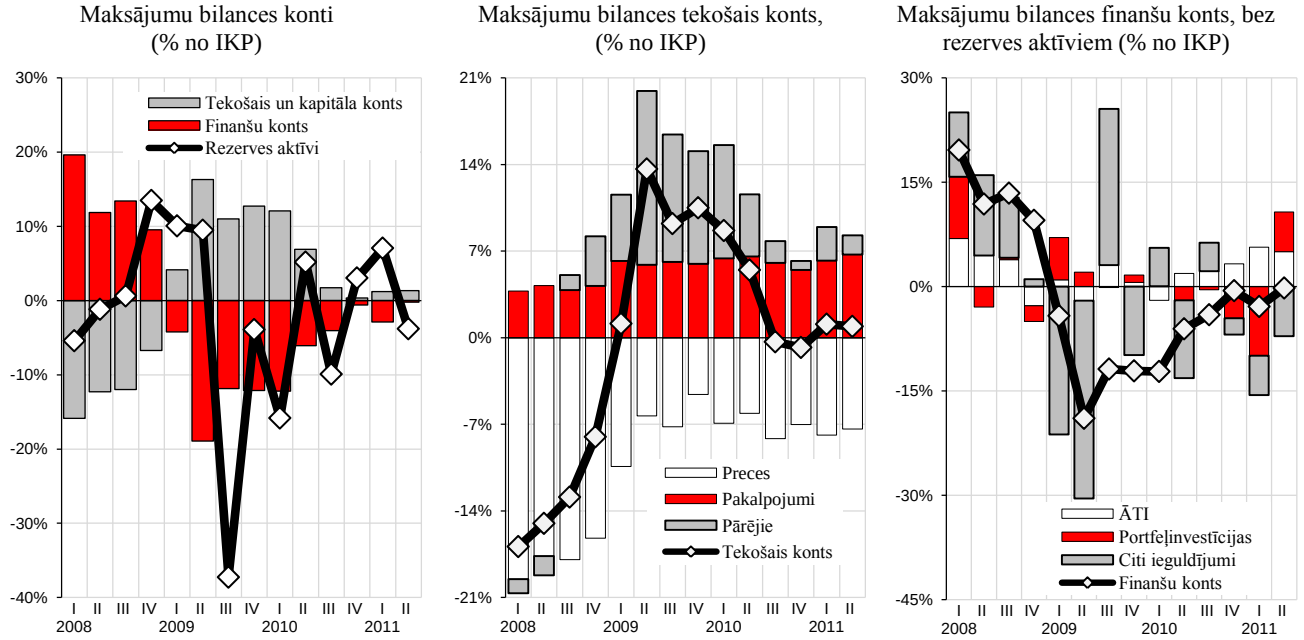

4.4.attēls. **Lata reālā efektīvā kursa indekss**

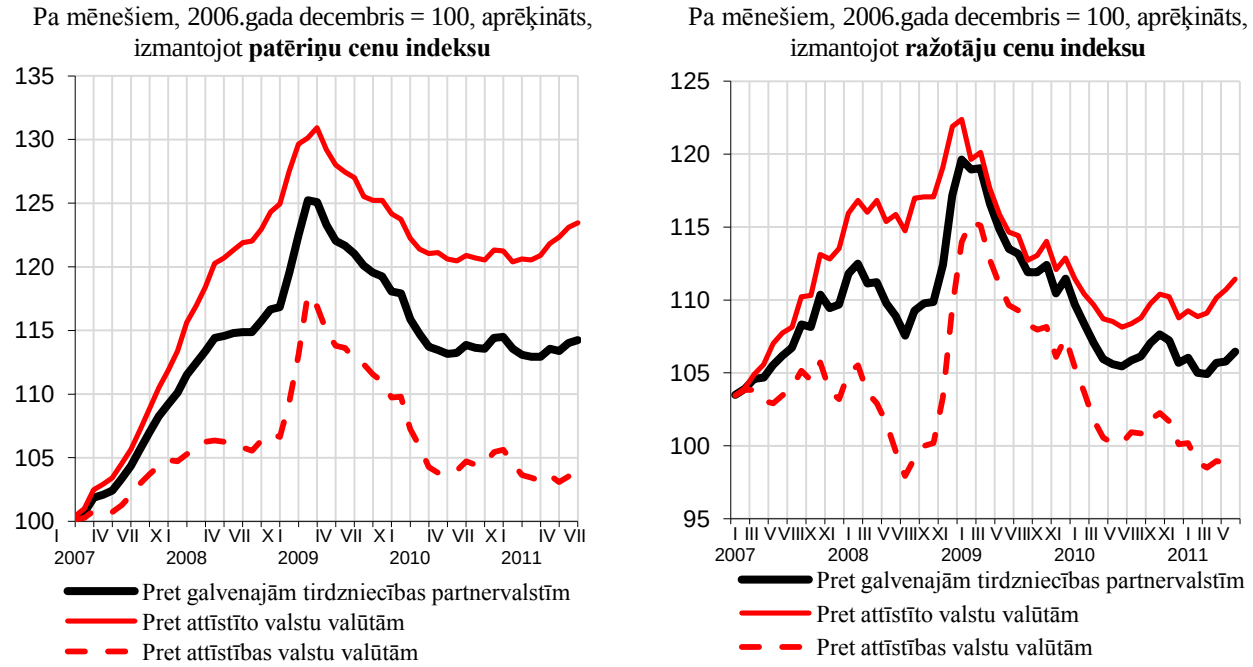

Attīstītās valstis – ASV, Dānija, Francija, Itālija, Lielbritānija, Nīderlande, Somija, Vācija un Zviedrija
Attīstības valstis – Igaunija, Krievija, Lietuva un Polija

5. Finanšu sektors

Valdības finanses

2011.gada septiņos mēnešos valsts konsolidētajā kopbudžetā pēc nacionālās metodoloģijas bija izveidojies finansiālais deficīts 243,3 milj. latu jeb 1,8% no IKP, savukārt, veicot pārrēķinu atbilstoši EKS 95 metodoloģijai, 154,3 milj. latu jeb 1,15% no IKP.

2011.gada jūlija beigās centrālās valdības parāds pēc nominála bija 5233,9 milj. latu jeb 39% no IKP, t.sk. iekšējais parāds bija 884,6 milj. latu (17% no kopējā centrālās valdības parāda), ārējais parāds – 4349,3 milj. latu (83% no kopējā centrālās valdības parāda).

2011.gada septiņos mēnešos valsts konsolidētā **kopbudžeta ieņēmumi** bija 2743,7 milj. latu, kas salīdzinājumā ar 2010. gada attiecīgo periodu pieauga par 29,1 milj. latu jeb 1,1%. Neskatoties uz samazinājumu nenodokļu ieņēmumos un ieņēmumos no ārvalstu finanšu palīdzības, kopbudžeta ieņēmumu pieaugumu nodrošināja nodokļu ieņēmumu kāpums par 229,8 milj. latu jeb 11,8 procentiem.

Kopējie nodokļu ieņēmumi (ieskaitot sociālās apdrošināšanas iemaksas valsts fondēto pensiju shēmā) 2011.gada septiņos mēnešos bija 2216,5 milj. latu, kas ir par 10,4% vairāk nekā 2010.gada septiņos mēnešos, ko galvenokārt noteica sociālo apdrošināšanas iemaksu, pievienotās vērtības nodokļa un uzņēmuma ienākuma nodokļa ieņēmumu pieaugums.

Uzņēmuma ienākuma nodokļa ieņēmumi 2011.gada septiņos mēnešos bija 108,1 milj. latu, kas salīdzinājumā ar 2010. gada septiņiem mēnešiem ir par 46 milj. latu jeb 74% vairāk un galvenokārt tas saistīts ar atmaksātās summas samazināšanos par 54,7%, salīdzinot ar 2010.gada attiecīgo periodu. Savukārt uzņēmumu ienākuma nodokļa iemaksas 2011.gada septiņos mēnešos pieaugušas par 6,62 milj. latu jeb 4,9%, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu.

Pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumi 2011.gada septiņos mēnešos salīdzinājumā ar 2010.gada atbilstošo periodu pieauga par 47 milj. latu jeb 9,7% un bija 531,4 milj. latu. Ieņēmumu pieaugumu nodrošināja pievienotās vērtības nodokļa standartlikmes un samazinātās likmes palielināšana, kā arī kopējās darījumu vērtības un budžetā iemaksājamās summas palielinājums. 2011.gada septiņos mēnešos iemaksātais pievienotās vērtības nodoklis bija 886,4 milj. latu, kas ir par 171,1 milj. latu jeb 23,9% vairāk nekā 2010.gada atbilstošajā periodā. Arī pievienotās vērtības nodokļa atmaksas 2011.gada septiņos mēnešos palielinājās (par 53,8% salīdzinājumā ar 2010.gada atbilstošo periodu), kas skaidrojams ar izmaiņām nodokļa atmaksas kārtībā pārmaksām, kas izveidojušās pēc 2010.gada 1.jūlija.

Akcīzes nodokļa ieņēmumi 2011.gada septiņos mēnešos bija 262,1 milj. latu, kas ir pagājušā gada atbilstošā perioda ieņēmumu līmenī. Tikai ieņēmumi par naftas produktiem šī gada septiņos mēnešos, salīdzinot ar 2010.gada atbilstošo periodu, samazinājās par 7,9 milj. latu jeb 5,2%. Lai arī 2011.gada 1.pusgadā patēriņam nodoto naftas produktu daudzums bija pagājušā gada attiecīgā perioda līmenī, ieņēmumu samazinājumu noteica izmaiņas patēriņam nodoto naftas produktu struktūrā, jo palielinājās patēriņa apjoms naftas produktiem ar zemāku akcīzes nodokļa likmi.

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi 2011.gada septiņos mēnešos bija 455,2 milj. latu, kas salīdzinājumā ar 2010. gada septiņiem mēnešiem bija par 8,1 milj. latu jeb 1,8% vairāk. Nodokļa ieņēmumus pozitīvi ietekmēja minimālās mēneša darba algas paaugstināšana ar 2011. gada 1.janvāri no Ls 180 uz Ls 200, no 2010.gada ieviestās nodokļa normas ienākumam no kapitāla un ienākumam no kapitāla, kas nav kapitāla pieaugums, kā arī neliels darba ņēmēju skaita pieaugums salīdzinājumā ar 2010.gada jūniju. 2011.gada jūnijā bija 750 618 darba ņēmēji, kas par 0,5% pārsniedza 2010. gada jūnija līmeni. Jāatzīmē arī, ka 2011.gada 1.janvārī stājās spēkā izmaiņas likumdošanas normās – samazināta IIN likme no 26% uz 25%, palielināts neapliekamais minimuma apmērs no 35 latiem uz 45 latiem, palielināts atvieglojuma apmērs par apgādībā esošu personu no 63 latiem uz 70 latiem.

2011. gada septiņos mēnešos sociālās apdrošināšanas iemaksas (ieskaitot iemaksas valsts fondēto pensiju shēmā) bija 729,3 milj. latu un tas ir par 70,4 milj. latu jeb 10,7% vairāk salīdzinājumā ar 2010.gada septiņiem mēnešiem. Tai skaitā sociālās apdrošināšanas iemaksas valsts speciālajā budžetā bija 691,8 milj. latu un iemaksas fondēto pensiju shēmā – 39 milj. latu. Sociālās apdrošināšanas iemaksu pieaugumu galvenokārt ietekmēja sociālās apdrošināšanas likmes palielināšana no 2011.gada 1.janvāra no 33,09% uz 35,09%, kā arī minimālās mēneša darba algas paaugstināšana no 180 uz 200 latiem un nelielais darba ņēmēju skaita pieaugums.

Valsts konsolidētā kopbudžeta izdevumi 2011.gada septiņos mēnešos bija 2987 milj. latu, kas ir par 85,9 milj. latu jeb 3% vairāk nekā 2010.gada attiecīgajā periodā. Lielākais izdevumu kāpums bija kapitālajos izdevumos, kas 2011.gada septiņos mēnešos bija 230,2 milj. latu un, salīdzinot ar 2010. gada atbilstošo periodu, tie bija par 78,5 milj. latu jeb 51,7% lielāki. Otru lielāko pieaugumu veidoja izdevumi subsīdijām un dotācijām, kas 2011.gada septiņos mēnešos bija 547,9 milj. latu un pieauga par 44 milj. latu jeb 8,7% salīdzinājumā ar 2010. gada attiecīgo periodu. Izdevumu pieaugums par 25 milj. latu jeb 20,4% bija vērojams arī procentu izdevumos, sastādot 147,6 milj. latu, kā arī izdevumos precēm un pakalpojumiem, kas pieauga par 24,1 milj. latu jeb 6,7% un bija 382,6 milj. latu. Jāatzīmē, ka izdevumi sociālajiem pabalstiem 2011.gada septiņos mēnešos bija par 111,1 milj. latu jeb 10,5% mazāki, salīdzinot ar 2010. gada atbilstošo periodu, un kopā tie bija 942,2 milj. latu.

Banku sektors

Lai gan banku sektors darbojas ar peļņu un situācija uzlabojas, tomēr vairāki rādītāji joprojām ir negatīvi. Sākot ar 2009.gada beigām, ir vērojams rezidentu finanšu iestāžu, nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību noguldījumu atlikuma pieaugums, tomēr 2010.gada beigās pieauguma tempi samazinājās un 2011.gada jūlija beigās noguldījumu atlikums salīdzinājumā ar 2010.gada attiecīgo periodu pieauga tikai par 1,6 procentiem.

2011.gada 2.ceturksnī rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegto kredītu atlikums joprojām turpināja samazināties un bija par 9,3% mazāks nekā pirms gada. 2011.gada 2.ceturksnī banku sektorā kopumā no jauna izsniegti 20,1 tūkstoši kredīti 411,9 miljonu latu apmērā. Sadalījumā pa tautsaimniecības nozarēm visvairāk no jauna izsniegti kredīti lauksaimniecības,

mežsaimniecības un zivsaimniecības nozarē (505 kredīti) un transporta un uzglabāšanas nozarē (432 kredīti), savukārt apmēra ziņā 35% no visiem tautsaimniecībā izsniegtajiem kredītiem ir izsniegti elektroenerģijas, gāzes un siltumapgādes nozarē un 22% finanšu un apdrošināšanas darbībās.

2011.gada 2.ceturksnī, salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu, turpināja samazināties komerckredītu atlikumi (par 11,4%), tomēr pēdējos ceturkšņos samazinājums ir lēnāks un vērojama situācijas uzlabošanās. Savukārt industriālo kredītu atlikumi 2010.gada sākumā strauji pieauga (2.ceturksnī pieaugums par 18,8% salīdzinājumā ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu), kas ir skaidrojams ar ekonomiskās situācijas uzlabošanos, tomēr 2011.gada 2.ceturkšņa beigās industriālo kredītu atlikumi samazinājās par 6,4%, salīdzinot ar iepriekšēja gada attiecīgo periodu. Sakarā ar zemo iedzīvotāju maksātspēju un zemo mājokļu pieprasījumu, joprojām turpina samazināties hipotekāro kredītu atlikumi, kas 2011.gada 2.ceturkšņa beigās bija sarukuši par 8,6%, salīdzinot ar 2010.gada attiecīgo periodu. Savukārt kredītu atlikumi patēriņa preču iegādei strauji samazinājās 2009.gada beigās (par 27,9%), 2010.gada beigās pieauga (par 2%) un 2011.gada sākumā turpina strauji samazināties (2.ceturksnī samazinājums bija par 14%).

No visa iekšzemes uzņēmumiem un privātpersonām izsniegtā kredītu apjoma, lielāko daļu veido hipotekārie kredīti, kuru īpatsvars 2011.gada 2.ceturksnī bija 57,8% no kopējā izsniegto kredītu apjoma. Savukārt kopējais komerckredītu un industriālo kredītu īpatsvars bija 31,8%, kas ir nedaudz pieaudzis salīdzinājumā ar 2010.gada beigām.

Rezidentiem izsniegto kredītu struktūrā pa tautsaimniecības nozarēm, vislielākais kredītu atlikumu īpatsvars ir operācijās ar nekustamo īpašumu (34%), apstrādes rūpniecībā (14%), tirdzniecībā, izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu nozarē (14%) un būvniecībā (10%). Tautsaimniecības nozaru attīstībai izsniegto kredītu atlikums joprojām turpina samazināties un 2011.gada 2.ceturkšņa beigās tas bija par 10,8% mazāks nekā gadu iepriekš. Gada laikā visstraujāk kredītu atlikumi samazinājās finanšu darbībās (par 26%), būvniecībā (par 17,2%) un komercpakalpojumu nozarēs (par 14,4%).

2011.gada sākumā kredītu ar maksājumu kavējumiem daļa kopējā kredītportfelī turpināja pieaugt, tomēr, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, situācija ir uzlabojusies. 2010.gada 3.ceturksnī kredīti ar maksājuma kavējumiem kopējā kredītportfelī pieauga līdz 28,6%. Lai gan situācija 2010.gada nogalē nedaudz uzlabojās, tomēr 2011.gada sākumā kredīti ar maksājuma kavējumiem atkal pieauga un 2011.gada 2.ceturksnī sasniedza 27,1% no banku kredītportfeļa. 2011.gada 2.ceturksnī, salīdzinot ar iepriekšējo ceturksni, ir pieaudzis kredītu skaits ar maksājumu kavējumu līdz 30 dienām (par 13,7%). Sadalījumā pa tautsaimniecības nozarēm lielākais kredītu ar maksājumu kavējumu apmērs no kopējā nozarē izsniegto kredītu apmēra ir izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu nozarē (37%), ieguves rūpniecības un karjeru izstrādē (33,8), operācijās ar nekustamo īpašumu (33,3%), būvniecības nozarē (32,5%) un izglītībā (31,4). 2011.gada 2.ceturkšņa beigās pārstrukturēto kredītu apjoms kopējā banku kredītportfelī bija 2,8 miljardi latu jeb 20,4%. Atgūšanas procesā esošo kredītu apjoms nedaudz samazinājās un 2011.gada 2.ceturksnī atgūšanas procesā esošo kredītu apjoms bija 2 miljardi latu jeb 14,4% no kopējā banku kredītportfeļa. No

pārstrukturēto un atgūšanas procesā esošā kredītu apjoma, lielāko daļu veido kredīti mikrouzņēmumiem un kredīti mājsaimniecībām patēriņa preču iegādei.

Latos izsniegto īstermiņa kredītu vidējā svērtā procentu likme 2011.gada 2.ceturksnī bija 6,8%, kas, salīdzinot ar iepriekšējo ceturksni, ir nedaudz pieaugusi. Latos izsniegto ilgtermiņa kredītu vidējā svērtā procentu likme 2011.gada 2.ceturksnī bija 10,3%, kas salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni ir samazinājusies un ir viena no zemākajām pēdējo gadu laikā. Latos izsniegto īstermiņa un ilgtermiņa kredītu vidējās svērtās procentu likmes visaugstākās bija 2009.gada sākumā, attiecīgi īstermiņa kredītu vidējā svērtā procentu likme 2009.gada 2.ceturksnī bija 24,4%, bet ilgtermiņa kredītu vidējās svērtās procentu likmes 2009.gada 1.ceturksnī bija 17,8%. Ekonomiskai situācijai stabilizējoties, lata likmes ir pietuvinājušās eiro likmēm. Eiro izsniegtajiem kredītiem kā ierasts procentu likmju svārstības bija mazāk izteiktas. Eiro izsniegto īstermiņa kredītu vidējā svērtā procentu likme pēdējo 2 gadu laikā ir gandrīz nemainīga un 2011.gada 2.ceturksnī bija 4,2%. Eiro izsniegto ilgtermiņa kredītu vidējā svērtā procentu likme 2011.gada 1.ceturksnī un 2.ceturksnī bija 7 procenti.

Nodaļas turpinājumā ir sniegti dati par valsts konsolidētā kopbudžeta finansiālajiem rādītājiem, nodokļu ieņēmumiem, izsniegtajiem kredītiem, to struktūru un veidiem, kā arī izsniegto kredītu vidējās svērtās procentu likmes.

5.1.attēls. **Valsts konsolidētā kopbudžeta finansiālie rādītāji**, milj. latu

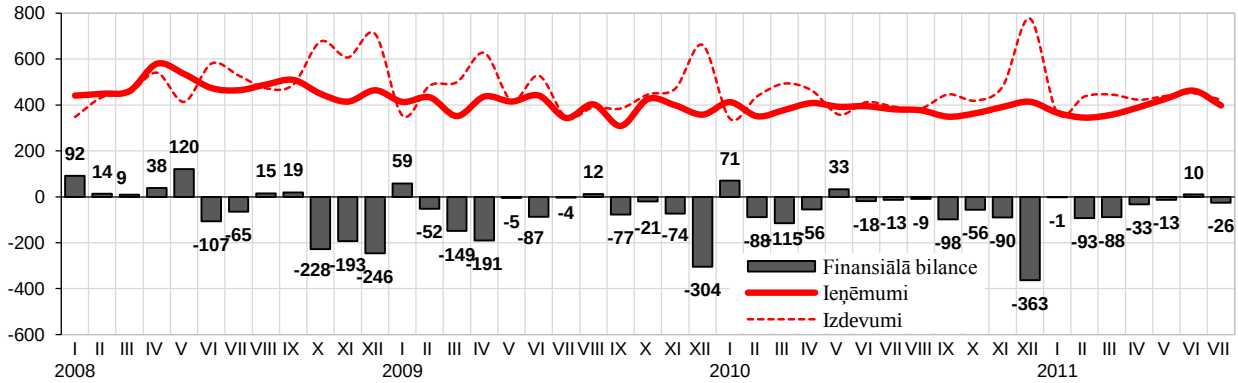

5.2.attēls. **Nodokļu ieņēmumi**

Nodokļu ieņēmumi kopā, milj. Ls

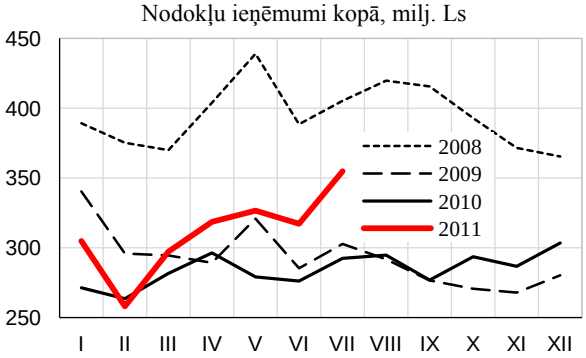

Pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumi, milj. Ls

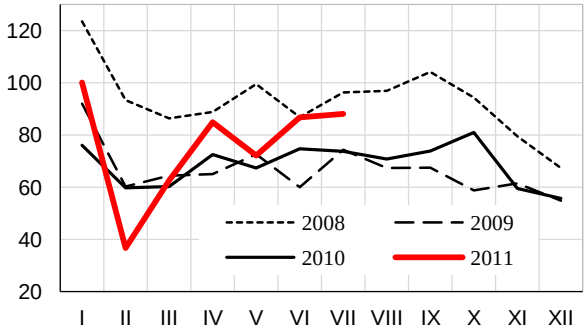

Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (neieskaitot valsts fondēto pensijas shēmu līdzekļus), milj. Ls

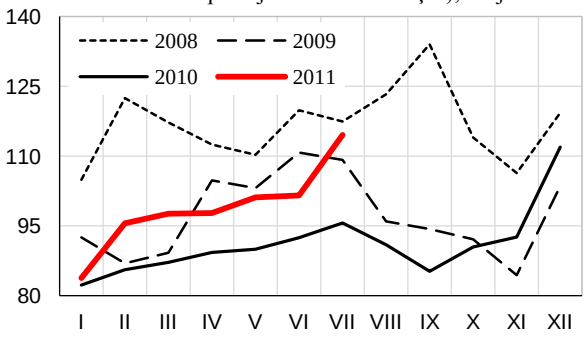

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi, milj. Ls

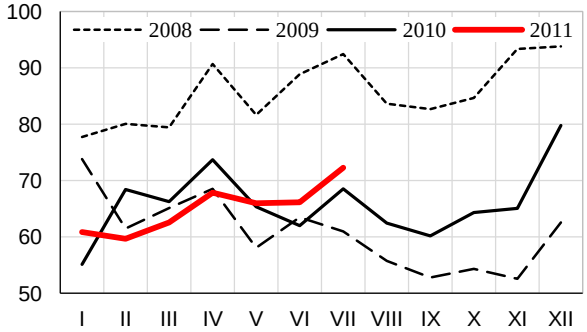

Akcīzes nodokļa ieņēmumi, milj. Ls

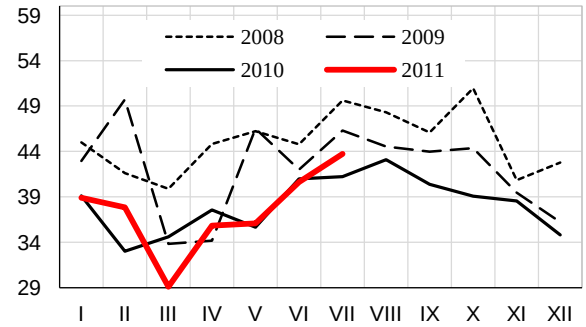

Uzņēmumu ienākuma nodokļa ieņēmumi, milj. Ls

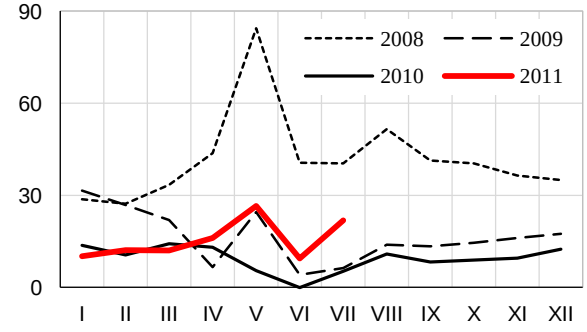

5.3.attēls. **Rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegtie kredīti**

Izsniegtie kredīti kopā

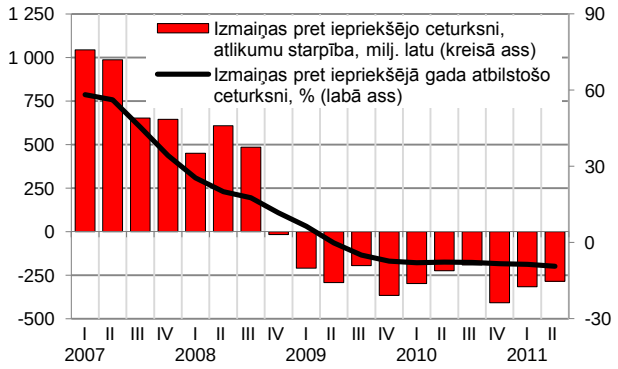

Izsniegto kredītu apjoms un struktūra, perioda beigās, milj. latu

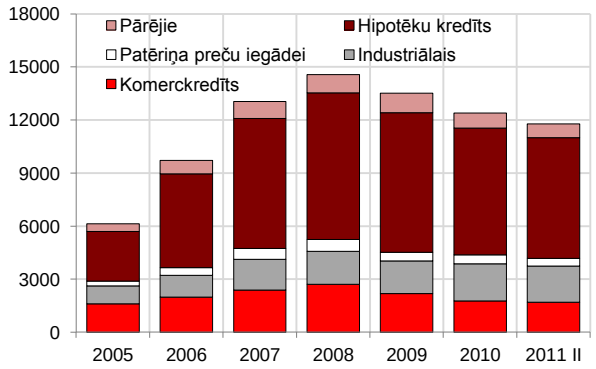

Izsniegtie kredīti pa to veidiem, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo ceturksni

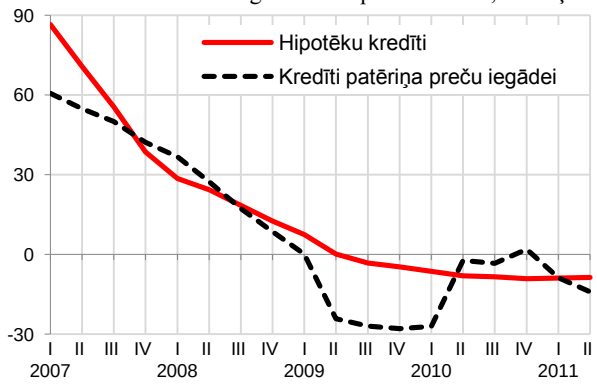

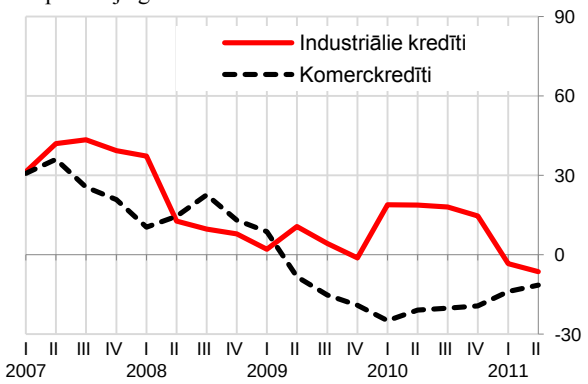

Kredīti rezidentiem sadalījumā pa tautsaimniecības nozarēm

Izsniegto kredītu atlikumi perioda beigās, milj. latu

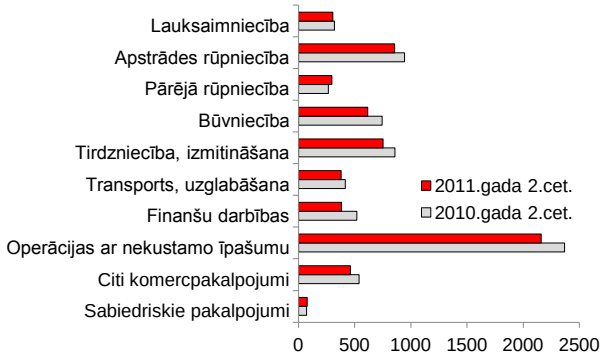

Izsniegto kredītu atlikumu struktūra, %
(2011.gada 1.ceturkšņa beigās)

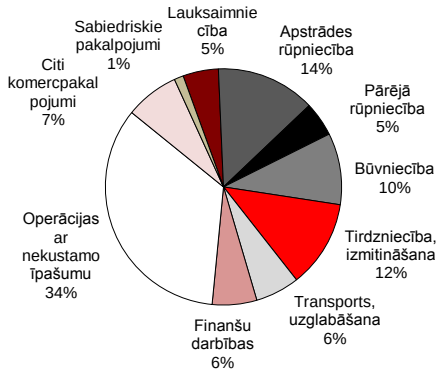

5.4.attēls. **Vidējās svērtās % likmes izsniegtajiem kredītiem**, (LVL; EUR)

Īstermiņa procentu likme

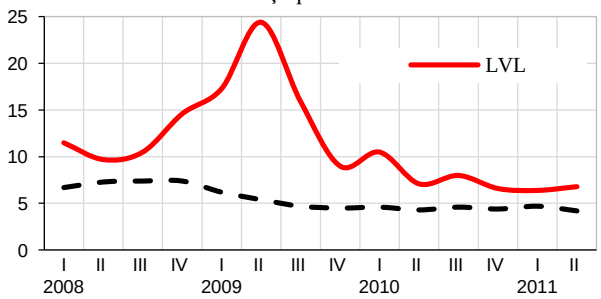

Ilgtermiņa procentu likme

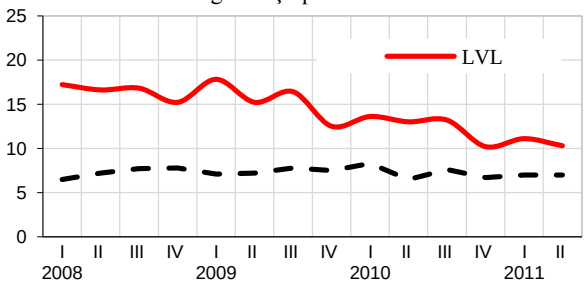

6. Darba tirgus

Nodarbinātība un bezdarbs

Darba tirgū zemākais punkts bija 2010.gada 1.ceturksnī, kad nodarbināti bija 916 tūkstoši un bezdarba līmenis sasniedza 20,5%. Kopš 2010.gada sākuma situācija darba tirgū lēnām uzlabojas – palielinās nodarbināto un ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits, pakāpeniski mazinās bezdarbs.

2011.gada 2.ceturksnī, salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu, nodarbināto iedzīvotāju skaits vecuma grupā no 15-74 gadiem palielinājās par 3,3% (30,6 tūkst.) un bija 966,3 tūkstoši. Tajā pašā laikā nedaudz samazinājās ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits bija 1153,4 tūkstoši, jeb par 0,7% mazāk nekā 2010.gada 2.ceturksnī. Saskaņā ar darbaspēka apsekojuma datiem, bezdarba līmenis 2011.gada 2.ceturksnī samazinājās līdz 16,2%, kas ir par 3,2 procentpunktiem mazāk nekā pirms gada.

Kopš 2010.gada marta pakāpeniski mazinās arī reģistrētā bezdarba līmenis. Līdz 2011.gada augusta beigām reģistrētā bezdarba līmenis saruka līdz 11,8% jeb 134,2 tūkstošiem bezdarbnieku, kas ir zemākais reģistrētā bezdarba rādītājs kopš 2009.gada vidus. Augstākais reģistrētais bezdarba līmenis 2011.gada augusta beigās bija Latgales reģionā (20%), bet zemākais – Rīgā (8,8%).

Kopš 2010.gada sākuma palielinājās reģistrēto brīvo darbavietu skaits un 2010.gada augustā beigās to skaits sasniedza 3,6 tūkstošus. Mazinoties sezonālā rakstura darbiem, laika periodā no 2010.gada septembra līdz 2011.gada februārim, brīvo darbavietu skaits samazinājās. Sākot ar 2011.gada martu, brīvo darbavietu skaits atkal pieaug un augusta beigās veidoja 4,5 tūkstošus.

Iedzīvotāju ienākumi

2010.gadā tautsaimniecībā vidējās bruto darba algas apmērs bija 445 lati, kas bija par 3,5% mazāk nekā 2009.gadā. 2010.gadā sabiedriskajā sektorā strādājošo algas samazinājās straujāk nekā privātajā sektorā (attiecīgi par 6,8% un 1,4%).

Sākot ar 2010.gada beigām, vidējais atalgojums pakāpeniski palielinās. 2011.gada 2.ceturksnī bruto darba alga pieauga par 5,6%, salīdzinot ar 2010.gada 2.ceturksni. Atalgojumam ir tendence palielināties gan sabiedriskā, gan privātā sektorā. Kopumā 2011.gada 2.ceturksnī vidējā bruto darba alga bija 469 lati.

Pēc krīzes pārvarēšanas atalgojums visātrāk atsāka pieaugt lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarēs un elektroenerģijas, gāzes un siltumapgādes nozarēs. Straujākais atalgojuma pieaugums kopš 2011.gada sākuma ir vērojams izglītības nozarē, kas lielā mērā saistīts ar izglītības sistēmas efektivizāciju. Salīdzinoši strauji 2011.gadā atalgojuma līmenis palielinās arī primārajās nozarēs, nekustāmo īpašuma un profesionālo, zinātnisko un tehnisko pakalpojumu nozarēs. Savukārt lēnākais atalgojuma pieaugums ir bijis transporta un uzglabāšanas nozarē.

Nodaļas turpinājumā ir sniegti dati par nodarbināto skaita izmaiņām, bezdarba līmeni, brīvo darba vietu skaita izmaiņām pa ceturkšņiem un strādājošo mēneša vidējo bruto darba samaksu.

6.1.attēls. **Nodarbinātība**

Nodarbināto skaita izmaiņas pa ceturkšņiem
2006.g IV ceturksnis=100

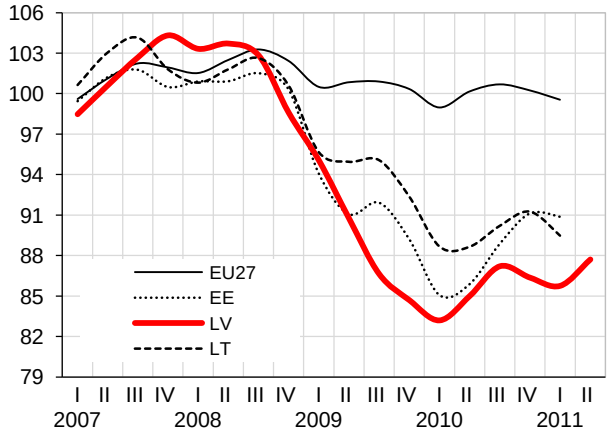

Nodarbināto un ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits, tūkstošos, vecuma grupā 15-74 gadi

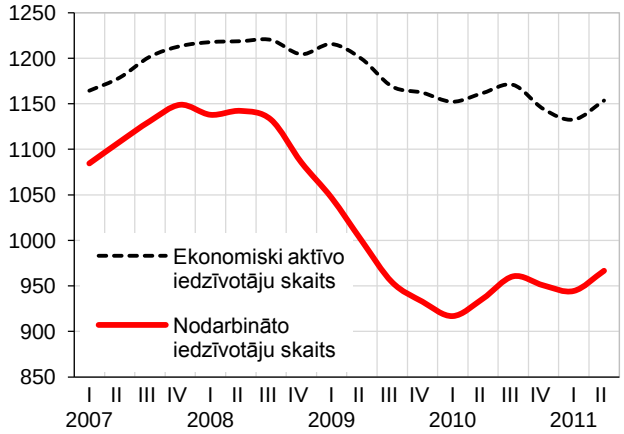

6.2.attēls. **Bezdarbs**

Reģistrētais bezdarba līmenis
% no ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita

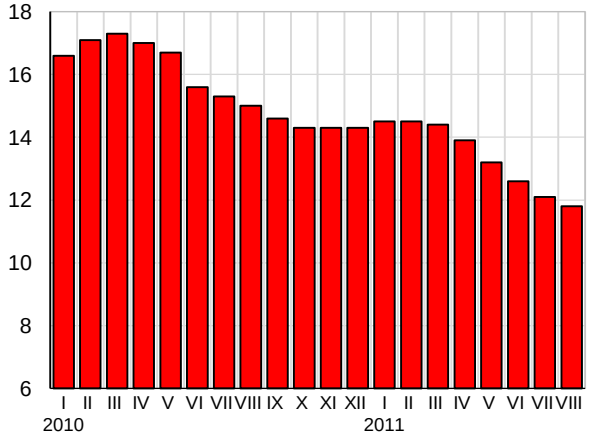

Bezdarba līmenis pēc darbaspēka apsekojumu datiem, sezonāli neizlīdzināti dati

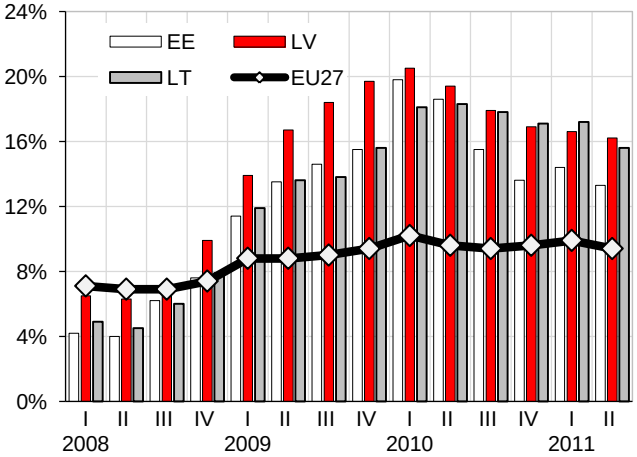

6.3.attēls. **Strādājošo mēneša vidējā bruto darba samaksa**

latos

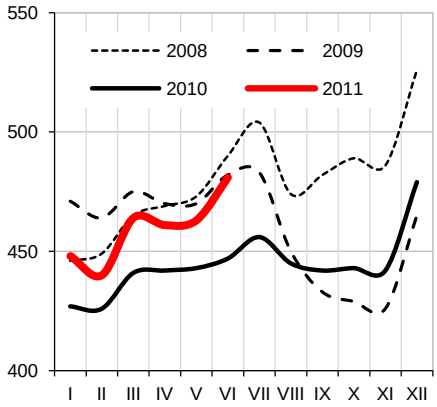

izmaiņas pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu, %

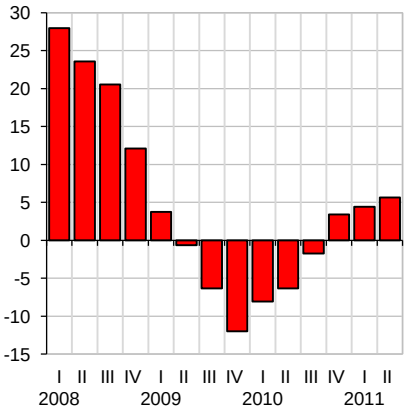

12 mēnešu slīdošais vidējais indekss, 2007.gada decembris = 100

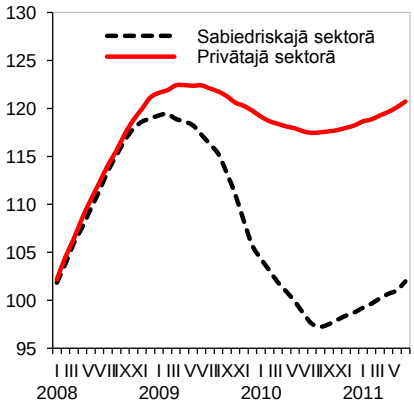

7. Cenas

2010.gada laikā **patēriņa cenu** līmenis pieauga par 2,5%, tajā pašā laikā gada vidējais cenu līmenis bija par 1,1% mazāks nekā 2009.gadā.

2011.gadā patēriņa cenas sāka pieaugt straujāk. To noteica gan situācija iekšējā tirgū (nodokļu likmju palielinājums, privātā patēriņa pakāpenisks pieaugums), gan cenu tendences pasaulē (cenu kāpums pārtikai un enerģētikas resursiem). Jāatzīmē, ka gan sezonālu faktoru ietekmē, gan mazinoties cenu kāpumam pasaulē, vasaras mēnešos cenu pieaugums Latvijā nedaudz piebremzējās.

2011.gada astoņos mēnešos patēriņa cenas ir palielinājušās par 3,5% (salīdzinājumam 2010.gada astoņos mēnešos patēriņa cenas pieauga par 1,3%). 2011.gada augustā 12-mēnešu inflācija bija 4,7%, kas nozīmē, ka vidēji gada laikā cenu līmenis ir pieaudzis jau par 3,4 procentiem.

Visbūtiskākā ietekme uz patēriņa cenām ir degvielai un administratīvi regulējamām cenām. Šo preču grupu cenas kopš 2010.gada decembra ir pieaugušas attiecīgi par 12,2% un 7,2%. Administratīvi regulējamo cenu kāpumu galvenokārt ietekmēja elektroenerģijas un dabasgāzes cenu pieaugums. Ņemot vērā pārtikas cenu kāpuma apstāšanos pasaulē, arī Latvijā pārtikas cenu kāpums ir apstājies.

Kopējo cenu līmeni būtiski ietekmē arī apģērbu un apavu cenu izmaiņas. Gada pirmajos divos mēnešos cenas apģērbiem un apaviem samazinājās, turpretim turpmākajos mēnešos šajā preču grupā jau bija vērojams neraksturīgi augsts cenu palielinājums. Jūnijā un jūlijā cenas apģērbiem samazinājās, tomēr cenu kritums bija neliels, salīdzinot ar kritumu iepriekšējos gados šajā periodā.

Būtiskāku vasaras mēnešiem raksturīgo cenu samazinājumu ierobežo mājsaimniecību izdevumu kāpums pakalpojumiem. To sekmē iekšējā pieprasījuma atkopšanās un augošās inflācijas gaidas. Pakalpojumu cenu kāpumu daļēji ietekmē arī enerģijas resursu cenu pieaugums iepriekšējos mēnešos, t.sk. elektroenerģijas tarifu palielinājums.

Ražotāju cenas ir atsākušas pieaugt kopš 2009.gada beigām, lai gan 2010.gada pēdējos mēnešos cenu pieaugums kļuva mērenāks. Cenas palielinājās gan vietējā tirgū realizētajai produkcijai, ko ietekmēja iekšzemes pieprasījuma stabilizēšanās, gan eksportētajai produkcijai, ko pamatā noteica Latvijas galveno eksportpreču, t. sk. kokmateriālu, metāla izstrādājumu un pārtikas preču cenu kāpums pasaules tirgos.

Arī 2011.gada astoņos mēnešos ražotāju cenas turpina pieaugt. 2011.gada augustā, salīdzinot ar 2010.gada augustu, ražotāju cenas palielinājās par 7,8% (t.sk. apstrādes rūpniecībā par 7,0%). Vietējā tirgū realizētās produkcijas cenas pieauga par 9,1%, savukārt eksportētajai produkcijai – par 6,1%. Būtiskākā ietekme uz cenu pārmaiņām bija ķīmisko vielu un ķīmisko produktu ražošanā – par 30,5%, metālu ražošanā – par 20,9%, pārtikas produktu ražošanā – par 10,7% un elektroenerģijā, gāzes apgādē, siltumapgādē un gaisa kondicionēšanā – par 9,6 procentiem.

Turpinājumā ir sniegta vispusīga statistiskā informācija par patēriņa un ražotāju cenu pārmaiņām.

7.1.attēls. **Patēriņa cenu pārmaiņas**,

Izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo mēnesi (12 mēnešu inflācija)

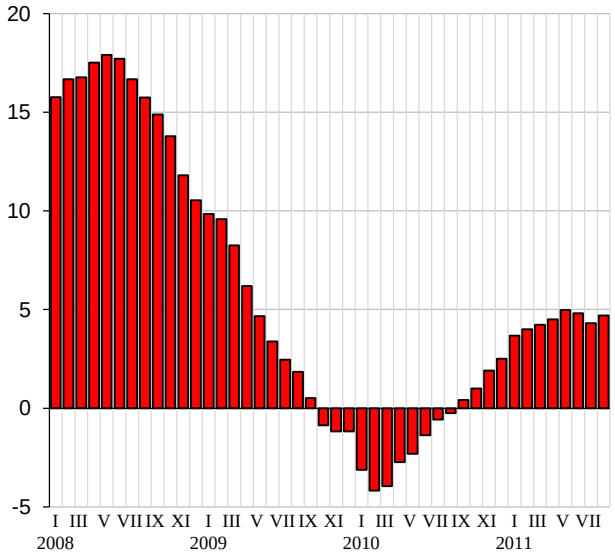

2006.gada decembris = 100

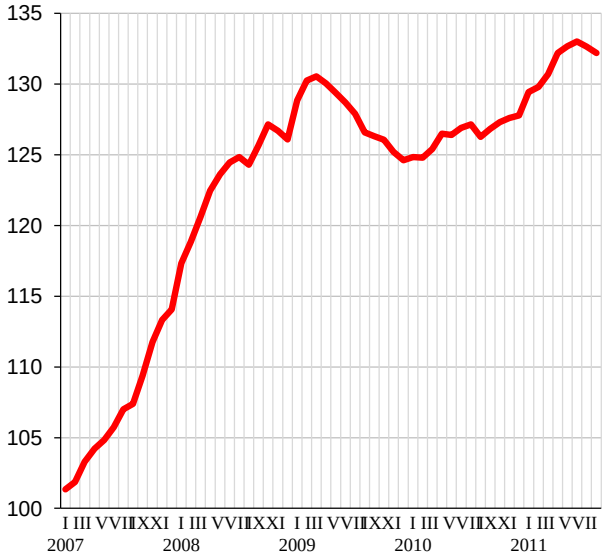

7.1.tabula. **Patēriņa cenu pārmaiņas pa mēnešiem**

Gads	Mēnesis	Cenu izmaiņas %		
		salīdzinot ar iepriekšējo mēnesi	salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo mēnesi	vidēji gada laikā
2009	Augusts	-1,0	1,8	7,9
	Septembris	-0,1	0,5	6,7
	Oktobris	-0,2	-0,9	5,5
	Novembris	-0,7	-1,2	4,5
	Decembris	-0,5	-1,2	3,5
2010	Janvāris	0,2	-3,1	2,5
	Februāris	0,0	-4,2	1,3
	Marts	0,5	-3,9	0,3
	Aprīlis	0,9	-2,7	-0,4
	Maijs	-0,1	-2,3	-1,0
	Jūnijs	0,4	-1,4	-1,4
	Jūlijs	0,2	-0,6	-1,6
	Augusts	-0,7	-0,3	-1,8
	Septembris	0,4	0,4	-1,8
	Oktobris	0,4	1,0	-1,6
	Novembris	0,2	1,9	-1,4
	Decembris	0,1	2,5	-1,1
2011	Janvāris	1,3	3,7	-0,5
	Februāris	0,3	4,0	0,2
	Marts	0,7	4,2	0,8
	Aprīlis	1,1	4,5	1,5
	Maijs	0,4	5,0	2,1
	Jūnijs	0,3	4,8	2,6
	Jūlijs	-0,3	4,3	3,0
	Augusts	-0,3	4,7	3,4

7.2.attēls. **Patēriņa cenu indekss grupās un apakšgrupās**,
iepriekšējā gada decembris =100

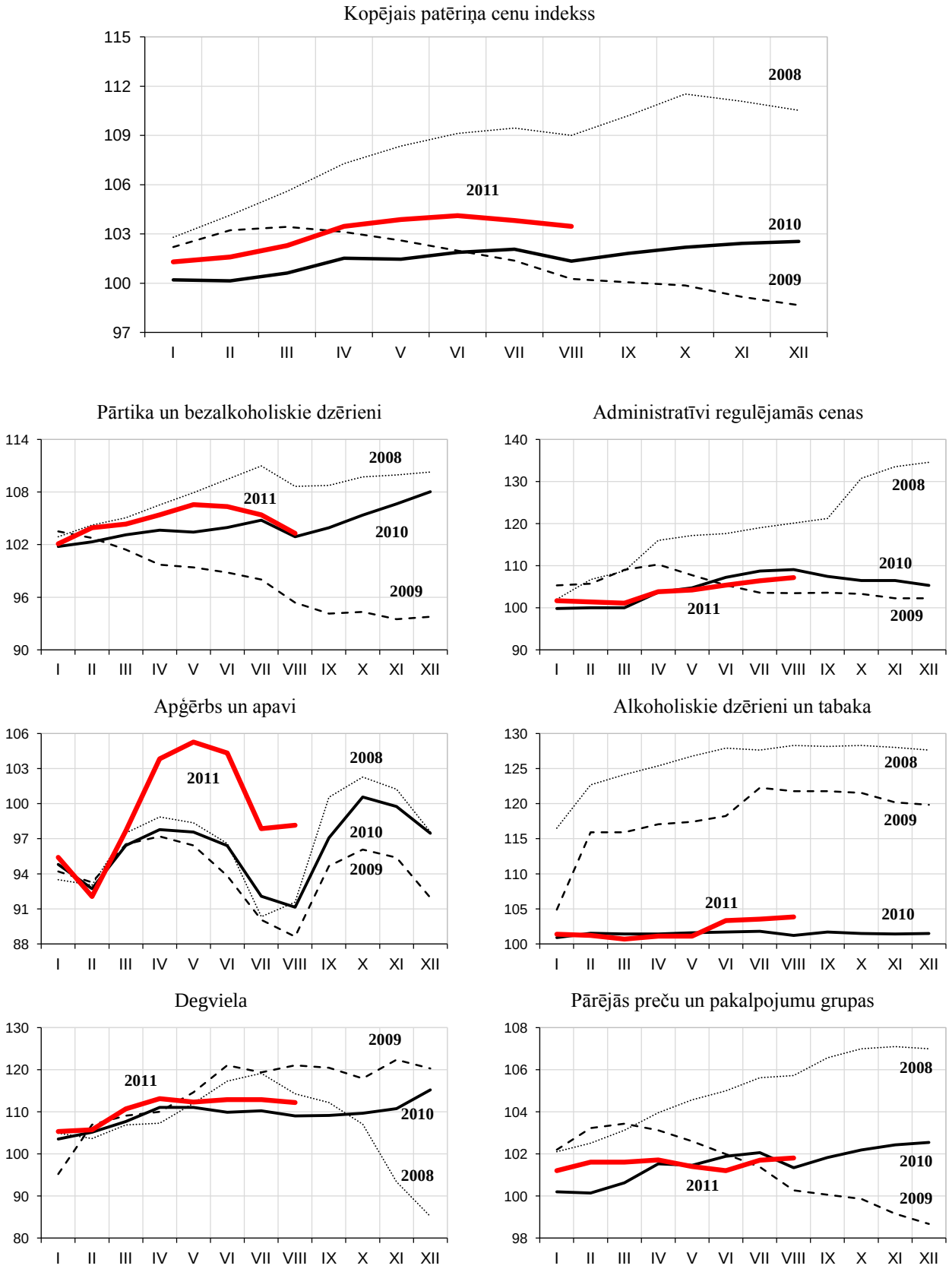

7.3.attēls. **Atsevišķu preču un pakalpojumu grupu ietekme uz kopējo patēriņa cenu indeksu**

12 mēnešu inflācija, procentpunkti

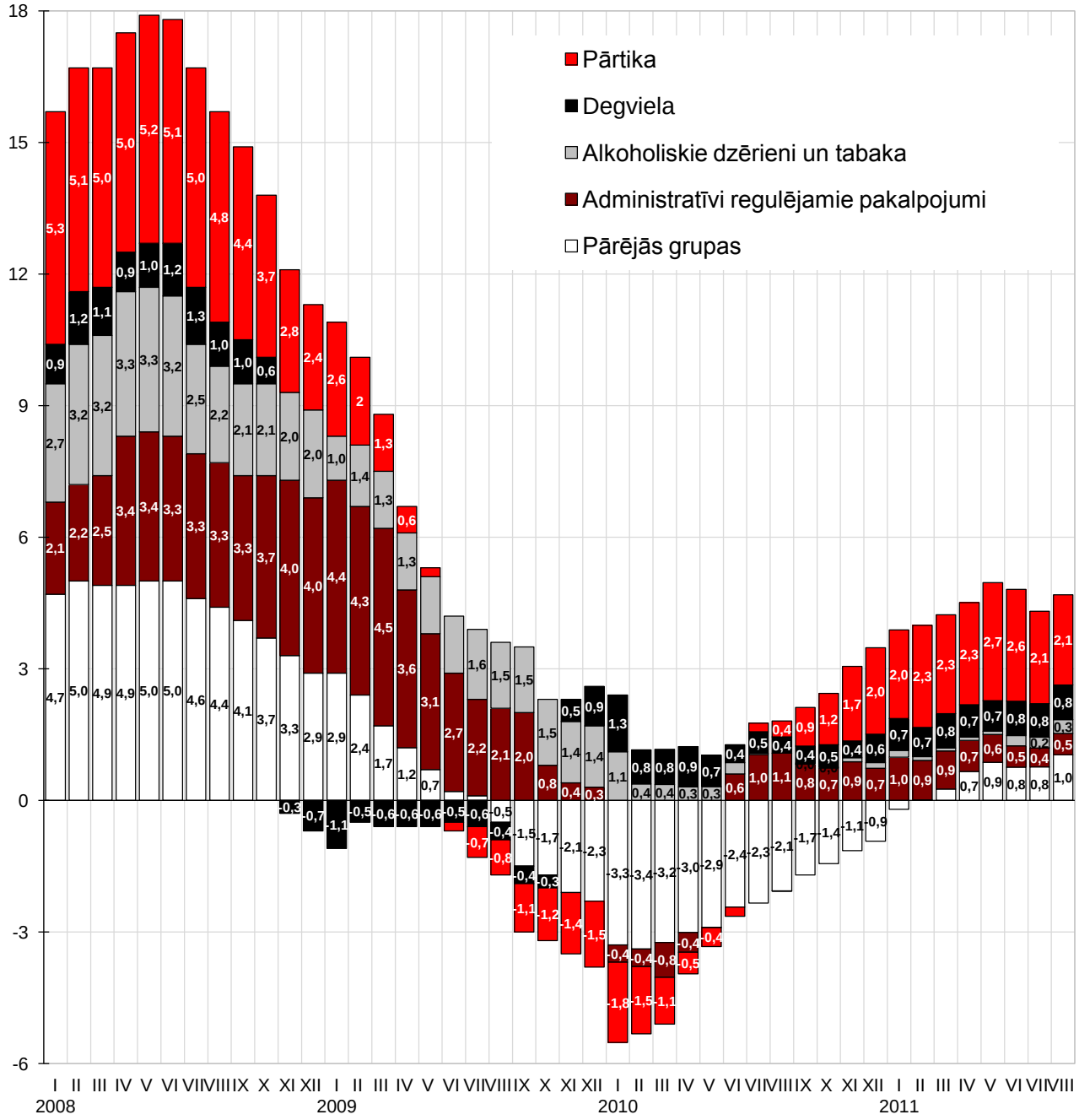

7.4.attēls. **Saskaņotais patēriņa cenu indekss pa mēnešiem**, 2009.gada decembris =100

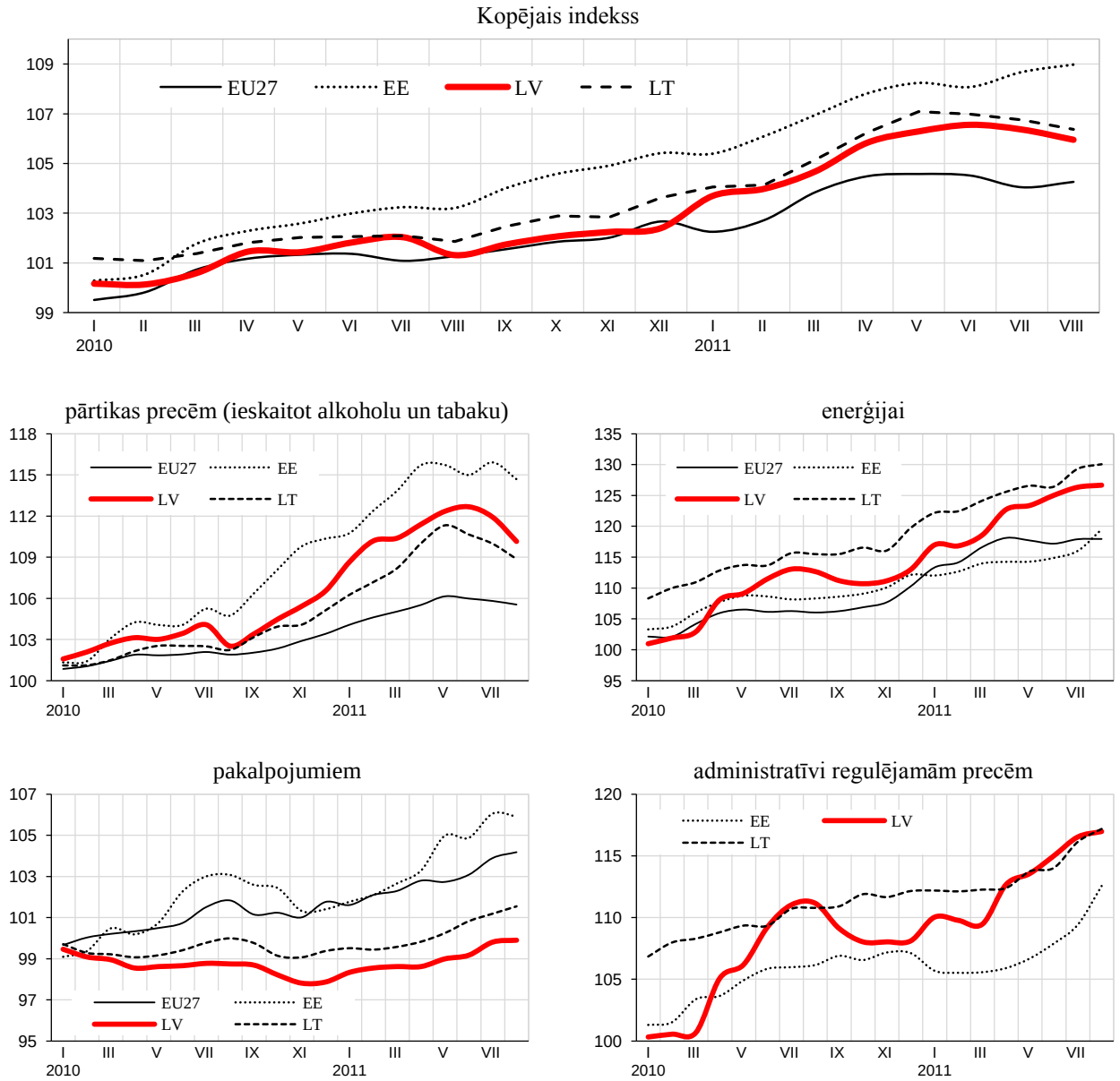

7.5.attēls. **Ražotāju cenu pārmaiņas**

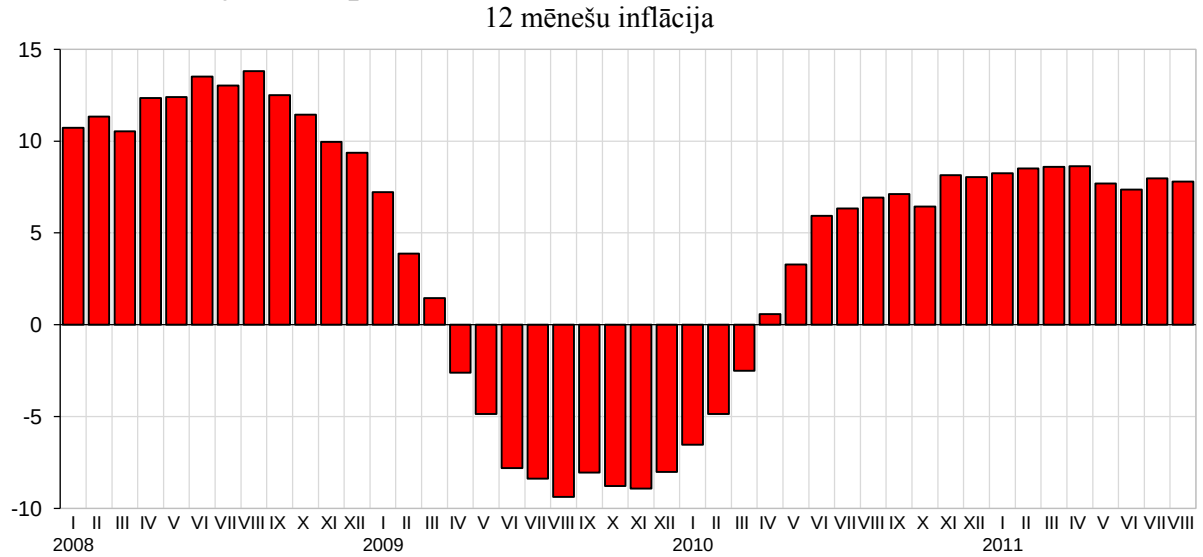

7.6.attēls. **Ražotāju cenu dinamika apstrādes rūpniecībā**

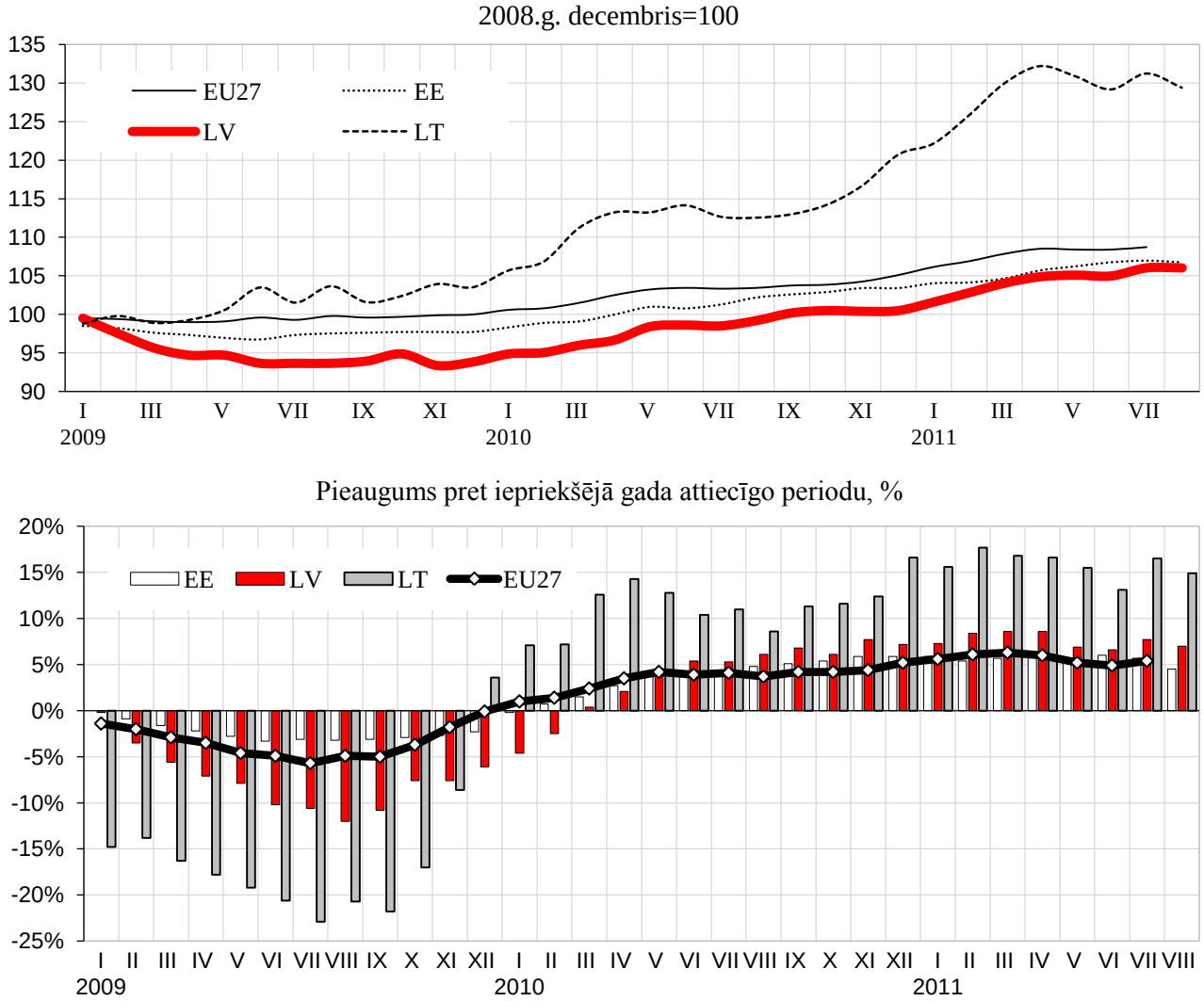

7.7.attēls. **Patēriņa cenu, ražotāju cenu un tirgus pakalpojumu pievienotās vērtības deflatora izmaiņas**, izmaiņas pret iepriekšējā gada atbilstošo ceturksni, %

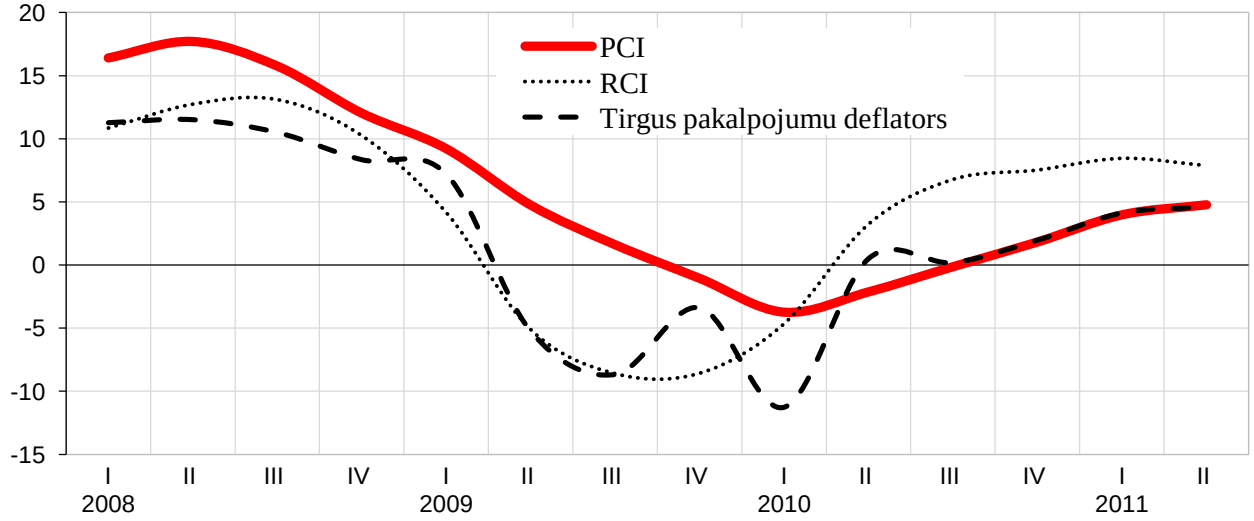

8. Prognozes

Tautsaimniecības attīstība

Latvijas tautsaimniecības turpmākā attīstība joprojām būs cieši saistīta ar eksporta iespējām, tāpēc lielākais Latvijas izaugsmes risks saistīts ar globālās ekonomikas attīstību. Vēl arvien saglabājas spriedze pasaules finanšu tirgos ar iespējamo atgriezenisko ietekmi uz reālo sektoru. Daudzās valstīs ekonomiskās aktivitātes pieaugumu lielā mērā ierobežos fiskālās konsolidācijas pasākumi, valsts parāda līmeņa pieaugums un salīdzinoši augstais bezdarba līmenis (skatīt 1.nodaļu).

Ņemot vērā izaugsmes tempu palēninināšanos vairumā mūsu tirdzniecības partnervalstu, kā arī palielinoties nenoteiktībai pasaules ekonomikā, Latvijas eksporta pieaugums kļūs mērenāks un kopumā 2012.gadā var būt 5% robežās.

Kā liecina jaunākie statistikas dati par mazumtirdzniecības apgrozījumu un tendences darba tirgū, privātais patēriņš turpina palielināties arī šī gada otrajā pusē. Tas nozīmē, ka šogad kopumā tas par vairāk ka 4% varētu pārsniegt 2010.gada līmeni. Nākamgad, palēninoties eksporta izaugsmei, arī tā pozitīvais efekts uz tautsaimniecību kopumā var mazināties. Tādēļ 2012.gadā nav sagaidāms ļoti būtisks iekšējā pieprasījuma pieaugums. Strauju patēriņa kāpumu ierobežos joprojām lielās mājsaimniecību parādsaistības un, neraugoties uz turpmāku situācijas uzlabošanos darba tirgū, arī relatīvi augstais bezdarba līmenis. Investīciju dinamiku ietekmēs komercbanku piesardzīgā kreditēšanas politika. Privātā sektora investīcijas noteiks uzņēmēju nogaidošais noskaņojums attiecībā uz nākotnes perspektīvām. Importa dinamika būs atkarīga no mūsu eksporta iespējām (jo apstrādes rūpniecības izaugsme palielina starppatēriņa preču importu), kā arī privātā patēriņa un investīciju dinamikas.

Kopumā 2011.gadā IKP var pārsniegt 2010.gada līmeni vismaz par 4,5%. Savukārt 2012.gadā, ņemot vērā pieaugošo nenoteiktību pasaules ekonomikas attīstībā, Latvijas tautsaimniecības izaugsme varētu būt 2,5 – 3% robežās.

8.1.attēls. **IKP no izlietojuma puses**

(2007.gada 4.ceturksnis = 100)

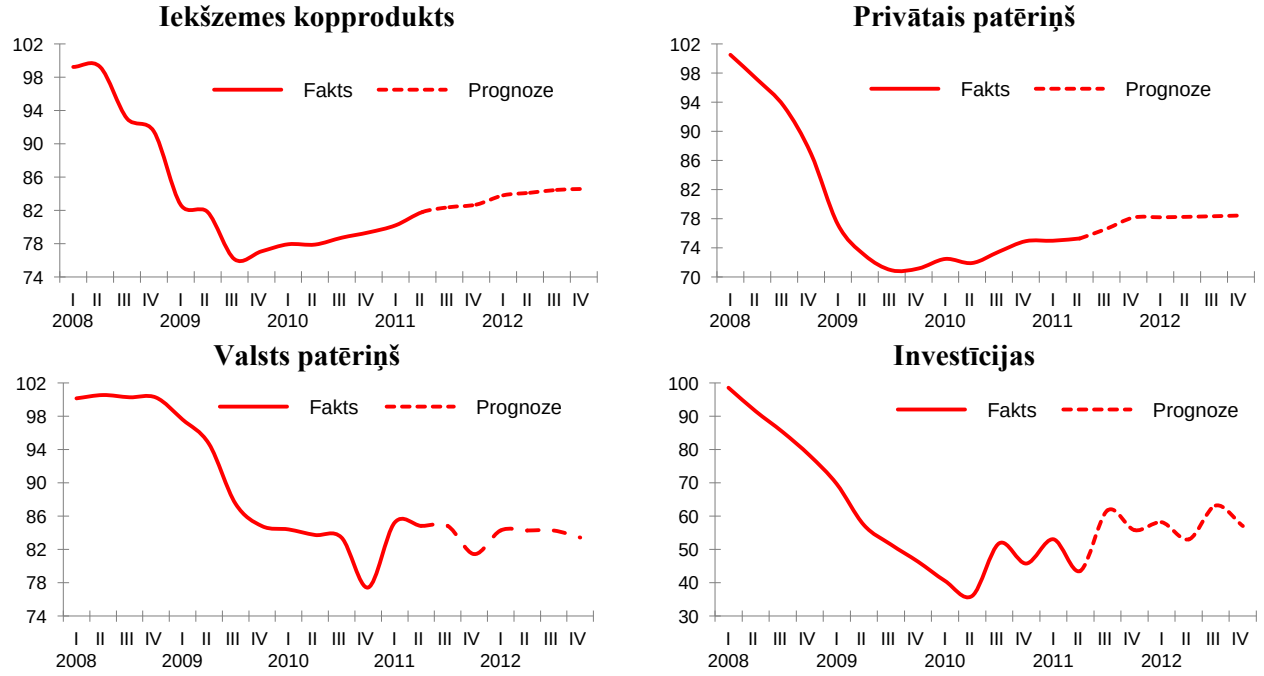

8.1. attēla turpinājums

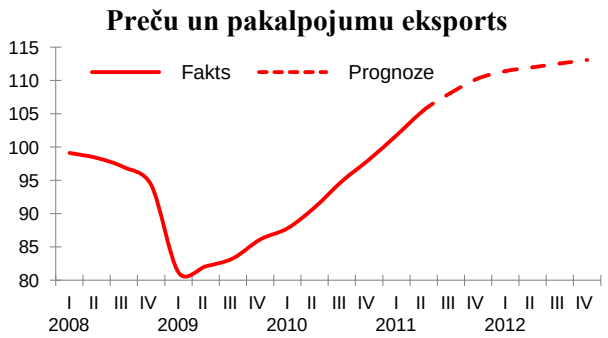

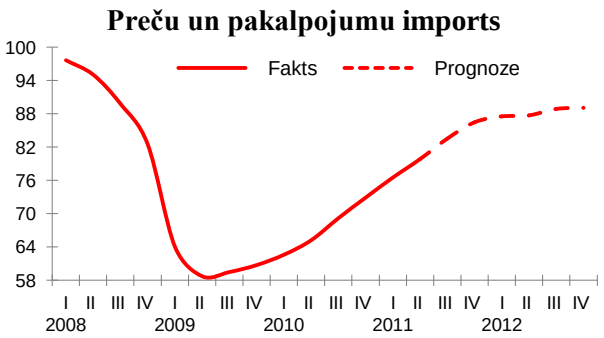

2011. un 2012.gadā vairumā tautsaimniecības nozaru ir gaidāma pozitīva izaugsme. Neraugoties uz pieaugumu tempu palēninášanos, kas vairs nebūs tik strauji kā 2010.gadā, joprojām lielāks ieguldījums izaugsmē būs uz eksportu vērstām nozarēm (apstrādes rūpniecība, lauksaimniecība un mežsaimniecība, transporta pakalpojumi). Savukārt valsts budžeta izdevumu samazinājums atsauksies uz sabiedrisko pakalpojumu nozarēm, kurās izlaide arī 2012.gadā saglabāsies praktiski 2010.gada līmenī.

8.2.attēls. **Nozaru attīstības tendences**
(2007.gada 4.ceturksnis = 100)

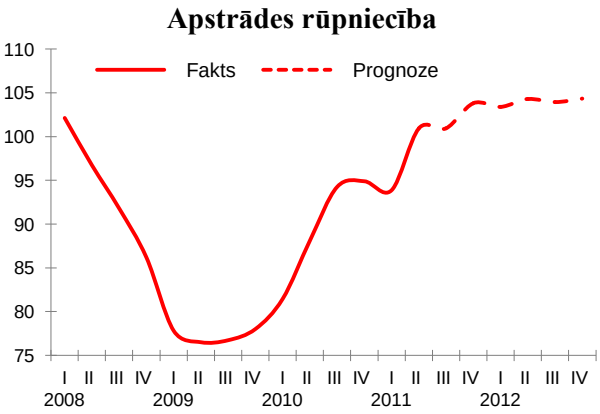

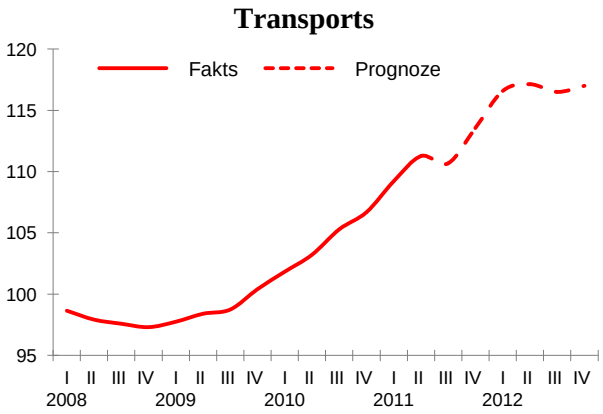

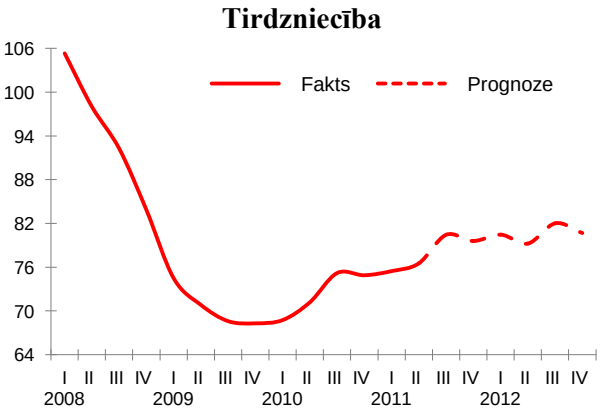

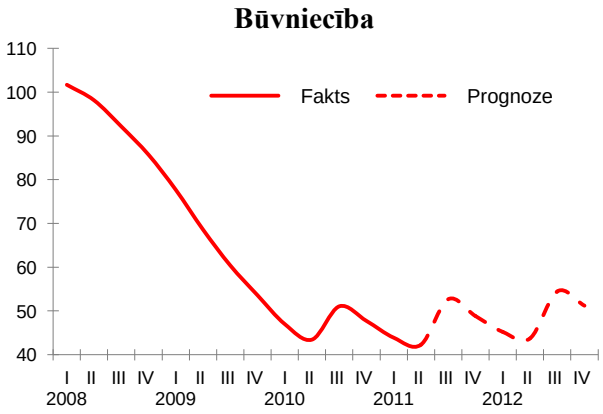

8.1.tabula. **IKP dinamika**, % pret iepriekšējo gadu

	2008	2009	2010	2011n	2012p
IKP no izlietojuma puses	**-3,3**	**-17,7**	**-0,3**	**4,5**	**2,5 - 3,0**
Privātais patēriņš	-5,8	-22,6	0,4	4,2	2,5 - 2,7
Valsts patēriņš	1,5	-9,5	-9,7	2,4	-0,1 - 0,2
Kopējā pamatkapitāla veidošana	-13,8	-37,4	-19,2	22,0	5,1 - 7,5
Eksports	2,0	-14,1	11,5	14,0	4,5 - 5,3
Imports	-10,8	-33,3	11,5	20,8	6,9 - 8,0
IKP pa nozarēm	**-3,3**	**-17,7**	**-0,3**	**4,5**	**2,5 - 3,0**
Lauksaimniecība	-2,2	9,1	2,0	4,3	1,6 - 1,7
Apstrādes rūpniecība	-8,6	-17,8	16,5	11,2	3,0 - 3,9
Pārējā rūpniecība	6,0	-3,9	6,2	1,4	1,1 - 1,3
Būvniecība	-3,5	-32,0	-23,9	0,0	2,6 - 3,8
Tirdzniecība, izmitināšana	-7,0	-25,2	3,1	8,2	2,9 - 3,6
Transports un uzglabāšana	-0,3	1,1	5,6	6,8	5,5 - 5,6
Citi pakalpojumi	5,4	-14,7	-4,7	1,4	1,8 - 2,2
Sabiedriskie pakalpojumi	-0,1	-9,3	-6,4	0,9	-0,3 - -0,2

n – Ekonomikas ministrijas novērtējums; p – Ekonomikas ministrijas prognoze

Lai sagatavotu pamatotākas ekonomikas attīstības prognozes, tika aptaujātas nozaru asociācijas un lielākie uzņēmumi. Aptaujas ietvaros nozaru asociācijas un uzņēmēji sniedza savas darbības novērtējumu par 2011.gada deviņiem mēnešiem, kā arī savas nozares vai uzņēmuma nākotnes vērtējumu. Nozaru asociācijām un uzņēmumiem tika lūgts norādīt arī galvenos ražošanu vai pakalpojumu sniegšanu ierobežojošos faktorus, valdības neatliekamos pasākumus nozares sekmīgai attīstībai, kā arī raksturot situāciju darba tirgū.

Izvērtējot nozaru asociāciju un uzņēmēju sniegtās atbildes, jāsecina, ka aptaujātās asociācijas un uzņēmumi prognozē, ka uzņēmumu saražotās produkcijas vai sniegto pakalpojumu apjomu pieaugums pakāpeniski mazināsies. Vienlaikus uzņēmēji neplāno palielināt cenas saražotajai produkcijai vai sniegtajiem pakalpojumiem. Daudzi aptaujātie uzņēmumi norādīja, ka nodarbināto skaits netiks būtiski palielināts. Tajā pašā laikā vēl šogad uzņēmumi plāno veikt investīcijas uzņēmumu attīstībā. Uzņēmumu un nozaru asociāciju vērtējumā ražotāju konkurētspēja 2011.gada pēdējos 6 mēnešos, gan iekšzemes tirgū, gan ES valstīs, gan ārpus ES nav mainījusies.

Aptaujātās asociācijas un uzņēmumi uzskata, ka galvenie ražošanu vai pakalpojumu sniegšanu ierobežojošie faktori veiksmīgai nozares un uzņēmumu attīstībai ir pircēju ierobežotā pirktspēja, augstās cenas energoresursiem un neskaidrība nodokļu politikā.

Darba tirgus

Sagaidāms, ka situācija darba tirgū turpinās uzlaboties gan šogad, gan 2012.gadā. Kopumā 2011.gadā nodarbināto skaits būs par aptuveni 3% lielāks nekā vidēji 2010.gadā, bet tas joprojām nepārsniegs 2009.gada līmeni. 2011.gada 3.ceturksnī nodarbināto skaits vecuma grupā 15-74 gadi var palielināties par vairāk kā 2,5%,

salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu. Turpretim 4.ceturksnī, samazinoties sezonas darbiem, nodarbināto skaits varētu nedaudz samazināties.

Nodarbinātības līmenis (15-74 gadu vecuma grupā) 2011.gadā vidēji varētu veidot 55,2%, kas būs par 2,2 procentpunktiem vairāk nekā 2010.gadā. Savukārt 2012.gadā sagaidāms, ka nodarbinātības līmenis palielināsies līdz 56,5%. Kopumā nodarbinātības pieaugums būs lēnāks nekā ekonomikas izaugsme, jo izlaide balstīsies arī uz produktivitātes kāpumu.

8.3.attēls. **Darba tirgus attīstības tendences**

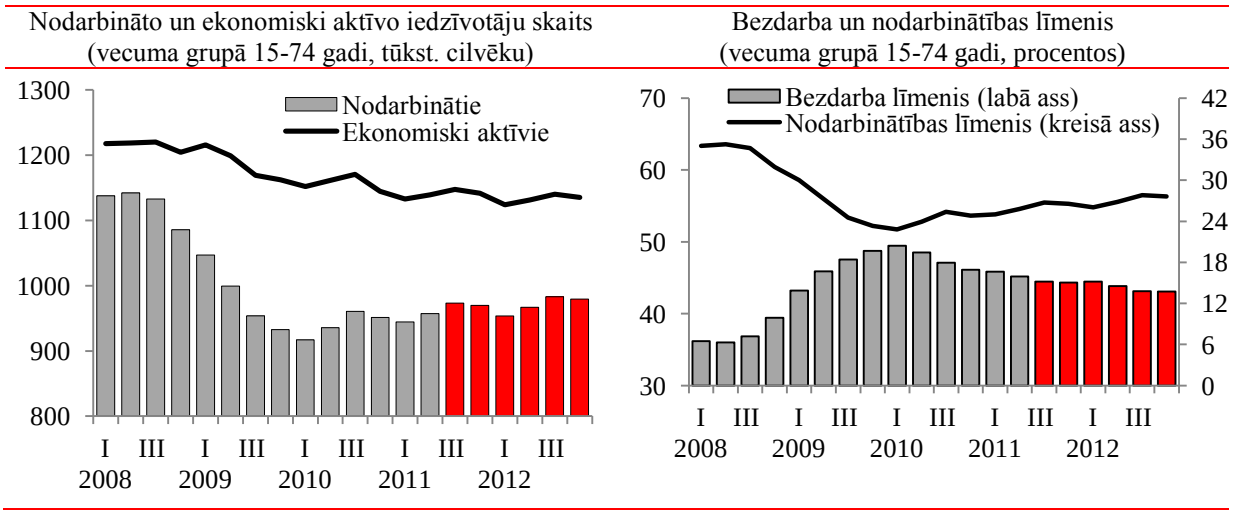

*līdz 2011.gada 1.cet. atspoguļoti faktiskie dati

Līdz ar nodarbinātības pieaugumu, nākamos periodos turpinās samazināties arī bezdarbs. Sagaidāms, ka bezdarba līmenis 2011.gadā, salīdzinot ar 2010.gadu, varētu samazināties par aptuveni 3 procentpunktiem un veidos 15,7%. 2012.gadā bezdarba līmenis turpinās samazināties un būs 13-14% robežās.

2010.gadā straujākā izaugsme bija vērojama apstrādes rūpniecībā, transporta un uzglabāšanas nozarē, elektroenerģijas, gāzes un ūdens apgādes nozarēs, kā arī primārās nozarēs. Tomēr kopumā nozaru izaugsme vairāk bija balstīta uz produktivitātes pieaugumu, tādēļ pozitīvais efekts uz nodarbinātību bija salīdzinoši neliels.

Šogad un nākamgad situācija nedaudz mainīsies, ņemot vērā relatīvi zemās darbaspēka izmaksas – izaugsme balstīsies vienlīdz vienādi gan uz produktivitāti, gan nodarbinātību, kā rezultātā pozitīvas izmaiņas būs vairāk jūtamas arī darba tirgū.

Lai gan apstrādes rūpniecībā arī 2011.gadā ir vērojama strauja izaugsme, tomēr kopumā tā joprojām balstīsies uz produktivitātes pieaugumu, tāpēc nodarbinātības pieaugums nozarē būs salīdzinoši neliels (aptuveni 3%). 2012.gadā nodarbinātības pieaugums nozarē veidos aptuveni 1/3 no izaugsmes un būs 1,2 procenti.

Paredzams, ka arī būvniecībā šogad un nākamgad situācija pakāpeniski uzlabosies, tomēr nodarbināto skaits nozarē joprojām būs būtiski zemāks kā 2009.gadā.

Arī publisko pakalpojumu sektorā 2011. gadā būs vērojams neliels nodarbināto skaita pieaugums, tomēr jau 2012. gadā nodarbinātība sektorā atkal samazināsies un šī tendence visticamāk saglabāsies arī nākamos gados.

Cenas

Sagaidāms, ka turpmākos gada mēnešos cenu izmaiņas būs tuvas sezonālām svārstībām. Tomēr salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu pieaugums var būt nedaudz straujāks pakalpojumu cenu kāpuma dēļ. Paredzams, ka pārtikas cenas, kas bija viens no galvenajiem šī gada sākuma inflācijas cēloņiem, vairs būtiski nepalielināsies, jo pārtikas pasaules cenas vairs nepieaug. Ņemot vērā bažas par globālās ekonomikas attīstības perspektīvām, arī naftas produktu cenu kāpums piebremzēsies.

Šāda cenu dinamika kopējo cenu līmeni 2011.gadā var palielināt par 4,5% salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu

8.4.attēls. **Patēriņa cenu tendences**

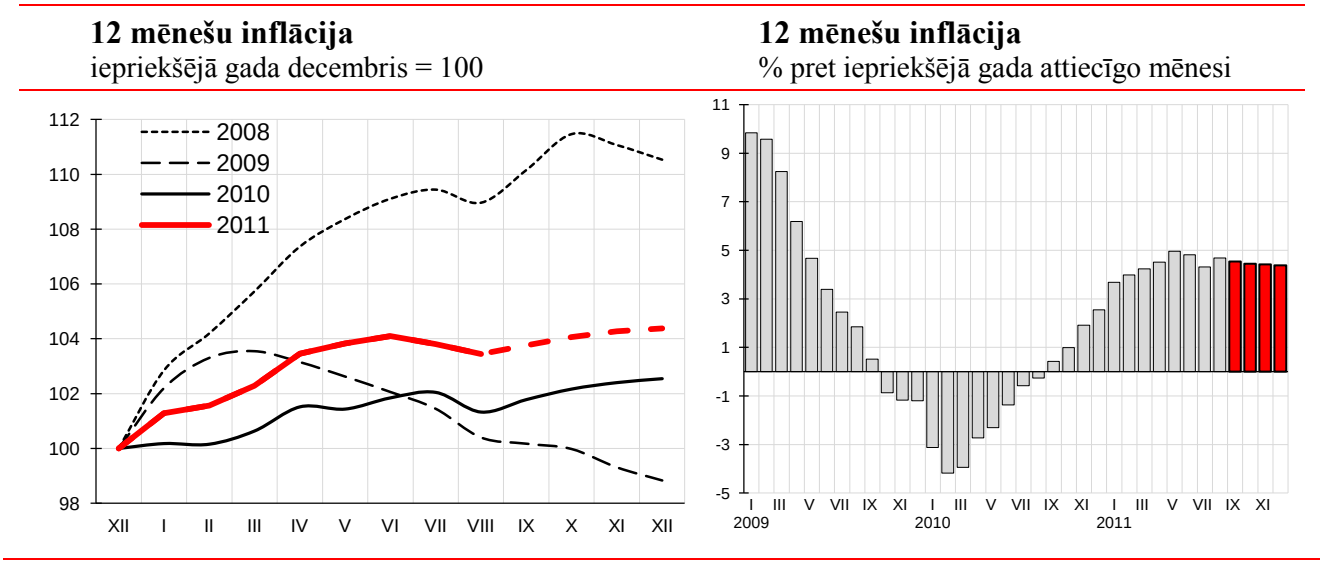

2012.gadā vairāku faktoru, kas noteica cenu pieaugumu šogad, ietekme uz patēriņa cenām mazināsies. 2012.gadā netiek plānotas patēriņa nodokļu izmaiņas, mazāka ietekme uz inflāciju būs arī administratīvi regulējamām cenām, savukārt starptautiskās organizācijas neprognozē izteiktu pārtikas preču un energoresursu cenu pieaugumu pasaulē. Vienlaikus spiedienu uz patēriņa cenām var radīt augošās pakalpojumu cenas. 2012.gadā vidējais patēriņa cenu līmenis var sasniegt 2,4 procentus.

Ekonomikas ministrs A.Kampars

Vīza: Valsts sekretārs J.Pūce

03.10.2011. 12:16
10839
Jānis Salmiņš
janis.salmins@em.gov.lv, 67013112